

การสอนวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

การสอนวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ได้แบบอย่างมาจากการสอนวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เนื่องจากบรรณารักษ์และอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ผู้ซึ่งมีส่วนรับผิดชอบในการสอนวิธีใช้ของสมุดส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์จากประเทศสหรัฐอเมริกาแทบทั้งสิ้น จึงได้นำเอาแนวความคิดมาเป็นหลักในการปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่มีการสอนวิธีใช้ของสมุดมีจำนวนทั้งสิ้น 11 แห่ง ลำดับตามเวลาการก่อตั้งดังนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งมาก่อนมหาวิทยาลัยอื่น ๆ คือใน พ.ศ. 2459¹ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2476² มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์³ (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยมหิดล โดยเปลี่ยนชื่อใน พ.ศ. 2512⁴) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์⁵

¹ "ประกาศพระกฤษฎีกาโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโอนไปขึ้นอยู่ในกระทรวงธรรมการ," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 34 (15 เมษายน, 2460), หน้า 20 - 1.

² "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. 2476," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 50 (20 มีนาคม, 2476), หน้า 1007 - 1026.

³ "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พ.ศ. 2486," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 60 ตอนที่ 7 (2 กุมภาพันธ์, 2486), หน้า 212 - 27.

⁴ "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2512," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 86 ตอนที่ 17 (1 มีนาคม, 2512), หน้า 4 - 27.

⁵ "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2486," ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 85 ตอนที่ 123 (31 ธันวาคม, 2511), หน้า 8 - 29.

และมหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งขึ้นในปีเดียวกัน คือ พ.ศ. 2486¹ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2507² มหาวิทยาลัยขอนแก่น³ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ตั้งขึ้นพร้อมกันในปี พ.ศ. 2509⁴ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2511⁵ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2514⁶ และวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใน พ.ศ. 2517⁷

ในการสอนวิธีใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยทั้ง 11 แห่งนี้ แบ่งการสอนออกได้เป็น 2 ระดับ คือ การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นิสิตระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งจะได้แยกกล่าวแต่ละระดับ ดังต่อไปนี้

¹"พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2485," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 60 ตอนที่ 7 (12 ตุลาคม, 2486), หน้า 1496 - 1506.

²"พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2507," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 81 ตอนที่ 7 (21 มกราคม, 2507), หน้า 25 - 44.

³"พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2508," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 81 ตอนที่ 7 (25 มกราคม, 2509), หน้า 62 - 78.

⁴"พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2509," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 83 ตอนที่ 29 (31 มีนาคม, 2509), หน้า 4 - 22.

⁵"พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2511," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 85 ตอนที่ 24 (12 มีนาคม, 2511), หน้า 127 - 44.

⁶"พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 88 ตอนที่ 24 (2 มีนาคม, 2514), หน้า 89 - 112.

⁷"พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2517," ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 91 ตอนที่ 112 (28 มิถุนายน, 2517), หน้า 1 - 22.

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี แบ่งออกได้เป็น 2 แบบคือ การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ (Informal Library Instruction) และ การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบเป็นทางการ (Formal Library Instruction) ดังจะได้แยกกล่าวแต่ละแบบ ดังนี้

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ (Informal Library Instruction)

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแทรกอยู่ในกระบวนการตอบคำถามของบรรณารักษ์ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าในห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยทุกแห่ง และบรรณารักษ์ประจำห้องสมุดคณะ ซึ่งต้องทำหน้าที่ตอบคำถามของนิสิตนักศึกษามาถามอยู่เป็นประจำ โดยที่บรรณารักษ์จะพยายามสอนให้รู้จักวิธีใช้ห้องสมุด เช่น สอนให้รู้จักการใช้บัตรรายการ การใช้หนังสืออ้างอิง ตลอดจนวัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุด เพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้รู้จักวิธีใช้ห้องสมุด รู้จักแหล่ง (resources) สำหรับค้นคว้าหาหนังสือ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ หรือคำตอบที่ตนต้องการทราบด้วยตนเองในโอกาสต่อไป

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการนี้ ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างทั่วถึงในห้องสมุดทุกแห่ง เนื่องจากห้องสมุดบางแห่งไม่มีบรรณารักษ์ประจำ

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ มีสอนในห้องสมุดในแต่ละมหาวิทยาลัยดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดกลาง ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ และห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์

ห้องสมุดคณะที่ไม่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ห้องสมุดคณะ
วิทยาศาสตร์เพียงแห่งเดียว เนื่องจากห้องสมุดแห่งนี้ไม่มีบรรณารักษ์ประจำ มีเฉพาะเจ้าหน้าที่
ห้องสมุดให้บริการจ่ายรับหนังสือ และมีอาจารย์ในคณะวิทยาศาสตร์เป็นผู้ควบคุมเท่านั้น

จำนวนผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดังกล่าวมาแล้ว มีทั้งสิ้น 25 คน เป็นบรรณารักษ์ 22 คน อีก 3 คน เป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุด
โดยประจำอยู่ที่ห้องสมุดต่าง ๆ และมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะกร-
ศาสตร์ 4 คน มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และวุฒิปริญญาโทสาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์อีก 3 คน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ 4 คน มีวุฒิปริญญาตรี
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 2 คน วุฒิปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และ
ปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก 1 คน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดกลางและห้องสมุด
คณะรัฐศาสตร์แห่งละ 2 คน ซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และปริญญา
โทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก 1 คนเช่นกัน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์
ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ และห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ ซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีและประกาศนียบัตร
ชั้นสูงวิชาบรรณารักษศาสตร์แห่งละ 1 คน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์และ
การบัญชี และห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งมีวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาอื่นแห่งละ 1 คน
เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และคณะเศรษฐศาสตร์ ซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีสาขา
วิชาบรรณารักษศาสตร์แห่งละ 2 คน และ 1 คน ตามลำดับ เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ
นิเทศศาสตร์ 2 คน ซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และมีวุฒิปริญญาตรี
และอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์อีก 1 คน นอกจากนี้เป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์
และห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ ซึ่งมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีแห่งละ 2 และ 1 คน ตามลำดับ
ผู้สอนดังกล่าวนี้ มีประสบการณ์ในการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ สูงสุด
17 ปี ต่ำสุด 6 เดือน และโดยเฉลี่ย 8 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.82 ปี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ห้องสมุดที่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ห้องสมุดกลาง ห้องสมุด
คณะนิติศาสตร์ ห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ ห้องสมุดคณะ

เศรษฐศาสตร์ ห้องสมุดคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และห้องสมุดแผนกวารสารศาสตร์และ
สื่อมวลชน ส่วนคณะศิลปศาสตร์มีเฉพาะห้องอ่านหนังสือ ไม่ให้บริการใด ๆ รวมทั้งการ
สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ เพราะจัดให้เป็นที่นั่งอ่านหนังสือของนักศึกษาในคณะนี้
เท่านั้น ห้องอ่านหนังสืออยู่ในความดูแลของอาจารย์ในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ โดย
อาจารย์จะผลักดันเข้าไปทำงานด้านเทคนิค และมีเจ้าหน้าที่คอยจัดเก็บหนังสือในห้องอ่าน
หนังสือดังกล่าวนี้

จำนวนผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มี 10 คน เป็นบรรณารักษ์ทุกคน โดยประจำอยู่ตามห้องสมุดต่าง ๆ และมีคุณวุฒิจึงต่อไปนี้
เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง 2 คน มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และมี
วุฒิปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก 1 คน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์
3 คน มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน มีวุฒิปริญญาตรีและประกาศนียบัตรชั้น
สูงวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และมีวุฒิปริญญาตรีโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก 1 คน
เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ 1 คน ซึ่งมีวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
นอกจากนี้ เป็นบรรณารักษ์ซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ประจำห้องสมุดคณะ
ไปนี้แห่งละ 1 คน ได้แก่ ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ ห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
ห้องสมุดคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และห้องสมุดแผนกวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
ผู้สอนดังกล่าว มีประสบการณ์ในการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ สูงสุด
9 ปี ต่ำสุด 1 ปี และโดยเฉลี่ย 4 ปี ส่วนเบี้ยงเบนมาตรฐาน 2.24 ปี

มหาวิทยาลัยมหิดล

ห้องสมุดที่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการได้แก่ ห้องสมุดศิริราช ห้องสมุด
คณะสาธารณสุขศาสตร์ ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ห้องสมุด
คณะเภสัชศาสตร์ และห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์

ส่วนห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการแก่
นักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีเท่านั้น ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีไม่มี
การสอน และห้องสมุดคณะสังคมและมานุษยศาสตร์เป็นห้องสมุดที่อยู่ในระยะเริ่มดำเนินงาน

ยังไม่พร้อมที่จะสอนได้

จำนวนผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยมหิดล มีทั้งสิ้น 10 คน เป็นบรรณารักษ์ทุกคน โดยประจำอยู่ตามห้องสมุดต่าง ๆ และมีคุณวุฒิดังต่อไปนี้ เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ 4 คน มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และมีวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก 3 คน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดศิริราช 2 คน มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และอีก 1 คนมีวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ นอกจากนี้ เป็นบรรณารักษ์มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ประจำห้องสมุดคณะต่อไปนี้ แห่งละ 1 คน ได้แก่ห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ และห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์

ผู้สอนดังกล่าวมีประสบการณ์ในการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ สูงสุด 17 ปี ต่ำสุด 1 ปี และโดยเฉลี่ย 4.6 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.39 ปี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ ห้องสมุดกลาง ห้องสมุดคณะประมง ห้องสมุดคณะวนศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ และห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

ห้องสมุดที่ไม่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นห้องสมุดที่ให้บริการแก่นักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมีห้องอ่านหนังสือสำหรับนิสิตคณะศึกษาศาสตร์เท่านั้น ห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ไม่มีบรรณารักษ์ประจำ คณะเกษตรศาสตร์มีเพียงห้องอ่านหนังสือของคณะ นอกจากนี้ คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ยังไม่มีห้องสมุดประจำคณะ

จำนวนผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีทั้งสิ้น 8 คน เป็นบรรณารักษ์ 2 คน เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมห้องสมุด 3 คน และเป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุดอีก 3 คน โดยประจำอยู่ตามห้องสมุดต่าง ๆ และมีคุณวุฒิดังต่อไปนี้ เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง 1 คน ซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุด-

คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาอื่น 1 คน และเป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีอีก 2 คน เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมห้องสมุดคณะประมงและคณะวิศวกรรมศาสตร์ แห่งละ 1 คน มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาอื่นและปริญญาโทสาขาวิชาอื่น ตามลำดับ นอกจากนี้ เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมห้องสมุดคณะวนศาสตร์ มีวุฒิปริญญาเอกสาขาวิชาอื่น 1 คน และเป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะซึ่งมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีอีก 1 คน

ผู้สอนดังกล่าวมีประสบการณ์ในการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ สูงสุด 7 ปี ต่ำสุดครึ่งปี และโดยเฉลี่ย 3 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.68 ปี

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยศิลปากรที่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ ห้องสมุดกลาง (วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร) ห้องสมุดกลาง (พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม) ห้องสมุดคณะมัณฑนศิลป์ ห้องสมุดคณะโบราณคดี และห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ห้องสมุดที่ไม่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ และห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ เนื่องจากห้องสมุดทั้งสองแห่งนี้ยังไม่มีบรรณารักษ์ประจำ มีแต่เพียงอาจารย์คนหนึ่งในขณะนั้น ๆ ควบคุมห้องสมุด และมีเจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้บริการจ่ายรับหนังสือเท่านั้น

ผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยศิลปากรมีทั้งสิ้น 8 คน เป็นบรรณารักษ์ 7 คน และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดอีก 1 คน โดยประจำอยู่ตามห้องสมุดต่าง ๆ และมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง (พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม) 4 คน มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 2 คน มีวุฒิปริญญาตรีและประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และมีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาอื่นอีก 1 คน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง (วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร) และบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ แห่งละ 1 คน นอกจากนี้เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะโบราณคดี และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะมัณฑนศิลป์ซึ่งมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี แห่งละ 1 คน

ผู้สอนดังกล่าวมีประสบการณ์ในการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ สูงสุด 17 ปี คำสุด 1 ปี และโดยเฉลี่ย 6.8 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.91 ปี

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ห้องสมุดกลางและห้องสมุดคณะในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกแห่งมีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ห้องสมุดคณะใดแก ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์ ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ และห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์

จำนวนผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีทั้งสิ้น 13 คน เป็นบรรณารักษ์ 12 คน และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดอีก 1 คน โดยประจำอยู่ตามห้องสมุดต่าง ๆ และมีคุณวุฒิก็คงต่อไปนี้ เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ 3 คน มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 2 คน และปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก 1 คน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง 2 คน มีวุฒิปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และอีก 1 คน มีวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ และห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ ซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์แต่ละ 1 คน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ และห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ มีวุฒิปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ หรือประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาบรรณารักษศาสตร์ แต่ละ 1 คน นอกจากนี้เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์ มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาอื่น 1 คน และเป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีอีก 1 คน

ผู้สอนดังกล่าวมีประสบการณ์ในการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ สูงสุด 7 ปี คำสุด 1 ปี และโดยเฉลี่ย 3 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.01 ปี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ห้องสมุดที่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการได้แก่ ห้องสมุดกลางเพียงแห่งเดียว ทั้งนี้เนื่องจากห้องสมุดอื่น ๆ ยังไม่พร้อมที่จะให้บริการนี้ได้ เช่น ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ เป็นห้องสมุดที่เพิ่งก่อตั้ง ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ และห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ ยังไม่มีบรรณารักษ์ประจำ มีเพียงเจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้บริการจ่ายรับหนังสือเท่านั้น ส่วนคณะแพทยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ ยังไม่มีห้องสมุดประจำคณะ

ผู้ที่ให้บริการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดกลาง ได้แก่ บรรณารักษ์ 2 คน ซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และมีวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก 1 คน มีประสบการณ์ในการทำงานด้านนี้ สูงสุด 3 ปี ต่ำสุด 2 ปี และโดยเฉลี่ย 2.5 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.5 ปี

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ให้บริการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการแก่นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เข้ามาใช้บริการ ผู้สอนเป็นบรรณารักษ์ตำแหน่งอาจารย์ 2 คน มีวุฒิปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก 1 คน มีประสบการณ์ในการสอนเรื่องนี้ สูงสุด 12 ปี ต่ำสุด 10 ปี และโดยเฉลี่ย 11 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.0 ปี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ห้องสมุดคณะทุกคณะในมหาวิทยาลัยแห่งนี้มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการได้แก่ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ และห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ จำนวนผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดทั้งกล่าวนี้ เป็นบรรณารักษ์ มีทั้งสิ้น 4 คน โดยประจำอยู่ตามห้องสมุดต่าง ๆ และมีคุณวุฒิตั้งต่อไปนี้ เป็นบรรณารักษ์-

ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ 2 คน มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และมีวุฒิปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์อีก 1 คน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน นอกจากนี้เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีและประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก 1 คน ผู้สอนดังกล่าวมีประสบการณ์ในการให้บริการคานนี้สูงสุด 6 ปี ต่ำสุด 1 ปี และโดยเฉลี่ย 4 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.12 ปี

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีอยู่แห่งเดียวให้บริการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ มีจำนวนผู้สอนทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งมีตำแหน่งเป็นบรรณารักษ์แผนกบริการตอบคำถามและช่วยการคนควา 5 คน มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาอื่น อีก 1 คน มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการให้บริการคานนี้สูงสุด 2 ปี ต่ำสุด 1 เดือน และโดยเฉลี่ย 9 เดือน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 ปี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หิญาโลก ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม และห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

จำนวนผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดทั้ง 8 แห่งดังกล่าวมีทั้งสิ้น 28 คน ผู้สอน 22 คน เป็นบรรณารักษ์ และอีก 6 คน เป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุด โดยประจำอยู่ตามห้องสมุดต่าง ๆ และมีคุณวุฒิดังต่อไปนี้ เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 11 คน มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์

4 คน และปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก 7 คน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก 3 คน มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ วุฒิปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ และวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ อย่างละ 1 คน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน และ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา แห่งละ 2 คน ซึ่งมีวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้ง 4 คน เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน และบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม แห่งละ 1 คน มีวุฒิปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ และวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ตามลำดับ เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน มีวุฒิปริญญาตรีและประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดซึ่งมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีอีก 5 คน นอกจากนี้เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา มีวุฒิปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ 1 คน และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดซึ่งมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีอีก 1 คน

ผู้สอนดังกล่าวนี้ มีประสบการณ์ในการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ สูงสุด 17 ปี ต่ำสุด 1 ปี และโดยเฉลี่ย 4.35 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.61 ปี

ผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดแต่ละแห่งในมหาวิทยาลัยทั้ง 11 แห่ง ดังไคกล่าวมาแล้วข้างคน ใคสอนนิสิตนักศึกษาจำนวนสูงสุดประมาณวันละ 30 คน ต่ำสุดประมาณวันละ 1 คน และโดยเฉลี่ยประมาณวันละ 12 คน

สำหรับเรื่องผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในแต่ละห้องสมุดใน มหาวิทยาลัยดังกล่าวนั้นสอนนิสิตนักศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยน้ำหนักเรื่องที่ได้สอนแก่นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ

เรื่องที่ได้สอน	\bar{X}	S.D	แปลความ
วิธีใช้บัตรรายการ	4.61	0.96	มากที่สุด
วิธีใช้พจนานุกรม	2.39	1.16	น้อย
วิธีใช้สารานุกรม	2.43	1.16	น้อย
วิธีใช้กรณีวารสาร	2.44	1.41	น้อย
วิธีใช้กรณีหนังสือพิมพ์	1.59	0.94	น้อยที่สุด
วิธีใช้สาระสังเขป	1.67	0.99	น้อย
วิธีค้นบรรณานุกรม	2.18	1.29	น้อย
วิธีค้นหาวารสารฉบับที่คงการ	3.17	1.33	ปานกลาง
วิธีค้นหารายชื่อวารสารจากห้องสมุดอื่น	2.17	1.24	น้อย
วิธีค้นหาสิ่งพิมพ์รัฐบาล	1.83	1.13	น้อย
วิธีทำบรรณนิทัศน์สังเขป	1.39	0.71	น้อยที่สุด
วิธีเขียนบรรณานุกรม	2.80	1.58	ปานกลาง
อื่น ๆ ได้แก่ วิธีใช้กรณีท้ายเล่มหนังสือ	3.70	0.91	มาก
วิธีค้นวิทยานิพนธ์	3.72	0.83	มาก
วิธีเขียนเชิงอรรถ	3.61	0.76	มาก
วิธีการทำรายงานและรูปแบบของรายงาน	3.56	0.99	มาก

ตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าเรื่องที่ยูสอนได้สอนมากที่สุด ได้แก่วิธีใช้บัตรรายการ เรื่องที่ได้อสอนมากที่สุดได้แก่วิธีใช้กรรมวิธีหาเล่มหนังสือ วิธีค้นวิทยานิพนธ์ วิธีเขียนเชิงอรรถ วิธีการทำรายงานและรูปแบบของรายงาน เรื่องที่ยูสอนได้อสอนปานกลางได้แก่ วิธีค้นหาวารสารฉบับที่ตองการและวิธีเขียนบรรณานุกรม เรื่องที่ยูสอนได้อสอนน้อยได้แก่ วิธีใช้พจนานุกรม วิธีใช้กรรมวิธีวารสารวิธีใช้สาระสังเขป วิธีค้นบรรณานุกรม วิธีค้นหารายชื่อวารสาร จากห้องสมุดอื่นและวิธีค้นสิ่งพิมพ์รัฐบาล เรื่องที่ยูสอนได้อสอนน้อยที่สุดได้แก่ วิธีใช้กรรมวิธีหนังสือพิมพ์และวิธีทำบรรณนิทัศน์สังเขป

ในการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยทั้ง 11 แห่งกึ่งกล่าวมาแล้วนี้ ในจำนวนยูสอนทั้งหมด 116 คน ยูสอน 112 คนไม่เคยประสบปัญหาใด ๆ อีก 4 คนได้แก่อสอนในห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ยูสอนในห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ยูสอนในห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และยูสอนในห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม แห่งละ 1 คน ประสบปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้คือ คู่มือที่ใช้ประกอบในการสอนมีน้อย มีปัญหาว่าในการให้บริการนี้ไม่แน่ใจว่าขณะใดควรสอนไปด้วยหรือขณะใดควรจะค้นหาเรื่องราวที่นิสิตนักศึกษาตองการทราบให้เลย ไม่สามารถให้ความรู้แก่นิสิตนักศึกษาได้ทั่วถึง เพราะนิสิตนักศึกษามักจะไม่ตามปัญหา นอกจากนี้ประสบปัญหาในเรื่องเวลาและจำนวนยูสอนมีน้อย กล่าวคือยูสอนบางคนตองทำงานอื่น ๆ ในห้องสมุด บางคนตองสอนวิชาอื่น ๆ ด้วย จึงไม่สามารถที่จะให้บริการแก่นิสิตนักศึกษาได้ตลอดเวลา และห้องสมุดบางแห่งมีบรรณารักษ์เพียงคนเดียว จึงให้บริการนี้ได้ไม่เต็มที่

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบเป็นทางการ (Formal Library Instruction)

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบเป็นทางการได้แก่การสอนวิธีใช้ห้องสมุดตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้สอน แบ่งออกได้เป็น 2 แบบคือ การปฐมนิเทศ เรื่องห้องสมุด (Library Orientation) และการสอนเรื่องห้องสมุด (Library Instruction) ดังจะได้แยกกล่าวแต่ละแบบต่อไปนี้

การประชุมนิเทศ เรื่องห้องสมุด (Library Orientation) ได้แก่การแนะนำให้นิสิตนักศึกษารู้จักห้องสมุด ทั้งของบริการต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งพิมพ์และวัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุดอย่างสังเขป แบ่งออกได้เป็น 2 แบบคือ การบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันประชุมนิเทศ นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 (Orientation Lecture) และชั้นที่สูงกว่านี้ แลการนำชมห้องสมุด (Library Tour) ซึ่งมีวิธีปฏิบัติแต่ละแบบดังต่อไปนี้

การบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันประชุมนิเทศ นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1

ในวันเปิดภาคต้นของปีการศึกษาใหม่ มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งได้จัดให้มีการประชุมนิเทศ นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อชี้แจงให้รู้จักวิธีการเรียน การปฏิบัติตนในขณะที่เรียนและให้รับรูระเบียบต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้จัดประชุมนิเทศในสองลักษณะคือ จัดประชุมนิเทศ นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 รวมกันทุกคณะ และจัดประชุมนิเทศกนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 แยกแต่ละคณะอีกครั้งหนึ่ง

ในรายการประชุมนิเทศ นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคณะ นอกจากจะเป็นการบรรยายให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวข้างต้นแล้ว มหาวิทยาลัยบางแห่งก็จัดรายการสำหรับการบรรยายเรื่องห้องสมุด โดยมอบหมายให้บรรณารักษ์อาวุโสซึ่งได้แก่บรรณรักษ์หัวหน้าห้องสมุดกลางหรือหัวหน้ากอง แผนกห้องสมุดเป็นผู้บรรยาย ส่วนการประชุมนิเทศ นิสิตนักศึกษาระดับคณะนั้นถ้ามีรายการบรรยายเรื่องห้องสมุดแล้ว ส่วนใหญ่บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะนั้น ๆ ได้รับเชิญให้ไปบรรยาย แต่บางคณะเลขานุการคณะได้บรรยายแทนบรรณารักษ์ อนึ่งห้องสมุดคณะที่ไม่มีบรรณารักษ์ อาจารย์ผู้สอนในคณะนั้น ๆ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ควบคุมดูแลห้องสมุดก็เป็นผู้บรรยายแทน

ในการบรรยายเรื่องห้องสมุดนั้น ผู้บรรยายก็ได้ให้ความรู้ในเรื่องทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับห้องสมุดอย่างสังเขป ตามเวลาที่กำหนดให้ตั้งแต่ 10 นาทีถึง 1 ชั่วโมง มหาวิทยาลัยบางแห่งจัดฉายสไลด์ประกอบกรบรรยาย บางแห่งจัดให้มีการบรรยายเรื่องห้องสมุดในรายการสุดท้ายของการประชุมนิเทศ แลเวลานิสิตนักศึกษาชมห้องสมุดด้วย การบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันประชุมนิเทศจัดทำในมหาวิทยาลัยและคณะต่าง ๆ มีรายละเอียดในแต่ละมหาวิทยาลัยดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 มหาวิทยาลัยและคณะวิชาที่มีการบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นิสิตชั้นปีที่ 1 ทั้งมหาวิทยาลัย
และระดับคณะ

มหาวิทยาลัย	มีรายการบรรยายเรื่องห้องสมุด ในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ทุกคณะทั้งมหาวิทยาลัย	คณะวิชาที่มีรายการบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ระดับคณะ
จุฬาลงกรณ์	✓	ครุศาสตร์ นิติศาสตร์ แพทยศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์
ธรรมศาสตร์	✓	
มหิดล	×	วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการแพทย์
เกษตรศาสตร์	×	วนศาสตร์
ศิลปากร	✓	สถาปัตยกรรมศาสตร์
เชียงใหม่	✓	แพทยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สังคมศาสตร์
ขอนแก่น	✓	
สงขลานครินทร์	×	ศึกษาศาสตร์
รามคำแหง	×	
ศรีนครินทรวิโรฒ	✓	ทั้ง 8 แห่ง ประสานมิตร บางแสน ปทุมวัน พลศึกษา พระนคร พิษณุโลก มหาสารคาม สงขลา

✓ หมายถึง มี
× หมายถึง ไม่มี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในวันปฐมนิเทศ นิสิตชั้นปีที่ 1 ทุกคน อาจารย์ช่วยบรรณารักษ์หอสมุดกลาง ได้บรรยายแนะนำให้รู้จักหอสมุดกลาง บริการต่าง ๆ ของหอสมุดกลาง ที่ตั้งของบริการต่าง ๆ วัสดุในห้องสมุด ระเบียบวิธีการยืมหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เวลาปิด-เปิดของหอสมุด ไขเวลาบรรยาย 15 นาที บางปีก็แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดในที่ประชุม นั้นเลย แต่บางปีก็แจ้งให้นิสิตไปรับด้วยตนเองที่หอสมุดกลาง¹

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500 เป็นต้นมาหลังจากที่นิสิตชั้นปีที่ 1 ได้รับฟังการบรรยายเรื่องหอสมุดในวันปฐมนิเทศ แล้ว ก็มีการนำนิสิตชั้นปีที่ 1 เป็นกลุ่ม ๆ ชมหอสมุดกลาง นำโดยนิสิตรุ่นพี่ อาจารย์ในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ก็ยื่นประจำอยู่แต่ละจุดในห้องสมุด ซึ่งนิสิตควรจะได้รู้จักวัสดุต่าง ๆ ในจุดนั้น ๆ เมื่อนิสิตรุ่นพี่นำนิสิตชั้นปีที่ 1 มาถึงจุดหนึ่ง ๆ แล้ว อาจารย์ที่ประจำที่จุดนั้น ๆ ก็ได้อธิบายแนะนำให้รู้จักบริการหรือวัสดุต่าง ๆ ในจุดนั้น โดยใช้เครื่องกระจายเสียง แต่การนำนิสิตชั้นปีที่ 1 ชมหอสมุดกลางในลักษณะดังกล่าวนี้ได้เลิกไปเมื่อปีการศึกษา 2512 เนื่องจากจำนวนนิสิตชั้นปีที่ 1 ทุกคนมีมากเกินไป²

สำหรับการบรรยายเรื่องหอสมุดในวันปฐมนิเทศ นิสิตชั้นปีที่ 1 ระดับคณะนั้นจัดขึ้นในคณะครุศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ ดังจะได้แยกกล่าวแต่ละคณะต่อไป

คณะครุศาสตร์

บรรณารักษ์หัวหน้าหอสมุดคณะครุศาสตร์ได้บรรยายเรื่องวิธีเรียนในมหาวิทยาลัย ระเบียบและกฎข้อบังคับของหอสมุด วัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุด ไขเวลาบรรยายครึ่งชั่วโมง

¹สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วนิกา สุรวดี 23 สิงหาคม 2517.

²สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุนทรีย์ หังสสุต 19 สิงหาคม 2517.

แต่เวลาที่ทางคณะกำหนดให้เพื่อการบรรยายเรื่องห้องสมุดนี้เพียง 10-15 นาที เมื่อจบการบรรยายแล้วไม่ได้ออกคู่มือการใช้ห้องสมุด แต่ได้แจ้งให้นิสิตทราบว่าผู้ใดต้องการคู่มือใช้ห้องสมุดให้ไปซื้อไครราคาเล่มละ 3 บาท นอกจากนี้ทางห้องสมุดคณะครุศาสตร์มีโครงการจัดทำสไลด์เกี่ยวกับวิธีใช้ห้องสมุด เพื่อแจกจ่ายให้นิสิตชมประกอบการบรรยาย¹

คณะนิติศาสตร์

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2517 บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ได้บรรยายเรื่องแนะนำให้รู้จักห้องสมุด การทำบัตรห้องสมุด ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด ระบบการจัดหมู่หนังสือและบริการของห้องสมุดใช้เวลาบรรยายครึ่งชั่วโมง²

คณะแพทยศาสตร์

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2516 บรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ได้บรรยายเกี่ยวกับประโยชน์ของห้องสมุด การใช้บัตรรายการ การใช้บรรณานุกรมและวิธีค้นหาคความใหม่ ๆ จากวารสารใช้เวลาบรรยาย 15 นาที หลังจากฟังคำบรรยายแล้วก็แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดและนำนิสิตชมห้องสมุดอีก 30 นาที

คณะรัฐศาสตร์

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ได้บรรยายเกี่ยวกับที่ตั้งของห้องสมุด ระเบียบการใช้ห้องสมุด บริการของห้องสมุด ใช้เวลาบรรยายตามที่คณะกำหนดให้ 15 นาที หลังจากฟังคำบรรยายแล้วก็นำนิสิตชมห้องสมุดอีก 15 นาที

¹ สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิบูลย์ พิเศษปณี บรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 28 กรกฎาคม 2517.

² สัมภาษณ์ นางสาวกรรณิการ์ หาญนุสรณ์ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10 เมษายน 2518

แต่เดิมมีรายการปฐมนิเทศ นิสิต 3 คณะรวมกันคือคณะรัฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ เพราะต้องใช้อาคารเรียนและห้องสมุดร่วมกัน ดังนั้นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์จึงได้บรรยายเรื่องห้องสมุดให้แก่ นิสิตทั้งสามคณะฟังพร้อมกัน แต่หลังจากปีการศึกษา 2517 ก็ไม่จัดปฐมนิเทศ นิสิตสามคณะรวมกันอีก เนื่องจากคณะนิติศาสตร์และคณะเศรษฐศาสตร์มีอาคารเรียนและห้องสมุดเป็นของตนเองแล้ว¹

คณะวิศวกรรมศาสตร์

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ ได้บรรยายเรื่องระเบียบการใช้ห้องสมุด วัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุด และบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดใช้เวลาบรรยาย 10 นาทีแล้วแจกคู่มือการใช้ห้องสมุด ไม่มีรายการนำนิเทศชมห้องสมุด

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ได้บรรยายเกี่ยวกับระเบียบการใช้ห้องสมุด บริการของห้องสมุดและวัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุดใช้เวลาบรรยาย 20 นาที หลังจากบรรยายแล้วก็แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดและนำนิเทศชมห้องสมุดอีก 15 นาที

คณะสัตวแพทยศาสตร์

เนื่องจากห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ยังไม่มีบรรณารักษ์ อาจารย์ผู้ควบคุมห้องสมุดจึงทำหน้าที่บรรยายเรื่องห้องสมุด ได้แก่ ระเบียบการใช้ห้องสมุด วัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุด ใช้เวลาบรรยาย 10 นาที แลวนำนิเทศทั้งชั้นชมห้องสมุดอีกครั้งหนึ่ง

¹สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศจี จันทวิมล อาจารย์ในคณะรัฐศาสตร์และบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 15 มิถุนายน 2517.

คณะเศรษฐศาสตร์

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ไม่ได้รับเชิญให้ไปบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ แต่เลขานุการคณะเศรษฐศาสตร์เป็นผู้ทำหน้าที่แทน โดยเพียงแต่แจ้งให้นิติกรทราบวาคณะเศรษฐศาสตร์มีห้องสมุดแล้ว และบอกแหล่งที่ตั้งของห้องสมุดนี้ให้เท่านั้น ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ เกี่ยวกับห้องสมุดไม่ได้อธิบายถึงเลย

คณะวิชาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ไม่มีรายการบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นิติกรระดับคณะ ได้แก่ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีรายการปฐมนิเทศ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคณะรวมกันในห้องประชุมของมหาวิทยาลัย และได้ออกให้มีการบรรยายเรื่องห้องสมุดด้วย โดยหัวหน้ากองห้องสมุดเป็นผู้บรรยายในเรื่องต่อไปนี้คือ กำหนดวัน เวลา เปิด-ปิด ห้องสมุด ระเบียบการใช้ห้องสมุด วัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุด บริการของห้องสมุด หลังจากบรรยายแล้วได้ออกฉายสไลด์เกี่ยวกับวิธีใช้ห้องสมุดและวัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุด สไลด์นี้ได้ยืมมาจากสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เวลาที่ใช้ในการบรรยายและฉายสไลด์ประมาณ 1 ชั่วโมง 15 นาที ทางห้องสมุดกลางมีโครงการจัดทำสไลด์เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในโอกาสต่อไป

แต่เดิมหลังจากที่นักศึกษาได้ฟังคำบรรยายเรื่องห้องสมุดแล้ว ก็นำนักศึกษาชมห้องสมุดกลางทันที โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 25 คน และมีบรรณารักษ์ห้องสมุดกลางเป็นผู้นำชมและอธิบายประกอบกลุ่มละ 1 คน การนำชมห้องสมุดกลางเช่นนี้ได้พบปัญหา เนื่องจากจำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคณะมีจำนวนมากเกินไป จึงไม่สามารถที่จะพาชมห้องสมุดได้ในคราวเดียวกัน ดังนั้นจึงเลิกการนำนักศึกษาชมห้องสมุดหลังการบรรยายในวันปฐมนิเทศ ในปีการศึกษา 2516 และได้ออกปัญหานี้โดยจัดให้มีบริการนำชมห้องสมุด

ตลอดระยะเวลา 2 สัปดาห์ และให้นักศึกษาที่สนใจจะเข้าชมลงชื่อสมัครได้ ตามวันเวลาที่คน
สะดวก¹ ซึ่งจะได้ออกตัวต่อไปในเรื่องการนำชมห้องสมุด

สำหรับการบรรยายเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 รั้กัับ
คณะไม่มี เพราะไม่มีรายการปฐมนิเทศ นักศึกษาในแต่ละคณะอีก

มหาวิทยาลัยมหิดล

มีรายการบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และคณะ
เทคนิคการแพทย์ดังนี้

คณะวิทยาศาสตร์

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2513 หัวหน้าแผนกห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ได้บรรยายเกี่ยวกับ
ความสำคัญของห้องสมุด ระเบียบการใช้ห้องสมุด บริการของห้องสมุด ใช้เวลาบรรยาย
15 นาที และตอนสุดท้ายของการบรรยายได้แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาคณะ²

คณะเทคนิคการแพทย์

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ เทคนิคการแพทย์ ได้บรรยายเกี่ยวกับระเบียบการใช้ห้อง
สมุด การจัดหมู่หนังสือ และการใช้บัตรรายการ ใช้เวลาบรรยาย 1 ชั่วโมง³

¹สัมภาษณ์นางสาวทองหยด ประทุมวงศ์ รักษาการแทนหัวหน้ากองห้องสมุด มหา-
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ 16 กันยายน 2517.

²สัมภาษณ์นางวิภาวรรณ มนูญปิฎ บรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล 10 กรกฎาคม 2517.

³สัมภาษณ์นางสาวอรุณรัตน์ เทพเจริญชิน บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ เทคนิคการแพทย์
มหาวิทยาลัยมหิดล 8 สิงหาคม 2517.

ส่วนคณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ไม่มีการปฐมนิเทศ นักศึกษาระดับคณะ คณะแพทย
ศาสตร์ศิริราชพยาบาลจัดปฐมนิเทศนักศึกษาในคณะนี้ แต่ไม่มีรายการสำหรับการบรรยาย
เรื่องห้องสมุด เพราะมีชั่วโมงการเรียนกำหนดอยู่ในชั้นปีที่ 1 แล้ว 6 ชั่วโมง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในวันปฐมนิเทศ นิสิตชั้นปีที่ 1 ทุกคนประจำปีการศึกษา 2515 หัวหน้ากองห้อง
สมุดได้ไปบรรยายและแนะนำเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดเป็นเวลาครึ่งชั่วโมง แต่รายการ
เรื่องนี้ได้ถูกตัดไป ดังนั้นจึงไม่มีรายการบรรยายเรื่องห้องสมุดอีกในปีต่อ ๆ มา¹

การบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นิสิตระดับคณะ จัดขึ้นที่คณะวนศาสตร์
แห่งเดียว โดยที่ห้องสมุดคณะวนศาสตร์ไม่มีบรรณารักษ์ อาจารย์ผู้ควบคุมห้องสมุดจึงทำ
หน้าที่บรรยาย และได้บรรยายเกี่ยวกับความสำคัญของห้องสมุด วัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุด
การค้นหาหนังสือและบทความในวารสารสาขาวิชาวนศาสตร์ ใช้เวลาบรรยายครึ่งชั่วโมง
หลังจากจบการบรรยายแล้ว อาจารย์ผู้บรรยายตั้งคำถามนำนิสิตคณะนี้ทั้งชั้นซึ่งมีประมาณ
100 คน ชมห้องสมุดในคราวเดียวกันอีกครั้งชั่วโมง

คณะที่ไม่มีการปฐมนิเทศ นิสิตในระดับคณะได้แก่คณะเกษตรศาสตร์ คณะเศรษฐ-
ศาสตร์และบริหารธุรกิจ คณะประมง คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ดังนั้น
จึงไม่มีรายการบรรยายเรื่องห้องสมุดในคณะดังกล่าวนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้จัดให้มีการปฐมนิเทศ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะโบราณคดี
คณะมัณฑนศิลป์ คณะจิตรกรรมและประติมากรรม และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัย

¹ สัมภาษณ์ นางสาวกรุณา สมบูรณ์กุล หัวหน้ากองห้องสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปากร จักรพรรดิ กรุงเทพมหานคร และจั๊กปฐมนิเทศ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์ ณ วิทยาลัยทับแก้ว มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม แต่ไม่มีรายการบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้ง 2 แห่ง แต่อย่างไรก็ตามเฉพาะมหาวิทยาลัยศิลปากร จักรพรรดิ กรุงเทพมหานคร ห้องสมุดกลางได้จัดรายการบรรยายเรื่องการใช้ห้องสมุด และนำชมห้องสมุดขึ้นในวันเสาร์ หลังจากที่มีมหาวิทยาลัยเปิดภาคการศึกษาต้น 1 สัปดาห์ ซึ่งจะกล่าวถึงเรื่องนี้ในเรื่องการนำชมห้องสมุด

ส่วนการบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นักศึกษาระดับคณะนั้น มีเพียงคณะเดียวคือ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2515 บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ได้รับเชิญไปบรรยายเรื่องห้องสมุดและได้บรรยายเกี่ยวกับ ความสำคัญของห้องสมุด ระเบียบการใช้ห้องสมุด แผนงานต่าง ๆ ของห้องสมุด วัสดุและสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด และได้นำเกี่ยวกับ การใช้หนังสืออ้างอิงและหนังสือสารานุกรมใช้เวลาบรรยายทั้งสิ้น 1 ชั่วโมง เมื่อจบการบรรยายแล้วบรรณารักษ์ก็ได้พานักศึกษาดังกล่าวชมห้องสมุด¹

คณะมัณฑนศิลป์ คณะจิตรกรรมและประติมากรรม คณะโบราณคดี คณะวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์ ไม่มีการปฐมนิเทศ นักศึกษาในระดับคณะ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในวันปฐมนิเทศ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคนรวมกันโดยใช้เวลาตั้งแต่ 09.00 น. ถึง 11.30 น. ทางมหาวิทยาลัยได้จัดให้มีรายการบรรยายเรื่องห้องสมุดเป็นเวลา 15 นาที ในการนี้หัวหน้ากองห้องสมุดได้รับเชิญให้ไปบรรยายและได้บรรยายถึงเรื่องต่อไปนี้คือ ระเบียบ

¹สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ชุนเจริญ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 30 มิถุนายน 2517.

ข้อบังคับของห้องสมุด บริการของห้องสมุดกลาง การทำบัตรยืม นอกจากนี้ได้ประกาศเชิญชวนให้นักศึกษาเข้าชมห้องสมุดกลางตามวันเวลาที่ตนสะดวกในระหว่างสัปดาห์แห่งการชมห้องสมุด ซึ่งห้องสมุดกลางจัดขึ้น¹

การบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับคณะจัดชั้นที่คณะแพทยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ดังจะได้อีกกล่าวต่อไปนี้

คณะแพทยศาสตร์

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ได้บรรยายเกี่ยวกับ ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด วัสดุและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุด การจัดหมู่หนังสือและการใช้บัตรรายการใช้เวลาบรรยาย 30 นาที แล้วแจกคู่มือการใช้ห้องสมุด หลังจากนั้นจึงนำนักศึกษาดังกล่าวชมห้องสมุดอีกครั้งหนึ่ง

คณะศึกษาศาสตร์

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ ได้บรรยายเรื่อง ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด บริการของห้องสมุด วัสดุและสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด ใช้เวลาบรรยาย 15 นาที ไม่มีการนำนักศึกษาดังกล่าวชมห้องสมุด

คณะสังคมศาสตร์

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์ ได้บรรยายเกี่ยวกับ ที่ตั้งของห้องสมุด บริการต่าง ๆ ของห้องสมุด ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด ตลอดจนวัสดุและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุด ใช้เวลาบรรยาย 10 นาที ไม่มีการนำนักศึกษาชมห้องสมุด

ส่วนคณะวิทยาศาสตร์ คณะเกษตร คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ ไม่มีการปฐมนิเทศนักศึกษาในระดับคณะ

¹สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาพ สุจินดา หัวหน้ากองห้องสมุดและหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 24 กรกฎาคม 2517.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2515 ในวันประชุมนิเทศศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 ทุกคนได้มีรายการบรรยายเรื่องห้องสมุด โดยหัวหน้ากองห้องสมุดได้รับเชิญไปบรรยายในที่ประชุมนี้ และได้แนะนำให้อุจจกห้องสมุดกลาง กำหนดปีค-เปิดของห้องสมุดกลาง มารยาทในการใช้ห้องสมุด บัตรสมาชิกและระเบียบการยืมหนังสือ บริการต่าง ๆ ของห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุด ใช้เวลาบรรยายทั้งสิ้น 15 นาที แล้วจึงนำนักศึกษาชมห้องสมุดกลางอีก 30 นาที

ส่วนการบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันประชุมนิเทศศึกษาระดับคณะยังไม่จัดทำ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ทางมหาวิทยาลัยแห่งนี้ไม่ได้จัดให้มีการประชุมนิเทศชั้นปีที่ 1 ทุกคนร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากคณะต่าง ๆ ตั้งอยู่ตามจังหวัดที่ห่างไกลกัน ส่วนการประชุมนิเทศระดับคณะนั้นจัดขึ้นที่คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ สำหรับรายการบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันประชุมนิเทศนั้น จัดเฉพาะในคณะศึกษาศาสตร์เท่านั้น

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ได้รับเชิญให้ไปบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันประชุมนิเทศชั้นปีคณะนี้ และได้บรรยายเกี่ยวกับ ระเบียบการใช้ห้องสมุด กำหนดปีค-เปิดของห้องสมุด วัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุด และบริการของห้องสมุด ใช้เวลาบรรยายครึ่งชั่วโมง แล้วนำนิสิตชมห้องสมุดอีกครั้งหนึ่ง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ในวันประชุมนิเทศศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 ทุกคนร่วมกันในต้นปีการศึกษาทุกปี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการได้บรรยายเกี่ยวกับวิธีการเรียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง แนะนำให้อุจจกคณะต่าง ๆ ตลอดจนระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย แต่ไม่มีรายการบรรยายเรื่องห้องสมุด

ทางมหาวิทยาลัยรามคำแหงจะจัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ "ชาวรามคำแหง" แจกแก่นักศึกษาทุกคน ในหนังสือพิมพ์ฉบับนี้มีขอเขียนแนะนำให้อุจจกคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งขอเขียนเกี่ยวกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเขียนโดยหัวหน้ากองห้องสมุด มีเนื้อหาเกี่ยวกับที่ตั้งของห้องสมุด ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด เวลาปีค-เปิดของห้องสมุด บริการต่าง ๆ

ของห้องสมุด ตลอดจนวัสดุและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด¹

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษาใหม่ของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ มีรายการบรรยายเรื่องห้องสมุดทั้ง 8 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา ผู้ที่ได้รับเชิญให้ไปบรรยายส่วนใหญ่เป็นบรรณารักษ์อาวุโส หัวข้อที่บรรยายได้แก่ ความจำเป็นที่ห้องสมุด ระเบียบการใช้ห้องสมุด วัสดุและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด บริการต่าง ๆ ของห้องสมุด และวิธีค้นคว้า หนังสือในห้องสมุด ใช้เวลาบรรยาย 15 นาที ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก ส่วนที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา ใช้เวลาบรรยายครึ่งชั่วโมง

บรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นักศึกษาชั้นสูงกว่าชั้นปีที่ 1

การบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษาระดับสูงกว่าชั้นปีที่ 1 จัดขึ้นในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แห่งเดียว ในคณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ ดังจะได้อีกกล่าวต่อไป

¹สัมภาษณ์ นางอัมพร วีรวัฒน์ หัวหน้ากองห้องสมุดและหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 18 กันยายน 2517.

คณะรัฐศาสตร์

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2514 บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ได้รับเชิญให้ไปบรรยาย เรื่องห้องสมุดในที่ประชุมปฐมนิเทศ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ของคณะรัฐศาสตร์ และได้บรรยาย เกี่ยวกับ บริการของห้องสมุดและที่ตั้งของบริการเหล่านั้น การจัดทำรายการ หนังสืออ้างอิง ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ในการนี้บรรณารักษ์ได้แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดให้นักศึกษาดูประกอบ ไปด้วย ใช้เวลาบรรยายทั้งสิ้น 1 ชั่วโมง¹

คณะเศรษฐศาสตร์

ในวันปฐมนิเทศ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะเศรษฐศาสตร์ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ เศรษฐศาสตร์ได้รับเชิญให้ไปบรรยายเรื่องห้องสมุดเป็นเวลา 30 นาที ก่อนการบรรยาย บรรณารักษ์ห้องสมุดแห่งนี้ได้แจกหัวข้อการบรรยายและคู่มือการใช้ห้องสมุด หัวข้อที่ได้บรรยาย ได้แก่ นโยบายและวัตถุประสงค์ของห้องสมุด ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด บริการต่าง ๆ ของห้องสมุด ตลอดจนวัสดุและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุด²

บรรณารักษ์ผู้บรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษาใหม่ทั้งมหาวิทยาลัย และระดับคณะดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ผู้บรรยาย 14 ใน 30 คน ไม่ประสบปัญหาใด ๆ ในการบรรยายเรื่องนี้ ผู้บรรยาย 9 คน ประสบปัญหาเนื่องจากเวลาที่กำหนดให้บรรยายน้อยเกินไป ได้แก่ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล บรรณารักษ์หัวหน้า ของห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หัวหน้ากองห้องสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์

¹สัมภาษณ์ นางสาวสีดา เจตน์ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 17 มิถุนายน 2517.

²สัมภาษณ์ นางสาวนวลฉวี สุธรรมวงศ์ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 30 มิถุนายน 2517.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หัวหน้ากองห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น บรรณารักษ์ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน บางเขน และมหาสารคาม ผู้บรรยาย 5 คน ประสบ
ปัญหาเนื่องจากนิสิตนักศึกษาไม่สนใจ เพราะยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะใช้ห้องสมุด ได้แก่
อาจารย์ผู้ควบคุมห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บรรณารักษ์ห้องสมุด
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก และ
สงขลา นอกจากนี้ผู้บรรยายอีก 2 คน ประสบปัญหาอื่นนอกเหนือที่โศกถวามาข้างตน คือ
บรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไม่มีอุปกรณ์ เช่น ภาพ
ยนตร์ หรือสไลด์ ที่จะช่วยในการบรรยาย บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ มีปัญหาเนื่องจากรายการบรรยายเรื่องห้องสมุดถูกจัดให้อยู่ในรายการสุดท้ายก่อน
เลิกเที่ยง เมื่อดังรายการนี้นักศึกษาเกิดความเบื่อหน่ายและไม่สนใจที่จะรับฟัง เพราะได้รับ
ฟังรายการต่าง ๆ มากมาแล้ว

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาที่ควรใช้ในการบรรยายเรื่องห้องสมุดในวัน
ปฐมนิเทศ นั้น ผู้บรรยาย 12 ใน 30 คน เห็นว่าควรใช้เวลา 20 นาที รองลงมา 6 คน
เห็นว่าควรใช้เวลา 15 นาที 5 คน เห็นว่าควรใช้เวลา 25 นาที 4 คน เห็นว่าควรใช้
เวลา 30 นาที นอกจากนี้อีก 3 คน เห็นว่าควรใช้เวลาเพียง 10 นาทีเท่านั้น

จากการถามความเห็นบรรณารักษ์ห้องสมุดกลางและห้องสมุดคณะว่า การบรรยาย
เรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษามีความจำเป็นหรือไม่ บรรณารักษ์ 29 ใน 30 คน
เห็นว่ามีควมจำเป็น และอีก 1 คนเท่านั้น เห็นว่าไม่มีความจำเป็น

เหตุผลที่เห็นว่ามีควมจำเป็นนั้น เพราะเห็นว่าจะทำให้นิสิตนักศึกษาได้เห็นความ
สำคัญของห้องสมุดยิ่งขึ้น ทำให้โคจรมาต้งประโยชน์ของห้องสมุดต่อการเรียนในระดับ
มหาวิทยาลัย และยังเป็นกรประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้นิสิตนักศึกษาเข้าใช้ห้องสมุดต่อไป
ภายนอก

ส่วนเหตุผลที่เห็นว่ามีควมจำเป็นนั้น เพราะเห็นว่าโคจรมาค้ค่า เนื่องจากนิสิต
นักศึกษาไม่ตั้งใจฟัง และจำอะไรไม่ได้ เพราะในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษาคงรับฟังเรื่อง
ต่าง ๆ หลายเรื่อง

การนำชมห้องสมุด

การนำชมห้องสมุดเป็นการนำนิสิตนักศึกษาเข้าชมแผนกงาน บริการต่าง ๆ ของห้องสมุด ตลอดจนวัสดุและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด โดยผู้นำชมอธิบายให้รู้จักสิ่งที่กำลังชมอยู่นั้น พร้อมทั้งชี้และแสดงวัสดุต่าง ๆ ให้ทุกคนทั่วห้องสมุด

บริการนำชมห้องสมุดที่ปฏิบัติกันอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีสองอย่าง คือ นำชมห้องสมุดกลาง และนำชมห้องสมุดคณะ ห้องสมุดกลางจะให้บริการแก่นิสิตนักศึกษาไม่จำกัดคณะ โดยจัดเป็นรายการหนึ่งในวันปฐมนิเทศ หรือในโอกาสที่คณาจารย์ผู้สอนวิชาการต่าง ๆ นำนิสิตนักศึกษาในชั้นของตนมาขอรับบริการ ห้องสมุดกลางบางแห่งจัดบริการนำชมห้องสมุดขึ้นเอง เพื่อให้บริการแก่นิสิตนักศึกษาที่สนใจ ส่วนห้องสมุดคณะจะให้บริการนำชมห้องสมุดแก่นิสิตนักศึกษาในคณะต่าง ๆ ตามที่ทางคณะขอรับมา โดยจัดให้เป็นรายการหนึ่งในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หรือชั้นที่สูงกว่านี้ของแต่ละคณะหรือจัดตามที่คณาจารย์ผู้สอนวิชาต่าง ๆ ใ้พานิสิตนักศึกษาขอเข้าชม เพื่อให้รู้จักหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของวิชานั้น ๆ

การให้บริการนำชมห้องสมุดของห้องสมุดกลางและห้องสมุดคณะ ส่วนใหญ่กระทำในระยะแรกของการศึกษาค้น แ่บางแห่งให้บริการนี้ตลอดปี

ผู้นำชมห้องสมุดเป็นบรรณารักษ์ ซึ่งมีวุฒิทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ประจำห้องสมุดแห่งนั้น ๆ ในกรณีที่ห้องสมุดไม่มีบรรณารักษ์ อาจารย์ผู้ควบคุมห้องสมุดเป็นผู้รับผิดชอบแทน นอกจากนี้มีบางแห่งที่ให้นิสิตนักศึกษาที่มีความรู้เรื่องห้องสมุดเป็นผู้นำชม

ในการนำนิสิตนักศึกษาชมห้องสมุดนั้น บางแห่งจัดแบ่งนิสิตนักศึกษาออกเป็นกลุ่มเล็ก แต่บางแห่งไม่ได้จัดแบ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้นำชมในห้องสมุดแห่งนั้น ๆ

การนำชมห้องสมุดในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ แยกกล่าวได้ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องสมุดที่จัดบริการนำชมห้องสมุดเป็นรายการหนึ่งในวันปฐมนิเทศ นิสิตชั้นปีที่ 1

ไคแก หงสมุคคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ หงสมุคคณะแพทยศาสตร์ หงสมุคคณะสัตวแพทย-
ศาสตร์ และ หงสมุคคณะรัฐศาสตร์

หงสมุคที่จักนำชมหงสมุคในระหว่างสัปดาห์แรกของภาคการศึกษาต้น ไคแก
หงสมุคคณะทันตแพทยศาสตร์ หงสมุคคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

หงสมุคที่ให้บริการนำชมหงสมุคตามที่อาจารย์ผู้สอนวิชาต่าง ๆ พาณิชิตมาขอรับ
บริการนี้ ไคแก หงสมุคคณะครุศาสตร์ ทั้งจะไคแยกกล่าวต่อไป

หลังจากที่นิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ นิสิตคณะสัตวแพทย-
ศาสตร์ และนิสิตคณะรัฐศาสตร์ ได้รับฟังคำบรรยายเกี่ยวกับการใช้หงสมุคในที่ประชุมปฐม
นิเทศ ในคณะของตนแล้ว บรรณารักษ์หงสมุคแต่ละคณะก็จะพานิสิตดังกล่าวไปชมหงสมุค
ยกเว้นคณะรัฐศาสตร์ที่ให้นิสิตชั้นปีที่ 3 และนิสิตชั้นปีที่ 4 เป็นผู้นำชมหงสมุค และคณะ
สัตวแพทยศาสตร์ มีอาจารย์ผู้ควบคุมหงสมุคเป็นผู้นำชม ในการนำชมหงสมุคก็จะแบ่งนิสิต
ออกเป็นกลุ่ม ๆ และแต่ละกลุ่มมีบรรณารักษ์หรือนิสิตเป็นผู้รับผิดชอบในการนำชมและอธิบาย
ประกอบกลุ่มละ 1 คน จำนวนนิสิตในแต่ละกลุ่มและระยะเวลาที่ใช้ในการชมหงสมุคในแต่ละ
คณะแตกต่างกันเล็กน้อยดังต่อไปนี้

หงสมุคคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

บรรณารักษ์ 2 คน รับผิดชอบในการนำนิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ชมหงสมุค
โดยแบ่งนิสิตออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 20 คน ใช้เวลานำชมหงสมุค 15 นาที ทางหงสมุคคณะ
ไคจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการแนะนำใหญ่จักวิธีใช้หงสมุคประกอบควย

หงสมุคคณะแพทยศาสตร์

มีบรรณารักษ์ 4 คน รับผิดชอบในการนำนิสิตคณะแพทยศาสตร์ชมหงสมุค โดยแบ่ง
นิสิตออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 20 คน ใช้เวลานำชม 30 นาที

หงสมุคคณะสัตวแพทยศาสตร์

อาจารย์ผู้ควบคุมหงสมุคเป็นผู้รับผิดชอบในการนำนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ทั้งชั้น

ซึ่งมีประมาณ 100 คน ชมห้องสมุดในคราวเดียวกัน ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์

นิสิตชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับห้องสมุดเป็นผู้นำนิสิตคณะรัฐศาสตร์ชมห้องสมุด โดยแบ่งนิสิตออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 20 คน ใช้เวลานำชมประมาณ 15 นาที อนึ่งก่อนการพานิสิตดังกล่าวชมห้องสมุด นิสิตชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นผู้พาชมได้ไปพบบรรณารักษ์ห้องสมุดแห่งนี้ เพื่อขอคำปรึกษาแนะนำว่าจะพาชมอะไรบางแล้ว ทางห้องสมุดแห่งนี้ไม่ได้แจกคู่มือการใช้ห้องสมุด ทั้งนี้เนื่องจากระเบียบข้อบังคับของห้องสมุดนี้ได้จัดพิมพ์อยู่ในหนังสือคู่มือนิสิตคณะรัฐศาสตร์แล้ว

ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์และห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จัดนำชมห้องสมุดในวันแรกของการเปิดภาคการศึกษาคน โดยมีบรรณารักษ์แต่ละคนเป็นผู้รับผิดชอบในการพานิสิตดังกล่าวชมห้องสมุด บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ได้แบ่งนิสิตออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 25 - 30 คน แล้วนำแต่ละกลุ่มชมห้องสมุด ใช้เวลานำชมกลุ่มละ 20 นาที แล้วแจกคู่มือการใช้ห้องสมุด ส่วนบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ไม่ได้แบ่งนิสิตออกเป็นกลุ่ม แต่ได้นำนิสิตคณะทันตแพทยศาสตร์ทั้งหมดชมห้องสมุด ใช้เวลานำชม 1 ชั่วโมง แล้วแจกคู่มือการใช้ห้องสมุด

ส่วนห้องสมุดคณะครุศาสตร์ ให้บริการนำชมห้องสมุดตามที่อาจารย์ผู้สอนวิชา "วิธีการศึกษา" (Methods of Study) ได้นำนิสิตที่ลงทะเบียนวิชานี้ ซึ่งเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์มายังห้องสมุดคณะครุศาสตร์ในต้นปีการศึกษาในชั่วโมงแรกของการเรียนวิชานี้ เพื่อให้รู้จักวัสดุและเครื่องมือช่วยคนควาต่าง ๆ ในห้องสมุด และแบ่งนิสิตออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 20-40 คน มีบรรณารักษ์รับผิดชอบในการนำชมห้องสมุด 2 คน ใช้เวลานำชมประมาณ 1 ชั่วโมง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ห้องสมุดที่ให้บริการนำชมห้องสมุดแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้แก่ ห้องสมุดกลาง ห้องสมุดที่ให้บริการนำชมห้องสมุดแก่นักศึกษาชั้นสูงกว่าชั้นปีที่ 1 ได้แก่ ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ และ

คณะรัฐศาสตร์ ดังจะไดแยกกล่าวต่อไปนี้

ห้องสมุดกลาง

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2509 ห้องสมุดกลางมีบริการนำชมห้องสมุดเพื่อแนะนำให้รู้จัก วัสดุและอุปกรณ์ในห้องสมุดและวิธีใช้ห้องสมุด โดยทางมหาวิทยาลัยออกประกาศให้นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ไปชมห้องสมุดกลาง หลังจากวันปฐมนิเทศ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งมหาวิทยาลัยในตอน เปิดภาคการศึกษาคนแล้ว 1 วัน และให้ไปลงชื่อเพื่อขอให้พาชมห้องสมุดที่ห้องสมุดกลางตาม วันเวลาที่ตนสะดวก ซึ่งห้องสมุดกลางจะให้บริการนำชมห้องสมุดเป็นเวลา 2 สัปดาห์ โดย จัดนำชมห้องสมุดกลางวันละ 2 รอบ คือ รอบเช้าและรอบบ่าย ระยะเวลา 1 ชั่วโมง แต่ละรอบ ก็จะแบ่งนักศึกษาที่ไปลงชื่อสมัครไว้แล้วออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 25 - 30 คน และมีบรรณารักษ์ นำชมกลุ่มละ 1 คน จำนวนบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบในการนำนักศึกษาชมห้องสมุดทั้งสิ้นมี 25 คน

นอกจากนี้ห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยังให้บริการนำชมห้องสมุด ตลอดปีตามคำขอร้องของอาจารย์ผู้สอนวิชาต่าง ๆ ในคณะต่าง ๆ โดยเน้นให้รู้จักหนังสือ อ้างอิงเฉพาะวิชาในสาขาวิชาที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ เมื่อนำนักศึกษาชมห้องสมุดแล้วก็แจก คู่มือการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาด้วย ในการนี้เจ้าหน้าที่แผนกบริการตอบคำถามและช่วยการ คนควาได้จัดนิทรรศการเกี่ยวกับการแนะนำให้รู้จักใช้ห้องสมุด ได้แก่ แนะนำให้รู้จักใช้บัตร รายการชนิดต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุด และบัตรยืมชนิดต่าง ๆ

ผลการจัดบริการนำชมห้องสมุดนี้ในระหว่าง 2 สัปดาห์แรก หลังจากวันปฐมนิเทศ ในปีการศึกษา 2517 นี้ ปรากฏว่ายังมีนักศึกษาบางคนไม่ได้เข้าชมห้องสมุด เนื่องจากระยะเวลาที่ห้องสมุดกลางให้บริการนำชมห้องสมุดนี้ตรงกับระยะเวลาที่นักศึกษาต้องไปพบอาจารย์ ที่ปรึกษา เพื่อที่จะให้นักศึกษาเข้าชมห้องสมุดได้ทั่วถึงทางห้องสมุดกลางจะขออนุญาตมหาวิทยาลัย กำหนดระยะเวลานำชมห้องสมุดในระยะเวลาที่ไม่ตรงกับเวลาที่นักศึกษาต้องไปพบอาจารย์

ที่ปรึกษาในปีต่อไป¹

ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์

ได้เริ่มจัดบริการนำชมห้องสมุดสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ในคณะเศรษฐศาสตร์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2517 จัดใหม่ขึ้นหลังจากที่มหาวิทยาลัยได้เปิดภาคการศึกษาต้นแล้ว ระยะเวลาที่ให้บริการ 1 สัปดาห์ โดยทางห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ได้จัดประกาศเชิญชวนนักศึกษาทั้งกล่าวเข้าชมห้องสมุด และได้แจ้งหัวข้อที่จะแนะนำให้นักศึกษาทราบด้วย นักศึกษาที่สนใจถึงขอสมัครที่ห้องสมุดคณะแห่งนี้ได้

ในการนำนักศึกษาชมห้องสมุดก็จัดแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 20 คน มีบรรณารักษ์รับผิดชอบในการนี้ 2 คน แต่ละคนก็ได้นำนักศึกษาแต่ละกลุ่มชมห้องสมุด และบรรยายประกอบในเรื่องวิธีใช้บัตรรายการประเภทต่าง ๆ การจัดหมวดหมู่หนังสือโดยสังเขป ตลอดจนระบบการจัดหมู่พิเศษที่เข้ากับเอกสารวิจัยและสิ่งพิมพ์บางชนิดของห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ แนะนำให้รู้จักหนังสือประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่หนังสือทั่วไป หนังสืออ้างอิง วิทยานิพนธ์ เอกสารการวิจัย เอกสารถ่ายสำเนา (Reprints) หนังสือสำรอง และวารสาร

ในการจัดนำชมห้องสมุดคณะดังกล่าว พบว่านักศึกษาสนใจเพราะการเรียนในขณะนี้ นักศึกษาต้องใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้ามาก ทางห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์มีโครงการที่จะจัดทำภาพยนตร์หรือสไลด์ เพื่อฉายประกอบการนำชมห้องสมุดในโอกาสต่อไป และในการแบ่งกลุ่มนักศึกษาก็จะจัดแบ่งกลุ่มตามวิชาที่นักศึกษาสนใจหรือตามวิชาเอกเพื่อจะได้แนะนำหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้ตรงกับความต้องการของนักศึกษา²

¹สัมภาษณ์ นางสาวทองหยด ประทุมวงศ์ รักษาการแทนหัวหน้ากองห้องสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 16 กันยายน 2517.

²สัมภาษณ์ นางสาวนวลฉวี สุธรรมวงศ์ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 30 มิถุนายน 2517.

ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์

จัดบริการนำชมห้องสมุดแก่นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ชั้นปีที่ 2 และ 3 ตามที่คณาจารย์ผู้สอนวิชาต่าง ๆ นำนักศึกษาในชั้นของตนมาขอชมห้องสมุด เพื่อให้ให้นักศึกษารูจักหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในวิชานั้น ๆ ก่อนการนำชมห้องสมุดบรรณารักษ์ได้บรรยายเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดก่อนเป็นเวลา 10 นาที แล้วจึงนำนักศึกษาในชั้นนั้น ๆ ชมห้องสมุดใช้เวลาประมาณ 20 นาที บรรณารักษ์ที่รับผิดชอบในการนำชมห้องสมุดแห่งนี้มีเพียงคนเดียว¹

มหาวิทยาลัยมหิดล

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล ให้บริการนำชมห้องสมุดตามที่คณาจารย์ผู้สอนวิชาต่าง ๆ ในคณะนั้น ๆ นำนักศึกษาในชั้นของตนมาขอรับบริการ เพื่อแนะนำให้นักศึกษารูจักหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชานั้น ๆ ได้แก่ ห้องสมุดศิริราช ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ และห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ ส่วนห้องสมุดศิริราชนอกจากให้บริการนำชมห้องสมุดดังกล่าวแล้ว ยังให้บริการแก่นักศึกษาที่ใดเรียนวิชาใดในห้องสมุดในชั้นเรียนแล้ว เช่นเดียวกับห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ นอกจากนี้ชมรมวิชาการของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ จัดบริการนำชมห้องสมุดแก่นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ดังจะได้อธิบายกล่าวแต่ละห้องสมุดต่อไปนี้

ห้องสมุดศิริราช

ให้บริการนำชมห้องสมุดแก่นักศึกษาที่อาจารย์ผู้สอนวิชาต่าง ๆ นำนักศึกษาในชั้นของตนมาขอรับบริการ ตามวันเวลาที่ใดตกลงกับทางห้องสมุดแล้ว เช่น ให้บริการแก่นักศึกษาคณะพยาบาล (ปริญญา) ชั้นปีที่ 1 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง นอกจากนี้ให้บริการแก่นักศึกษาคณะต่าง ๆ หลังจากที่ใดเรียนวิชาในห้องสมุดในชั้นเรียนแล้ว ใช้นาฬิกาชมห้องสมุด

¹สัมภาษณ์ นางสาวสีดา เจตน์ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 17 มิถุนายน 2517.

แตกต่างกันเล็กน้อยดังนี้ นักศึกษาพยาบาลอนุปริญญาชั้นปีที่ 1 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง นักศึกษาคณะเทคนิคการแพทย์ชั้นปีที่ 1 นักศึกษาคณะแพทยศาสตรศิริราชพยาบาลชั้นปีที่ 1 นักศึกษาวิทยาศาสตร์บัณฑิต (กายภาพบำบัด) ชั้นปีที่ 1 และนักศึกษาประกาศนียบัตรอายุรศาสตร์เขตร้อนและสุขวิทยา ใช้เวลานำชมห้องสมุดกลุ่มละ 3 ชั่วโมง

ในการนำนักศึกษาชมห้องสมุด ได้จัดแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มเล็กไม่เกินกลุ่มละ 10 คน และมีบรรณารักษ์นำชมกลุ่มละ 1 คน จำนวนบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบในการนี้มีทั้งสิ้น 10 คน

การที่แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มเล็กและใช้เวลาเข้าชมกลุ่มละ 2 - 3 ชั่วโมง เช่นนี้ เพื่อต้องการให้นักศึกษาได้เห็นวัสดุทุกอย่างภายในห้องสมุดอย่างละเอียด และให้เข้าใจวิธีใช้วัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุดด้วย โดยเฉพาะวิธีใช้บัตรรายการ วารสาร วรรณคดี และสารสังเขป¹

ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ได้ให้บริการนำชมห้องสมุดแก่นักศึกษาคณะเทคนิคการแพทย์ชั้นปีที่ 1 ในระหว่างสัปดาห์แรกของภาคการศึกษาต้น โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 20 คน เนื่องจากมีบรรณารักษ์เพียงคนเดียว จึงต้องนำนักศึกษาแต่ละกลุ่มชมห้องสมุด ใช้เวลานำชมห้องสมุดกลุ่มละครึ่งชั่วโมง

ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์

ในสัปดาห์แรกของภาคการศึกษาต้น อาจารย์ในคณะทันตแพทยศาสตร์ได้พานักศึกษาคณะทันตแพทยศาสตร์ทั้งชั้น ซึ่งมีประมาณปีละ 100 คน มายังห้องสมุดเพื่อชมห้องสมุด บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ซึ่งมีอยู่คนเดียว เป็นผู้นำนักศึกษาทั้งชั้นเข้าชมในคราวเดียวกัน โดยไม่แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม และใช้เวลาบรรยายประกอบและ

¹ สัมภาษณ์ นางสาวอุทัย หุคิยะโพธิ์ บรรณารักษ์หัวหน้า หอสมุดศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล 20 กรกฎาคม 2517.

นำชมห้องสมุดครึ่งชั่วโมง

ห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์

ให้บริการนำชมห้องสมุดแก่นักศึกษาคณะสาธารณสุขชั้นปีที่ 1 ตามกำหนดวันเวลาที่อาจารย์ผู้สอนวิชาต่าง ๆ ใ้ค้นค้หมายกั้บบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะแล้ว จำนวนนักศึกษาค้ที่เข้าชมครั้งหน้ึง ๆ ไม่เกิน 50 คน ในการนำนักศึกษาค้ก้กล่าวชมห้องสมุดไม่ค้แบ่งออกเป้็นกลุ่มเล็ก เนื่องจกั้มีบรรณารักษ์เพียงคนค้เดียว ก้อนการนำชมห้องสมุดบรรณารักษ์ค้ฉายฟิล์มสค้ริบเกี่ยวกับวัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุด และวิธีไซ้ห้องสมุด แล้วจึงพานักศึกษาค้ก้กล่าวชมห้องสมุดไซ้เวลาท้งสิ้น 1 ชั่วโมง

ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์เป้็นผู้นำนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ท้งชั้นชมห้องสมุด หลังจากท้้นักศึกษาค้ก้กล่าวค้เรียนวิชาเภสัชศาสตร์ส้พิมพ์ (Pharmacy Orientation) ในส่วนเนื้อหาท้้เกี่ยวกับเรื่องห้องสมุดแล้ว ซ้ึงเป้็นระยะเวลาราวกลางภาคการศึกษาค้น ไซ้เวลานำชมประมาณ 30 นาที

ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์

ชมรมวิชาการของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์เป้็นผู้รับผิดชอบในการนำนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ชมห้องสมุด โดยค้ดเลือกนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และ 4 ท้มีความรู้เรื่องห้องสมุดเป้็นผู้พาชม และก้อนการนำชมห้องสมุดนักศึกษาค้ก้กล่าวค้ไปขอค้แนะนำวิธีการนำชมห้องสมุดจากบรรณารักษ์หัวหน้าของห้องสมุดหน้ึงแล้ว กำหนดเวลานำชมมักจ้ะอยู่ระหว่างหลังจากเป้็นภาคการศึกษาค้นแล้วประมาณ 2 - 3 สัปดาห์ ในการนำชมห้องสมุดค้แบ่งนักศึกษาค้ออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 20 คน แต่ละกลุ่มก้มีนักศึกษาค้ชั้นปีที่ 3 หรือ 4 ค้ก้กล่าวแล้วเป้็นผู้พานักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ชมห้องสมุด กลุ่มละ 1 คน ไซ้เวลา

นำชมประมาณ 1 ชั่วโมง¹

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ห้องสมุดที่ให้บริการนำชมห้องสมุด ไคแก ห้องสมุดคณะวนศาสตร์ ห้องสมุดกลาง
และห้องสมุดคณะประมง

ห้องสมุดคณะวนศาสตร์ให้บริการนำชมห้องสมุดเป็นรายการหนึ่งในวันประชุมพิเศษ:
นิสิตคณะวนศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ส่วนห้องสมุดกลาง และห้องสมุดคณะประมงให้บริการนำชม
ห้องสมุดตามที่คณาจารย์ผู้สอนวิชาการต่าง ๆ นำนิสิตในชั้นของตนมาขอรับบริการเพื่อแนะนำ
ใหนักศึกษาจักหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชานั้น ๆ ดังจะไคแยกกล่าว
ต่อไปนี้

ห้องสมุดคณะวนศาสตร์

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2516 หลังจากที่นิสิตคณะวนศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ไคฟังคำบรรยาย
เรื่องการไคห้องสมุดในที่ประชุมปฐมพิเศษ แล้ว อาจารย์ผู้สอนในคณะวนศาสตร์ซึ่งทำหน้าที่
ควบคุมห้องสมุดคณะวนศาสตร์ก็นำนิสิตดังกล่าวทั้งชั้น ซึ่งมีประมาณปีละ 100 คน ำชมห้องสมุด
ในคราวเดียวกัน ไคเวลานำชมห้องสมุดคณะนี้ประมาณครึ่งชั่วโมง

ห้องสมุดกลาง

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2516 ห้องสมุดกลางให้บริการนำชมห้องสมุดแก่นิสิตไม่จำกัดชั้น
และคณะตลอดปีตามความต้องการของคณาจารย์ผู้สอนวิชาการต่าง ๆ ที่นำนิสิตมาขอชมห้อง
สมุด ในการนำนิสิตชมห้องสมุดนั้นถ้าจำนวนนิสิตมีมากก็จัดแบ่งนิสิตเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 คน
โดยมีบรรณรักษ์เป็นผู้นำชมกลุ่มละ 1 คน ไคเวลานำชมครึ่งชั่วโมงถึงหนึ่งชั่วโมง แล้วแจก-

¹สัมภาษณ์ นางวิภาวรรณ มนุษย์บุษย์ บรรณรักษ์หัวหน้าห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล 19 กันยายน 2517.

คู่มือการชี้แจงของสมุคแก่นักศึกษาที่สนใจ ในการให้บริการนำชมของสมุคกลางนี้มีบรรณารักษ์รับผิดชอบ
2 คน¹

ของสมุคคณะประมง

อาจารย์ผู้สอนในคณะประมง ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมของสมุคเป็นผู้ให้บริการนำชมของ
สมุคตลอดปี ตามกำหนดวันเวลาที่คณาจารย์ผู้สอนวิชาการต่าง ๆ ในคณะประมงนำนักศึกษาในชั้น
ของตนมาชมรับบริการ ใชเวลานำชมของสมุคครั้งละประมาณ 30 นาที

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ของสมุคที่จัดบริการนำชมของสมุค ไคแก่ ของสมุคกลาง วังท่าพระ กรุงเทพ
มหานคร และของสมุคคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ โดยที่ของสมุคกลาง วังท่าพระ กรุงเทพ
มหานคร จัดบริการนำชมของสมุคแก่นักศึกษาระดับปีที่ 1 คณะจิตรกรรมและประติมากรรม คณะ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะโบราณคดี และคณะมัณฑนศิลป์ หลังจากที่มีมหาวิทยาลัยแห่งนี้เปิด
ภาคการศึกษาค้นแล้ว 1 สัปดาห์ ส่วนของสมุคคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ให้บริการนำชมของ
สมุคเป็นรายการหนึ่งในวันปฐมนิเทศ นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ระดับปีที่ 1 ดังจะได้
แยกกล่าวต่อไป

ของสมุคกลาง วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2517 ของสมุคกลางแห่งนี้ได้จัดบริการนำชมของสมุคแก่นักศึกษา
ระดับปีที่ 1 ใน 4 คณะดังกล่าวแล้วข้างตน โดยมีบรรณารักษ์รับผิดชอบในการนี้ 4 คน

¹สัมภาษณ์ นางสาวครุณา สมบูรณ์กุล หัวหน้ากองของสมุค มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การนำชมห้องสมุดจัดขึ้นในวันเสาร์ หลังจากมหาวิทยาลัยเปิดภาคการศึกษาต้นแล้ว 1 สัปดาห์ ตั้งแต่เวลา 09.00 น. ถึง 16.00 น. และแบ่งนักศึกษาเข้าชม 2 รอบ คือ รอบเช้าจัดสำหรับคณะจิตรกรรมและประติมากรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ตั้งแต่เวลา 09.00 น. - 12.00 น. รอบบ่ายจัดสำหรับคณะโบราณคดี และคณะมนุษยศาสตร์ ตั้งแต่เวลา 13.00 น. ถึง 16.00 น.

ในการนำชมห้องสมุดแต่ละรอบได้แบ่งนักศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละประมาณ 16 คน และมีบรรณารักษ์ประจำอยู่ในห้องสมุด 4 จุด โดยยืนอยู่ใกล้ ๆ กับวัสดุที่จะอธิบายให้นักศึกษาได้รู้จัก เพราะบรรณารักษ์แต่ละคนต้องบรรยายและพาชมวัสดุต่าง ๆ คนละเรื่อง ใดแก่ระเบียบการยืมและกฎข้อบังคับของห้องสมุด การใช้บัตรรายการ การใช้หนังสืออ้างอิง และหนังสือสำรอง การใช้อารสาร วรรณวารสาร และหนังสืออนุสรณ์ต่าง ๆ

นักศึกษาแต่ละกลุ่มก็เดินไปเพื่อรับฟังคำบรรยายและชมวัสดุต่าง ๆ แต่ละจุดเป็นเวลาครึ่งชั่วโมง แล้วจึงหมุนเวียนไปฟังคำบรรยายและชมวัสดุต่าง ๆ จนครบ 4 จุด จากบรรณารักษ์ทั้ง 4 คน ดังกล่าวแล้ว หลังจากนั้นบรรณารักษ์ก็ได้พานักศึกษาแต่ละกลุ่มเดินชมห้องสมุดอีกครั้งหนึ่ง และในตอนสุดท้ายได้ให้โอกาสนักศึกษาซักถามข้อสงสัยอีกประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วจึงแจกคู่มือการใช้ห้องสมุด

เนื่องจากห้องสมุดกลางคับแคบ จึงต้องแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มเล็ก และบรรณารักษ์ต้องเสียเวลาในการบรรยายและนำชมห้องสมุดซ้ำถึง 2 ครั้ง¹

ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2515 หลังจากที่นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมชั้นปีที่ 1 ใ้รับฟังคำบรรยายเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในที่ประชุมปฐมนิเทศ แล้ว บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ

¹สัมภาษณ์ นางพรณี สุนทรโยธี บรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง (วังท่าพระ กรุงเทพฯ มหานคร) มหาวิทยาลัยศิลปากร 25 มิถุนายน 2517.

สถาปัตยกรรมศาสตร์ก็นำนักศึกษาทั้งชั้นซึ่งมีประมาณปีละ 30 คน ชมห้องสมุดใน
คราวเดียวกัน โดยใช้เวลานำชมห้องสมุดประมาณ 30 นาที แล้วจึงแจกหนังสือคู่มือนักศึกษา
ซึ่งมีระเบียบการใช้ห้องสมุดรวมอยู่ด้วย นอกจากนี้ทางห้องสมุดได้จัดนิทรรศการประกอบใน
หัวเรื่อง "การใช้ห้องสมุด" โดยแสดงวัสดุต่าง ๆ เช่น บัตรยืม ตลอดจนแสดงวิธีการยืม
หนังสือจนกระทั่งวิธีการคืนหนังสือ¹

ห้องสมุดที่ไม่ได้จัดบริการนำชมห้องสมุดได้แก่ ห้องสมุดกลาง พระราชวังสนาม-
จันทร์ นครปฐม เนื่องจากนักศึกษาที่ใช้ห้องสมุดแห่งนี้ได้เรียนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดในหลักสูตร
จึงรู้จักวิธีใช้ห้องสมุดแล้ว ห้องสมุดคณะโบราณคดี ห้องสมุดคณะมัณฑนศิลป์ ไม่จัดบริการนำ
ชมห้องสมุด เนื่องจากห้องสมุดทั้งสองแห่งนี้ยังอยู่ในสภาพไม่เรียบร้อย นอกจากนี้ห้องสมุด
คณะวิทยาศาสตร์และห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ ไม่ได้จัดบริการนี้เพราะห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง
ยังไม่มีบรรณารักษ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ห้องสมุดที่จัดบริการนำชมห้องสมุดได้แก่ ห้องสมุดกลางและห้องสมุดคณะแพทย-
ศาสตร์ โดยที่ห้องสมุดกลางจัดบริการนำชมห้องสมุดขึ้นเอง เพื่อให้บริการแก่นักศึกษาปีที่ 1
ที่สนใจ ส่วนห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ให้บริการนำชมห้องสมุดเป็นรายการหนึ่งในวันปฐม-
นิเทศนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ดังจะได้แยกกล่าวต่อไป

ห้องสมุดกลาง

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2515 ห้องสมุดกลางได้จัดสัปดาห์การบรรยายและนำชมห้องสมุด
กลางบริการแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคณะในสัปดาห์ที่สองหลังจากที่มหาวิทยาลัยเปิดภาคการ-
ศึกษาค้นแล้ว โดยจัดนำชมห้องสมุดกลางวันละ 6 รอบ ๆ ละ 1 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา -

¹ สัมภาษณ์นางสาววิภาจ ฐันเจริญ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

09.00 น. ถึง 16.00 น. ตลอดระยะเวลา 1 สัปดาห์ และมีบรรณารักษ์ผลัดเปลี่ยนกัน
รับผิดชอบในการให้บริการนี้ 11 คน

ก่อนสัปดาห์การบรรยายและนำชมห้องสมุด ห้องสมุดกลางได้ติดประกาศเชิญชวน
ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคนเข้ารับบริการตามหอพักนักศึกษาและตามคณะต่าง ๆ เพื่อแจ้ง
ให้นักศึกษาทราบ และผู้ที่สนใจจะได้เข้ารับฟังการบรรยายและนำชมห้องสมุดได้ตามวัน
เวลา ที่ตนสะดวก

ก่อนนำชมห้องสมุดกลางแต่ละรอบ บรรณารักษ์จะพานักศึกษาเข้าฟังการบรรยาย
ในห้อง โสตทัศนวัสดุของห้องสมุดกลางซึ่งบรรณารักษ์ศึกษาได้พอดีกับจำนวนนักศึกษาที่เข้าชม
ห้องสมุดแต่ละรอบคือประมาณ 50 คน ก่อนการบรรยายบรรณารักษ์ได้แจกคู่มือการใช้ห้องสมุด
แก่นักศึกษาทุกคน ต่อมาบรรณารักษ์จึงได้บรรยายในเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ ระเบียบการใช้ห้องสมุด
บริการของห้องสมุด วัสดุการอ่านในห้องสมุด ตลอดจนเรื่องบริการรายการชนิดต่าง ๆ ใน
การบรรยายบางเรื่องบรรณารักษ์จะให้นักศึกษาเปิดคู่มือการใช้ห้องสมุดดูเนื้อเรื่องตามไปด้วย
เพื่อที่นักศึกษาจะได้เข้าใจยิ่งขึ้น เมื่อจบการบรรยายเรื่องดังกล่าวแล้ว บรรณารักษ์ก็จัดฉาย
สไลด์ซึ่งทางห้องสมุดได้จัดทำขึ้นเอง มีทั้งสิ้น 46 ภาพ มีเรื่องราวเกี่ยวกับ แนะนำให้
นักศึกษารู้จักแหล่งที่ตั้งของห้องสมุด บริการต่าง ๆ ของห้องสมุด และที่ตั้งของบริการดังกล่าว
ในห้องสมุด แผนกงานในห้องสมุด บริการรายการชนิดต่าง ๆ การเรียงบริการรายการ สหบัตร
วัสดุการอ่านประเภทต่าง ๆ โสตทัศนวัสดุต่าง ๆ ตลอดจนแนะนำวิธีการยืมและส่งหนังสือ
เวลาที่ใช้ในการฟังคำบรรยายและชมสไลด์ประมาณ 30 นาที หลังจากให้นักศึกษาชมสไลด์
แล้วก็ให้โอกาสนักศึกษาซักถามข้อสงสัยแล้วจึงพาชมห้องสมุดอีกครั้งครึ่งชั่วโมง ในบางครั้งได้
แบ่งนักศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อชมห้องสมุดและมีบรรณารักษ้นำชมกลุ่มละคน

อนึ่ง ในการนี้ทางห้องสมุดกลางได้จัดนิทรรศการประกอบหน้าห้องสมุด แสดงที่ตั้ง
ของบริการต่าง ๆ และบริการรายการชนิดต่าง ๆ

ผลของการจัดสัปดาห์การบรรยายและนำชมห้องสมุดปรากฏว่ายังมีนักศึกษาอีกเป็น
จำนวนมากที่ไม่ได้ใช้บริการนี้เนื่องจากทางมหาวิทยาลัยไม่ได้ออกคำสั่งบังคับให้นักศึกษาทุกคน
เข้ารับบริการนี้ ส่วนใหญ่ผู้คนที่ได้เข้าชมห้องสมุดกลาง เป็นนักศึกษาที่คงเรียนวิชา

LS 103 (Introduction to Library Sciences) เป็นวิชาบังคับ ใ้แก่นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ และนักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ โดยที่อาจารย์ผู้สอนวิชา LS 103 ใ้ให้นักศึกษากลับกล่าวนำเข้าชมห้องสมุดกลางในช่วงโมงแรกหรือช่วงโมงที่สองของการเรียนวิชานี้

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์

หลังจากที่นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ใ้รับฟังการบรรยายเรื่องห้องสมุดในที่ประชุมปฐมนิเทศแล้ว บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ใ้ให้นำนักศึกษากลับกล่าวนำเข้าชมห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ เพื่อชมห้องสมุด ในการนี้ใ้แบ่งนักศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 40 คน โดยมีบรรณารักษ์นำชมกลุ่มละ 1 คน ใ้ใช้เวลาเข้าชมประมาณ 20 นาทีถึงครึ่งชั่วโมง ในตอนสุดท้ายบรรณารักษ์ใ้แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาคด้วย

ห้องสมุดที่ไม่มีบริการนำชมห้องสมุดใ้แก่ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ และห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ห้องสมุดที่ใ้บริการนำชมห้องสมุดใ้แก่ ห้องสมุดกลางเพียงแห่งเดียว ส่วนห้องสมุดคณะไม่ใ้บริการนี้เนื่องจากเป็นห้องสมุดที่เพิ่งเริ่มตั้งขึ้นใหม่ และห้องสมุดคณะส่วนใหญ่ยังไม่ใ้มีบรรณารักษ์ประจำ มีแต่เพียงอาจารย์ในคณะนั้น ๆ เป็นผู้ควบคุมดูแล เสนอใ้ใ้บริการรับจ่ายเท่านั้น

¹ สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาพ สุจินดา หัวหน้ากองห้องสมุดและหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 24 กรกฎาคม 2517.

ห้องสมุดกลางได้จัดบริการนำชมห้องสมุดตั้งแต่ปีการศึกษา 2516 ตามคำขอของคณะกรรมการจัดปฐมนิเทศของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ โดยจัดให้เป็นรายการหนึ่งในวันปฐมนิเทศนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคณะ มีบรรณารักษ์รับผิดชอบเพื่อให้บริการนี้ 5 คน

หลังจากที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้รับฟังการบรรยายเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องการใช้ห้องสมุดในที่ประชุมปฐมนิเทศแล้ว นักศึกษาคงกล่าวก็จะไปยังห้องสมุดกลางเพื่อชมห้องสมุด บรรณารักษ์ก็จัดแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 30 คน แล้วจึงนำนักศึกษาแต่ละกลุ่ม ชมห้องสมุดกลางเป็นเวลา 30 นาที

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ห้องสมุดที่ให้บริการนำชมห้องสมุดได้แก่ ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์และห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ส่วนห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ไม่มีบริการนี้

ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์และห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ให้บริการนำชมห้องสมุดเป็นรายการหนึ่งในวันปฐมนิเทศนิสิตชั้นปีที่ 1 ดังจะได้แยกกล่าวต่อไป

ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2512 หลังจากที่นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ได้รับฟังคำบรรยายเรื่องห้องสมุดในที่ประชุมปฐมนิเทศแล้ว บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ก็พานิสิตดังกล่าวชมห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ โดยมีบรรณารักษ์รับผิดชอบในการนำชมห้องสมุด 2 คน ดังนั้นจึงได้จัดแบ่งนิสิตทั้งชั้นซึ่งมีประมาณปีละ 200 คน ออกเป็น 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีบรรณารักษ์ 1 คน นำนิสิตชมห้องสมุดใช้เวลา นำชม 30 นาที แล้วแจกคู่มือการใช้ห้องสมุดแก่นิสิตดังกล่าวด้วย

ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ได้บรรยายให้ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับวัสดุที่จะชมก่อนเป็นเวลา 10 นาที แล้วจึงนำนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ทั้งชั้นชม-

ห้องสมุดในคราวเดียวกัน เนื่องจากมีบรรณารักษ์เพียงคนเดียว ใช้เวลานำชมห้องสมุด
ประมาณ 20 นาที

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง ไม่จัดบริการนำชมห้องสมุด

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จากจำนวนห้องสมุดของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ 8 แห่ง มีห้องสมุด 3 แห่ง ที่ให้
บริการนำชมห้องสมุดได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน และห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหา-
สารคาม ส่วนห้องสมุดอีก 5 แห่ง ไม่มีบริการนำชมห้องสมุดได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน พลศึกษา บางเขน สงขลา และพิษณุโลก

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรี-
นครินทรวิโรฒ ปทุมวัน และห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ให้
บริการนำชมห้องสมุดตามที่อาจารย์ผู้สอนวิชา "ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า" นำนิสิต
ในชั้นของตนมาขอรับบริการ นอกจากนี้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ยังจัดบริการนี้ขึ้นเป็นพิเศษ สำหรับอาจารย์และนิสิตที่สนใจ คงจะได้แยกกล่าวต่อไปนี้

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แต่เดิมบรรณารักษ์ห้องสมุดแห่งนี้ได้ให้บริการนำชมห้องสมุดแก่นิสิตชั้นปีที่ 1 และ
นักศึกษาชั้นปีที่ 3 พร้อมกันทั้งหมดในวันปฐมนิเทศนิสิตนักศึกษาใหม่ เนื่องจากจำนวนนิสิต
นักศึกษาชั้นดังกล่าวมีจำนวนมากเกินไปจึงทำให้ไม่ได้ยินคำอธิบายและมองเห็นวัสดุต่าง ๆ
ที่บรรณารักษ์ชี้หรือแสดงให้ดู วิธีการเช่นนี้ไม่ได้ผลและ เป็นการเสียเวลา จึงได้เลิกการ
นำชมห้องสมุดในลักษณะดังกล่าวในปีการศึกษา 2511

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2512 จึงได้จัดบริการนำชมห้องสมุดแก่นิสิตชั้นปีที่ 1 เป็นกลุ่มเล็ก โดยที่อาจารย์ผู้สอนวิชา "การใช้ห้องสมุด" (Know Your Library) หรือปัจจุบันคือวิชา "ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า" นำนิสิตในชั้นซึ่งมีประมาณ 30 - 40 คน ไปชมห้องสมุดครั้งละ 1 ชั้น โดยมีบรรณารักษ์เป็นผู้นำชมและอธิบายประกอบใช้เวลาครั้งละ 1 ชั่วโมง ไม่มีการแจกคู่มือการใช้ห้องสมุด แก่นิสิตที่สนใจจะหาซื้อโค้ที่ห้องสมุด

สำหรับบริการนำชมห้องสมุดที่จัดขึ้นเป็นพิเศษสำหรับอาจารย์และนิสิตที่สนใจนั้น จัดขึ้นเป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ หลังจากที่มีมหาวิทยาลัยเปิดภาคการศึกษาต้นแล้ว โดยทางห้องสมุดจะติดประกาศเชิญชวนอาจารย์และนิสิตที่สนใจ เข้าชมห้องสมุดไว้ตามอาคารเรียนต่าง ๆ และให้ผูสนใจที่จะเข้าชมไปลงชื่อสมัครโค้ที่แผนกบริการคอบค้ำถามและช่วยการค้นคว้าของห้องสมุด พร้อมทั้งแจ้งวัน เวลา ที่จะเข้าชมไว้ด้วย เมื่อถึงกำหนดเวลานำชมห้องสมุดแล้ว บรรณารักษ์ห้องสมุดแห่งนั้นก็นำอาจารย์และนิสิตที่โ้กลงชื่อสมัครขอชมห้องสมุดไว้แล้ว ชมห้องสมุดใช้เวลาครั้งละ 1 ถึง 2 ชั่วโมง ในการให้บริการนำชมห้องสมุดนี้มีบรรณารักษ์หลักเปลี่ยนกันรับผิดชอบเป็นจำนวนทั้งสิ้น 7 คน¹

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

ระหว่างการเรียนวิชา "ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า" อาจารย์ผู้สอนวิชานี้ก็นำนิสิตในชั้นของตนมาชมห้องสมุด ก่อนการนำชมห้องสมุดบรรณารักษ์ผู้นำชมก็ได้อธิบายสั้น ๆ เกี่ยวกับวัสดุต่าง ๆ ที่จะโ้ชมเป็นเวลา 5 นาที แล้วจึงนำชมห้องสมุด ใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ 30 นาที ทางห้องสมุดไม่โ้แจกคู่มือการใช้ห้องสมุด

¹ สัมภาษณ์นายวิษณุ ทับเตียง บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานนิกร 17 กันยายน 2517

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

ก่อนการ เรียนวิชา "ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า" อาจารย์ผู้สอนวิชานี้ซึ่งต้องทำหน้าที่บรรณารักษ์ในห้องสมุดแห่งนี้ด้วยได้นำนิสิตในชั้นของตนมาชมห้องสมุด โดยอาจารย์ผู้สอนวิชาดังกล่าว เป็นผู้นำชมและอธิบายประกอบด้วยตนเอง ใช้เวลาประมาณ 45 นาที ในการนี้ทางห้องสมุดได้จัดนิทรรศการ เกี่ยวกับแนะนำวิธีใช้ห้องสมุด และแสดงหนังสือที่ใช้ประกอบการ เรียนวิชา "ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า" ด้วย

ในการให้บริการนำชมห้องสมุดในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่ง ดังกล่าวมาข้างต้นแล้วนั้นจากผู้นำชมทั้งสิ้น 29 คน 6 คน ไม่ประสบปัญหาใด ๆ อีก 23 คน ประสบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ ผู้นำชม 8 คน พบปัญหาที่ไม่ได้แบ่งนิสิตนักศึกษาออกเป็นกลุ่มเล็กเพื่อชมห้องสมุด เพราะมีบรรณารักษ์เพื่อให้บริการนั้นน้อยได้แก่ผู้นำชมในห้องสมุดต่อไปนี้คือ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน และมหาสารคาม ผู้นำชม 7 คน พบปัญหาที่ห้องสมุดคับแคบ ไม่สะดวกในการนำนิสิตนักศึกษาชมห้องสมุดได้แก่ ผู้นำชมในห้องสมุดต่อไปนี้คือ ห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ห้องสมุดคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดกลาง (วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร) และห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้นำชม 4 คน พบปัญหาเนื่องจากเวลาที่กำหนดให้ชมห้องสมุดมีน้อยเกินไป ทำให้ต้องรีบเร่งนำชมให้ทันเวลาจึงไม่สามารถให้รายละเอียดได้เท่าที่ควร ได้แก่ผู้นำชมในห้องสมุดต่อไปนี้คือ ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้นำชมอีก 2 คน ได้แก่ผู้นำชมในห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น

พบปัญหาที่นิสิตนักศึกษาไม่สนใจ เพราะยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องใช้ห้องสมุดใน
ขณะนั้น นอกจากนี้ผู้นำชมอีก 2 คน พบปัญหานอกเหนือจากที่ไ้กล่าวมาแล้วคือ ผู้นำชม
ในห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลพบว่า ในการนำชมห้องสมุดนั้นนักศึกษา
บางส่วนจะกระจ่ายออกจากกลุ่ม ไม่ฟังคำอธิบาย ผู้นำชมจะใช้เสียงดังมากเพื่อจะเรียก
ร้องความสนใจจากนักศึกษาดังกล่าวนั้นไม่ได้ เพราะจะเป็นการรบกวนผู้ใช้ห้องสมุดคนอื่น ๆ
และผู้นำชมในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีปัญหาเนื่องจากเวลาที่
กำหนดให้พานักศึกษาชมห้องสมุดไม่เหมาะสม เพราะจัดให้เป็นรายการสุดท้ายใกล้พัก
เที่ยง นักศึกษาได้รับฟังรายการต่าง ๆ มากมาแล้ว พอถึงรายการนำชมห้องสมุดก็
เกิดความเบื่อหน่ายจึงไม่สนใจ เข้าชม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 หอสมุดในมหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่ง ที่จัดบริการนำชมหอสมุดแก่นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

มหาวิทยาลัย	หอสมุดที่จัดบริการนำชมหอสมุด
จุฬาลงกรณ์	คณะครุศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะแพทยศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
ธรรมศาสตร์	กลาง คณะเศรษฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์
มหิดล	หอสมุดศิริราช คณะเทคนิคการแพทย์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์
เกษตรศาสตร์	กลาง คณะประมง คณะวนศาสตร์
ศิลปากร	กลาง (วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
เชียงใหม่	กลาง คณะแพทยศาสตร์
ขอนแก่น	กลาง
สงขลานครินทร์	คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
ศรีนครินทรวิโรฒ	ประสานมิตร ปทุมวัน มหาสารคาม

สำหรับคู่มือการใช้ห้องสมุดซึ่งเป็นอุปกรณ์สำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยให้นิสิตนัก
 ศึกษาเข้าใจถึงวิธีการใช้ห้องสมุดนั้น จากการสอบถามห้องสมุดกลางและห้องสมุดคณะใน
 มหาวิทยาลัยทั้ง 11 แห่ง ซึ่งมีจำนวน 62 แห่ง ปรากฏว่าห้องสมุด 39 แห่ง ยังไม่ได้
 แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดแก่นิสิตนักศึกษา ห้องสมุดเพียง 23 แห่ง ที่ได้แจกคู่มือการใช้
 ห้องสมุดแก่นิสิตนักศึกษา ได้แก่ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยต่อไปนี้ คือ จุฬาลงกรณ์มหา-
 วิทยาลัย ได้แก่ห้องสมุดกลาง ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ ห้อง
 สมุดคณะแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ และห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรม
 ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แก่ ห้องสมุดกลาง ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ ห้อง
 สมุดคณะเศรษฐศาสตร์ และห้องสมุดแผนกวารสารศาสตร์และสื่อมวลชน มหาวิทยาลัย
 มหิดล ได้แก่ หอสมุดศิริราช ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์และห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้แก่ ห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้แก่ ห้องสมุดกลาง
 (วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้แก่ ห้องสมุดกลาง และห้องสมุด
 คณะแพทยศาสตร์ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ขอนแก่นได้แก่ ห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้แก่ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์
 และห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
 วิโรฒ ประสานมิตร และมหาสารคาม

สาเหตุที่ห้องสมุด 39 แห่ง ไม่ได้แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดแก่นิสิตนักศึกษาเนื่อง
 จากห้องสมุด 33 แห่ง ไม่ได้จัดทำ 4 แห่ง ไม่จัดทำเพราะระเบียบการใช้ห้องสมุดอย่าง
 ย่อ ๆ พิมพ์รวมอยู่ในหนังสือคู่มือนิสิตนักศึกษาแล้ว ได้แก่ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ ห้องสมุด
 คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหา

วิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และ
ห้องสมุดอีก 2 แห่ง ไม่จัดทำเพราะไม่มีงบประมาณจัดทำ ได้แก่ ห้องสมุดคณะเภสัช-
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

ห้องสมุด 22 แห่ง ที่จัดแจกคู่มือการใช้ห้องสมุดแก่นิสิตนักศึกษาชั้น 9 แห่งจัด
แจกในวันปฐมนิเทศ รองลงมา 7 แห่ง แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดก่อนการพาชมห้องสมุด
2 แห่ง แจกหลังการพาชมห้องสมุด ส่วนห้องสมุดอีก 5 แห่ง ได้แก่หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ-
มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอสมุดศิริราช มหาวิทยาลัย
มหิดล สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จัดแจกด้วยวิธีดังต่อไปนี้ หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ-
มหาวิทยาลัย บางปีได้แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดแก่นิสิตภายหลังที่อาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษ์
หอสมุดกลางได้บรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศชั้นปีที่ 1 แล้ว แต่บางปีก็แจ้ง
ให้นิสิตไปรับด้วยตนเองที่หอสมุดกลาง หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดแจก
แก่ผู้ที่สนใจ โดยปิดประกาศให้ผู้สนใจไปรับได้เองจากหอสมุดกลาง หอสมุดศิริราช
มหาวิทยาลัยมหิดล จัดแจกแก่นักศึกษาในขณะที่กำลัง เรียนวิชาใช้ห้องสมุดในช่วงระยะเวลา
อันสั้น (Abridged Course) หรือติดต่อขอได้ที่หอสมุด สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดตลอดปีแก่นิสิตนักศึกษาที่ต้องการ ส่วน
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นั้น ได้จัดพิมพ์คู่มือการใช้ห้องสมุด
และจำหน่ายในห้องสมุดในราคาเล่มละ 5 บาท

การสอนเรื่องห้องสมุด (Library Instruction) ✓

การสอนเรื่องห้องสมุดเป็นการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดอย่างละเอียด
โดยจัดให้เป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ซึ่งเริ่มจัดสอนเป็นครั้งแรกใน -

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2500 เป็นวิชาบังคับสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์ หลังจากนั้นแล้วมหาวิทยาลัยอีก 8 แห่ง ก็ได้เปิดสอนวิชาวิธีใช้ของสมุดขึ้น ปัจจุบันมีการสอนวิชาดังกล่าวนี้ 4 แบบ ได้แก่ จัดเป็นวิชาบังคับ จัดเป็นวิชาเลือกเสรี จัดสอน วิธีใช้ของสมุดในช่วงระยะเวลาอันสั้น (abridged course) และสอนวิธีใช้ของสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชาต่าง ๆ ดังจะได้แยกกล่าวถึงการสอนวิธีใช้ของสมุดแต่ละแบบต่อไป

จัดเป็นวิชาบังคับ

มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนวิชาวิธีใช้ของสมุดเป็นวิชาบังคับได้กำหนดชั้นให้เรียนแตกต่างกันคือ จัดเป็นวิชาบังคับในชั้นปีที่ 1 จัดเป็นวิชาบังคับในชั้นปีที่ 2 จัดเป็นวิชาบังคับในชั้นปีที่ 3 และไม่กำหนดชั้นให้เรียน ดังจะได้แยกกล่าวต่อไป

จัดเป็นวิชาบังคับในชั้นปีที่ 1

มหาวิทยาลัยที่จัดสอนวิชาวิธีใช้ของสมุดเป็นวิชาบังคับในชั้นปีที่ 1 ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้เวลาสอนเท่ากันหมดคือ 1 ภาคการศึกษา และมีรายละเอียดต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดสอนวิชาวิธีใช้ของสมุดเป็นวิชาบังคับในชั้นปีที่ 1 ในคณะอักษรศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และยังเคยจัดสอนในคณะนิติศาสตร์และคณะครุศาสตร์ ดังจะได้แยกกล่าวแต่ละคณะต่อไปนี้

คณะอักษรศาสตร์

เริ่มสอนวิชา "การใช้หนังสือและห้องสมุด" (Use of Books and Libraries) แก่นิสิตคณะอักษรศาสตร์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500 โดยจัดวิชาดังกล่าวนี้อยู่ในหมวดวิชาภาษาอังกฤษ มูลเหตุกึ่งเดิมที่จัดวิชานี้ อยู่ในหมวดวิชาภาษาอังกฤษเนื่องจาก

อาจารย์สุทธิลักษณ์ อ่ำพินวงศ์ ผู้ดำเนินงานแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ในขณะนั้นได้เสนอให้คณะอักษรศาสตร์ เปิดสอนวิชาวิธีใช้หนังสือและห้องสมุดแก่นิสิตชั้นปีที่ 1 แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ในเวลานั้นเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์แต่เพียงชั้นอนุปริญญา ไม่มีการสอนในระดับปริญญาตรี การที่จะเปิดสอนวิชาวิธีใช้หนังสือและห้องสมุดในชั้นปีที่ 1 จำเป็นต้องให้แผนกวิชาอื่นรับวิชานี้เข้าอยู่ในแผนกจึงจะเปิดสอนได้ ปรากฏว่าแผนกวิชาภาษาอังกฤษเห็นชอบให้มีการสอนวิชานี้ เนื่องจากมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นิสิตรู้จักการใช้บัตรรายการ รู้จักหนังสืออ้างอิง และรู้จักเรียบเรียงรายงาน จึงรับวิชาดังกล่าวแล้วนี้เข้าอยู่ในแผนก ดังนั้นในปีแรก ๆ จึงได้จัดสอนเป็นภาษาไทย แจกคำสอนเป็นภาษาอังกฤษ ออกข้อสอบและตอบเป็นภาษาอังกฤษ กำหนดสอนวิชานี้ในภาคการศึกษาต้นมีจำนวนชั่วโมงสอน 1 ชั่วโมง ทอส์ปคาท์ และให้คะแนนทั้งสิ้น 100 คะแนน

ต่อมาในปีการศึกษา 2502 แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีขึ้นวิชา "การใช้หนังสือและห้องสมุด" จึงเข้ามารวมอยู่ในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ และได้จัดสอนวิชานี้เป็นภาษาไทย ออกข้อสอบและตอบเป็นภาษาไทย กำหนดจำนวนชั่วโมงสอน 1 ชั่วโมง ทอส์ปคาท์ตลอดระยะเวลาการศึกษาต้น และให้คะแนนเท่าเดิม คือ 100 คะแนน แต่ในปีการศึกษา 2514 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เริ่มใช้ระบบหน่วยกิตวิชา "การใช้หนังสือและห้องสมุด" เป็นวิชา 1 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอน 2 ชั่วโมง ทอส์ปคาท์ สอนในภาคการศึกษาต้นจนถึงปัจจุบัน

อนึ่ง ศาสตราจารย์สุทธิลักษณ์ อ่ำพินวงศ์ ได้เรียบเรียงหนังสือ "บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น" ขึ้นในปีการศึกษา 2502 อันเป็นตำราภาษาไทยเล่มแรกทีกล่าวถึงการใช้อ้างอิงในห้องสมุดเพื่อให้นิสิตชั้นปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้เป็นหนังสือคู่มือประกอบการเรียนวิชาดังกล่าวแล้วข้างตน

¹สัมภาษณ์ศาสตราจารย์สุทธิลักษณ์ อ่ำพินวงศ์ หัวหน้าแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 6 ธันวาคม 2517.

จัดสอนวิชา "วิธีการค้นคว้าและทำรายงาน" แก่นิสิตคณะรัฐศาสตร์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2503 วิชานี้เป็นวิชาบังคับที่ไม่ให้หน่วยกิต (non-credit) แต่นิสิตต้องสอบวิชานี้ผ่านคือสอบได้ S = Satisfactory ถ้าสอบไม่ผ่านคือสอบได้ U = Unsatisfactory ของเรียนซ้ำอีกจนสอบผ่าน

วิชานี้กำหนดสอนในภาคการศึกษาต้น ใช้เวลาสอนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง นิสิตที่มีเวลาเข้าเรียนในชั้นไม่ถึงร้อยละแปดสิบของเวลาเรียนทั้งหมดจะไม่มีสิทธิเข้าสอบวิชานี้

คณะนิติศาสตร์

จัดสอนวิชา "วิธีการค้นคว้าและทำรายงาน" ซึ่งเป็นวิชาบังคับของนิสิตคณะรัฐศาสตร์ แก่นิสิตคณะนิติศาสตร์ โดยเรียนรวมกันกับนิสิตคณะรัฐศาสตร์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 ถึงปีการศึกษา 2516 เนื่องจากในระยะนั้นนิสิตคณะนิติศาสตร์ใช้อาคารเรียนและห้องสมุดร่วมกับนิสิตคณะรัฐศาสตร์ และตั้งแต่ปีการศึกษา 2517 คณะนิติศาสตร์มีอาคารเรียนและห้องสมุดเป็นของตนเอง จึงไม่เรียนวิชาดังกล่าวร่วมกับคณะรัฐศาสตร์อีก¹ และคณะนิติศาสตร์ก็ไม่มีนโยบายที่จะเปิดสอนวิชาดังกล่าวแก่นิสิตคณะนิติศาสตร์อีก²

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศจี จันทวิมล อาจารย์ในคณะรัฐศาสตร์และบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 15 มิถุนายน 2517.

² สัมภาษณ์ นายคำรวิทย์ บุรณนนท์ เลขานุการคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 7 มิถุนายน 2518.

คณะครุศาสตร์

แต่เดิมได้จัดสอนวิชา บ. 101 หรือวิชา "วิธีใช้หนังสือและห้องสมุด" เป็นวิชาบังคับสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ กำหนดให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

วิชาดังกล่าวนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นิสิตมีความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด รู้จักห้องสมุดอื่น ๆ ตลอดจนถึงบริการของห้องสมุดเหล่านั้น เช่น ห้องสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดสำนักแถลงข่าวอังกฤษ และห้องสมุดสำนักข่าวสารอเมริกัน แต่วิชานี้ได้เลิกสอนในปีการศึกษา 2515 เนื่องจากทางคณะครุศาสตร์ได้เปิดสอนวิชา "วิธีการศึกษา" (Methods of Study) แทนวิชาดังกล่าวแล้วข้างต้น¹

มหาวิทยาลัยศิลปากร ณ พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม

จัดสอนวิชา "ห้องสมุดเบื้องต้น" เป็นวิชาบังคับของคณะศึกษาศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์ ทั้งแก่ภาคการศึกษาต้นปีการศึกษา 2512

วิชานี้กำหนดให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต สอนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง²

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จัดสอนวิชา "การใช้ห้องสมุด (Use of Libraries) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2512 เป็นวิชาบังคับของคณะศึกษาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ และนักศึกษาภาคค่ำที่เรียนหลักสูตรชั้นปีที่ 3

¹ สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิบูลย์เพ็ญ ชัยปานี บรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุด คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 6 สิงหาคม 2517.

² สัมภาษณ์นางสาวสุจิตรา เพชรสุทธิ บรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง (พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม) มหาวิทยาลัยศิลปากร 19 กรกฎาคม 2517.

วิชานี้กำหนดให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จัดสอนแก่นักศึกษาระดับปีที่ 1 ภาคปกติ และนักศึกษาภาคค่ำบางกลุ่มในภาคการศึกษาคนและ เปิดสอนอีกในภาคการศึกษาปลายสำหรับนักศึกษาภาคค่ำที่ยังไม่ได้เรียนวิชานี้ในภาคการศึกษาคน ทั้งนี้เนื่องจากมีจำนวนผู้สอนวิชานี้น้อย¹

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2517 ได้จัดสอนวิชา "ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า" ใน มหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พระนคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม วิชาี้กำหนดให้เป็นวิชาบังคับของนิสิตชั้นปีที่ 1 และเป็นวิชาเลือกเสรีสำหรับนักศึกษาภาคค่ำที่เข้าเรียนในชั้นปีที่ 3

วิชา "ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า" กำหนดให้หน่วยกิต 2 หน่วยกิต มีจำนวนชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จัดสอนทั้งสองภาคการศึกษา

แต่เดิมก่อนที่สถาบันแห่งนี้จะได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยได้มีการสอนวิชา "การใช้ห้องสมุด" (Know Your Library) แก่นิสิตชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500 โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้นิสิตรู้จักใช้วัสดุ อุปกรณ์ของห้องสมุด ต่อมาในปีการศึกษา 2501 ได้กำหนดให้วิชานี้เป็นวิชาบังคับสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 และจัดเป็นวิชาเลือกสำหรับนักศึกษาภาคค่ำที่สนใจ ในปีการศึกษา 2505 ได้กำหนดให้วิชานี้เป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาภาคค่ำด้วย

¹ สัมภาษณ์นายปราโมทย์ กระจมุต อาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ และบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 10 มิถุนายน 2517.

ต่อมาเมื่อวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้เปิดสาขาขึ้น 8 แห่ง ก็จัดสอนวิชานี้เป็นวิชาบังคับสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 ในสาขาทั้ง 8 แห่ง วิชานี้ให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา ซึ่งมีเวลาประมาณ 12 สัปดาห์¹

จัดเป็นวิชาบังคับในชั้นปีที่ 2

มหาวิทยาลัยที่จัดสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุด เป็นวิชาบังคับในชั้นปีที่ 2 ได้แก่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพียงแห่งเดียว โดยจัดสอนวิชา LS 103 (Introduction to Library Science) เป็นวิชาบังคับแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ วิชาที่กำหนดให้หน่วยกิต 3 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอน 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จัดสอนทั้งภาคการศึกษาต้นและปลาย สอนโดยอาจารย์ในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์²

จัดเป็นวิชาบังคับในชั้นปีที่ 3

ได้จัดสอนในแผนกวิชาเคมีและชีวเคมี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียว

วิชาที่จัดสอนคือ "Chemical Literature" กำหนดให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ กำหนดสอนในภาคต้นของปีการศึกษา

วิชาดังกล่าวนี้เริ่มเปิดสอนในปีการศึกษา 2511 โดยสอนให้แก่นิสิตชั้นปีที่ 4 แผนกวิชาดังกล่าวข้างต้น ต่อมาในปีการศึกษา 2514 ได้เปลี่ยนมาสอนแก่นิสิตชั้นปีที่ 3

¹ สัมภาษณ์ นายวิชัย ทับเที่ยง บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 17 กันยายน 2517.

² สัมภาษณ์ นางพองนวล สักการเวช อาจารย์ในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 24 กรกฎาคม 2517.

เพื่อให้มีสิทธิได้มีโอกาสใช้ประโยชน์จากการเรียนวิชานี้ในขณะที่กำลังเรียนอยู่ให้มากขึ้น ดังนั้น ในปีการศึกษา 2514 จึงจัดสอนทั้งนิสิตชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 และในปีต่อ ๆ มาจึงจัดสอนโดยเฉพาะแก่นิสิตชั้นปีที่ 3

เนื้อหาของวิชานี้แตกต่างจากวิชาวิธีใช้ของสมุคอื่น ๆ เพราะวิชานี้จะเน้นหนักใน คำนวณวรรณกรรมสาขาวิชา เคมีและชีวเคมีมากกว่าการสอนให้รู้จักวิธีใช้ของสมุคโดยทั่วไป แต่ก็มีเนื้อหาบางส่วนที่สอนให้รู้จักวิธีใช้ของสมุคได้แก่ จุดประสงค์ของของสมุค บริกรรของของสมุค ระเบียบข้อบังคับของของสมุค การจัดหมู่หนังสือ วิธีใช้บัตรรายการ วิธีรวบรวมบรรณานุกรม และแบบการเขียนรายงาน ภาคนิพนธ์และวิทยานิพนธ์

ในการสอนอาจารย์ผู้สอนจะแจกหัวข้อการสอน ในคำสอน นำสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ มาให้ดูประกอบคำอธิบาย ให้นิสิตทำแบบฝึกหัดเพื่อที่จะให้รู้จักสิ่งพิมพ์ชนิดต่าง ๆ โดยให้ไปคนควาจากห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลและห้องสมุดกรมวิทยาศาสตร์ มีการนำนิสิตชมห้องสมุดและกิจการของศูนย์บริการเอกสารการวิจัย ปัญหาที่พบในการสอนวิชานี้ได้แก่นิสิตให้ความสนใจน้อยในการทำแบบฝึกหัดเพราะต้องเดินทางไปคนควาห้องสมุดแห่งอื่น ดังกล่าวมาแล้ว อีกประการหนึ่งอาจารย์ผู้สอนไม่สะดวกในการนำสิ่งพิมพ์จากห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มาให้นิสิตดู อีกทั้งไม่สามารถจะจัดหาสิ่งพิมพ์จากห้องสมุดที่อยู่ไกลห้องเรียนมาให้ดูได้¹

จัดเป็นวิชาบังคับไม่กำหนดชั้นให้เรียน

การจัดวิชาวิธีใช้ของสมุคเป็นวิชาบังคับไม่กำหนดชั้นให้เรียนนั้นหมายถึงนิสิตนักศึกษาจะลงทะเบียนเรียนวิชานี้ในชั้นใดก็ได้ก่อนจบหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยที่จัดสอนในลักษณะนี้ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย-

¹สัมภาษณ์ นางวิภาวรรณ มนุษย์ปฎิ บรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุด คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 10 กรกฎาคม 2517.

เชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงจะได้แยกกล่าวในแต่ละมหาวิทยาลัยต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จัดสอนวิชา "การใช้ห้องสมุด" (Use of Libraries) เป็นวิชาบังคับของแผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2508 ผู้สอนคนแรกคือ นางจิตรา ประนิช อดีตหัวหน้ากองห้องสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิชาดังกล่าวนี้กำหนดให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอน 2 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ และกำหนดสอนในภาคการศึกษาต้น

ต่อมาตั้งแต่การศึกษา 2515 ได้กำหนดให้วิชานี้อยู่ในความรับผิดชอบของแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ โดยที่อาจารย์ในแผนกวิชาดังกล่าวต้องรับผิดชอบดำเนินการสอนวิชานี้ และไม่กำหนดให้นักศึกษาคองเรียนในชั้นปีที่ 1 แต่จะเลือกเรียนในชั้นใดก็ได้ ส่วนใหญ่นักศึกษาจะเลือกลงทะเบียนเรียนในชั้นปีที่ 2 จำนวนหน่วยกิตของวิชานี้เพิ่มขึ้นเป็น 2 หน่วยกิต แต่จำนวนชั่วโมงสอนไม่เปลี่ยนแปลงคือ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ วิชานี้ปกติจะเปิดสอนในภาคการศึกษาต้น แต่หากมีนักศึกษาเลือกเรียนในภาคการศึกษาปลายก็จะเปิดสอนในภาคการศึกษาปลายอีก¹

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จัดสอนวิชา "การใช้ห้องสมุด" (Introduction to Library) เป็นวิชาบังคับของคณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2513 แต่ในปัจจุบันไม่บังคับให้นักศึกษาลงทะเบียนในชั้นปีที่ 1 แต่นักศึกษาจะลงทะเบียนเรียนในชั้นใดและภาคการศึกษาใดก็ได้

วิชา "การใช้ห้องสมุด" นี้ กำหนดให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอน

¹ สัมภาษณ์ นางจารุวรรณ สินธุโสภณ หัวหน้าแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 21 มิถุนายน 2517.

1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เปิดสอนทั้งภาคการศึกษาต้นและภาคการศึกษาปลาย¹

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จัดสอนวิชา LS103 (Introduction to Library Science) ซึ่งเป็นวิชาบังคับพื้นฐานของคณะมนุษยศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2507 โดยมีบรรณารักษ์ห้องสมุดกลางเป็นผู้สอน เนื่องจากในปีการศึกษาดังกล่าวยังไม่มีการจัดตั้งภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นเพื่อจัดตั้งภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ในปีการศึกษา 2511 แลว อาจารย์ในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบในการสอนวิชานี้

วิชา LS 103 นี้กำหนดให้หน่วยกิต 3 หน่วยกิตจำนวนชั่วโมงสอน 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่แล้วนักศึกษาในคณะดังกล่าวจะลงทะเบียนเรียนวิชานี้ในชั้นปีที่ 1 ซึ่งจะเปิดสอนทั้งสองภาคการศึกษา²

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จัดสอนวิชา "วิธีใช้ห้องสมุด" (Use of Libraries) ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปีการศึกษา 2514 โดยกำหนดให้เป็นวิชาบังคับของทุกคณะ ซึ่งมีทั้งสิ้น 7 คณะได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ นักศึกษาจะลงทะเบียนเรียนวิชานี้ในชั้นใด ภาคการศึกษาใดก็ได้ภายใน 7 ปี

วิชาดังกล่าวนี้กำหนดให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอน 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

¹ สัมภาษณ์นางสมบูรณ์ ไทแจ่มจันทร์ บรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 19 มิถุนายน 2517.

² สัมภาษณ์นางทองนวล สักการเวช อาจารย์ในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 24 กรกฎาคม 2517.

อาจารย์ในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์รับผิดชอบในการสอนวิชานี้¹

จัดเป็นวิชาเลือกเสรี

วิชาวิธีใช้ของสมุดที่จัดเป็นวิชาเลือกนี้จะกำหนดให้เป็นวิชาเลือกเสรีเฉพาะของคณะใดคณะหนึ่ง และกำหนดให้เป็นวิชาเลือกเสรีซึ่งนิสิตนักศึกษาในคณะใด ๆ ก็สามารถเลือกเรียนได้ทั้งจะได้แยกกล่าวต่อไปนี้

จัดเป็นวิชาเลือกเสรีของบางคณะ

มหาวิทยาลัยที่จัดสอนวิชาวิธีใช้ของสมุดเป็นวิชาเลือกเสรีเฉพาะของบางคณะได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในปีการศึกษา 2517 ได้จัดวิชา Chemical Literature ซึ่งเป็นวิชาบังคับของแผนกวิชาเคมีและชีวเคมี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นให้เป็นวิชาเลือกเสรีสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3 แผนกวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์ วิชาที่กำหนดให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และในปีการศึกษา 2517 นี้ มีนิสิตในแผนกวิชาดังกล่าวเลือกเรียนวิชานี้ 57 คน²

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สัมภาษณ์นางอัมพร วีรวัฒน์ หัวหน้ากองห้องสมุดและหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 18 กันยายน 2517.

² สัมภาษณ์นางวิภาวรรณ มนุญปิฎุ บรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 3 พฤศจิกายน 2517.

มหาวิทยาลัยศิลปากร

จัดสอนในคณะวิทยาศาสตร์ และเคยจัดสอนในคณะโบราณคดี ดังจะได้แยกกล่าว
ต่อไปนี้

คณะวิทยาศาสตร์

จัดสอนวิชา "ห้องสมุดเบื้องต้น" ซึ่งเป็นวิชาบังคับของคณะศึกษาศาสตร์ และคณะ
อักษรศาสตร์ทั้งกล่าวมาแล้วข้างต้น ให้เป็นวิชาเลือกเสรีของคณะวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 2
เริ่มสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2513

วิชานี้กำหนดให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง จัด
สอนในภาคการศึกษาต้น¹

คณะโบราณคดี

จัดสอนวิชา "บรรณารักษศาสตร์" (Library Science) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2505
โดยกำหนดให้เป็นวิชาเลือกเสรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะโบราณคดี จัดสอนตามเนื้อหาใน
หนังสือบรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น ซึ่งเรียบเรียงโดยศาสตราจารย์สุทธิดิถีลักษณ์ อ่ำพันวงศ์²
ต่อมาได้เลิกสอนวิชานี้ และได้เริ่มสอนใหม่ในปีการศึกษา 2516 เพราะนักศึกษาเรียกร้อง
ให้เปิดสอน

¹ สัมภาษณ์นางสาวสุพิศรา เพชรสุทธิ บรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง (พระราชวัง
สนามจันทร์ นครปฐม) มหาวิทยาลัยศิลปากร 19 กรกฎาคม 2517.

² สัมภาษณ์นางก่องแก้ว วีระประจักษ์ อดีตบรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง (วังท่าพระ
กรุงเทพมหานคร) มหาวิทยาลัยศิลปากร 20 พฤศจิกายน 2517.

วิชาดังกล่าวนี้ให้คะแนน 100 คะแนน กำหนดให้เรียน 1 ปีการศึกษา คือเรียน ทั้งภาคการศึกษาต้นและภาคการศึกษาปลาย จำนวนชั่วโมงสอน 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ใช้ ผู้สอน 2 คน โดยสอนภาคทฤษฎี 1 คน และสอนภาคปฏิบัติอีก 1 คน เมื่อสอนภาคทฤษฎี 1 ชั่วโมงแล้ว ก็จะสอนภาคปฏิบัติอีก 2 ชั่วโมง สลับกันไปเช่นนี้ตลอดปี สำหรับคะแนนก็จะแบ่งเป็นคะแนนสำหรับทดสอบภาคทฤษฎี 50 คะแนน และเป็นคะแนนภาคปฏิบัติตลอดปีอีก 50 คะแนน

ในปีการศึกษา 2517 ไม่มีการสอนวิชานี้ เพราะทางมหาวิทยาลัยศิลปากรกำลังปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่และเริ่มใช้ระบบหน่วยกิต หลักสูตรใหม่นี้กำหนดให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งนี้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปทางศิลปศาสตร์ในชั้นปีที่ 1 และ 2 โดยมีจำนวนวิชาพื้นฐานเป็นครึ่งหนึ่งของวิชาชีพ ผู้สอนวิชา "บรรณารักษศาสตร์" ได้เสนอต่อมหาวิทยาลัยเพื่อขอเปิดสอนวิชานี้เป็นวิชาพื้นฐานสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2520¹

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จัดสอนวิชา "บรรณารักษศาสตร์" (Library Science 301) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2516 เป็นวิชาเลือกเสรีสำหรับนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 เนื่องจากนิสิตดังกล่าวเรียกร้องให้เปิดสอนวิชานี้

วิชาดังกล่าวนี้กำหนดให้หน่วยกิต 2 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง กำหนดสอนในภาคการศึกษาต้น แต่ในปีการศึกษา 2517 ไม่มีการสอนวิชานี้ในภาคการศึกษาต้น เนื่องจากผู้สอนวิชานี้ซึ่งมีตำแหน่งเป็นบรรณารักษ์ของสมุดคณะวิทยาศาสตร์

¹สัมภาษณ์นางพรรณิ์ สุนทรโยธี บรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง (วังท่าพระ กรุงเทพฯ มหานคร) มหาวิทยาลัยศิลปากร 19 มิถุนายน 2517.

โดยย้ายไปสอนวิชาอื่นในคณะศึกษาศาสตร์ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่จึง
ได้จัดสอนวิชานี้ในภาคการศึกษาปลายแทน¹

จัดเป็นวิชาเลือกเสรีของทุกคณะ

การจัดวิชาวิธีใช้ห้องสมุดเป็นวิชาเลือกเสรีของนิสิตนักศึกษาทุกคณะก็เพื่อที่จะให้
นิสิตนักศึกษาซึ่ง เรียนในคณะที่ไม่ต้อง เรียนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดเป็นวิชาบังคับ ได้เลือกเรียน
วิชานี้ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของตนในชั้นใดก็ได้ก่อนจบหลักสูตรปริญญาตรีของแต่ละมหา-
วิทยาลัย การสอนในลักษณะนี้เปิดสอนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ดังจะได้แยกกล่าวในแต่ละมหาวิทยาลัย
ต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จัดสอนวิชา "การใช้ห้องสมุด" (Use of Libraries) ซึ่งเป็นวิชาบังคับของ
แผนกวิชาสังคมและมานุษยวิทยา คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ตั้งกล่าวมาแล้วให้เป็นวิชา
เลือกเสรี โดยเริ่มเปิดสอนในปีการศึกษา 2515 กำหนดให้หน่วยกิต 2 หน่วยกิต จำนวน
ชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จัดสอนทั้งภาคการศึกษาต้นและภาคการศึกษาปลาย²

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จัดสอนวิชา "การใช้ห้องสมุด" (Introduction to Library) ซึ่งเป็นวิชา

¹สัมภาษณ์นางสาวธิดา โขทัยทุกคณะ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 7 พฤศจิกายน 2517.

²สัมภาษณ์นางจารุวรรณ สินธุโสภณ หัวหน้าแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะ
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 20 มิถุนายน 2517.

บังคับของคณะศึกษาศาสตร์จึงกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นให้เป็นวิชาเลือกเสรี กำหนดให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง เปิดสอนทั้งภาคการศึกษาต้น และภาค การศึกษาปลาย¹

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จัดสอนวิชา LS 107 (The Use of Books and Libraries) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2507 โดยจัดให้เป็นวิชาเลือกสำหรับนักศึกษาคณะอื่น ๆ ที่ไม่ต้องเรียนวิชา LS 103 (Introduction to Library Science) เป็นวิชาบังคับ

วิชา LS 107 กำหนดให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง จัดสอนทั้งภาคการศึกษาต้นและปลาย

นอกจากนี้ยังจัดวิชา LS 103 (Introduction to Library Science) ซึ่งเป็นวิชาบังคับของคณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ดังกล่าวมาแล้ว ให้เป็นวิชาเลือกเสรีสำหรับนักศึกษาคณะอื่น ๆ และมีเงื่อนไขว่านักศึกษาที่เรียนวิชา LS 103 แล้วจะไม่อนุญาตให้เรียนวิชา LS 107 และในทำนองเดียวกันนักศึกษาที่เรียนวิชา LS 107 แล้วก็ไม่อนุญาตให้เรียนวิชา LS 103 อีก²

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จัดสอนวิชา "หลักการใช้นั่งสือและห้องสมุด" (The Use of Books and Libraries) เป็นวิชาเลือกเสรี ตั้งแต่ภาคต้นปีการศึกษา 2517 วิชาที่กำหนดให้หน่วยกิต

¹ สัมภาษณ์นางสมบูรณ์ ไทรแจ่มจันทร์ บรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 19 มิถุนายน 2517.

² สัมภาษณ์นางพวงนวล สักการเวช อาจารย์ในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 24 กรกฎาคม 2517.

2 หน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ในปีการศึกษา 2517 นี้มีนักศึกษาคณะ
วิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ เลือกเรียนเพียงคณะเดียว¹

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยบางแห่งจัดสอนวิชาวิชิตรของสมุค
เป็นวิชาบังคับ บางแห่งจัดเป็นวิชาเลือกและกำหนดชื่อวิชา กำหนดหน่วยกิต ตลอดจนจำนวน
ชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์เหมือนกัน หรือแตกต่างกันบ้างดังแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สัมภาษณ์นายเฉลียว พันธุส์ิตา บรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตารางที่ 4 รายละเอียดของวิชาวิธีใช้ของสมุดที่จัดสอนในมหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่ง

มหาวิทยาลัย	ชื่อวิชา	เปิดสอนในคณะ	ลักษณะวิชา	ปีการศึกษา ที่เริ่มเปิด สอน	จำนวน หน่วยกิต	จำนวน ชั่วโมง สอน/ สัปดาห์	ระยะเวลา ที่สอน	ภาคการศึกษา ที่เปิดสอน	ชั้น
	การใช้หนังสือ และห้องสมุด (Use of Books and Libra- ries)	อักษรศาสตร์	บังคับในชั้นปีที่ 1	2500	1	2	1 ภาค- การศึกษา	ต้น	
จุฬาลงกรณ์	วิธีการค้นคว้า และทำรายงาน	รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์	บังคับในชั้นปีที่ 1	2503 2510-2516	ไม่คิดหน่วย กิต (Non- credit)	1	1 ภาค- การศึกษา	ต้น	
	Chemical Literature	วิทยาศาสตร์	บังคับในชั้นปีที่ 3 สำหรับแผนกวิชา เคมีและชีวเคมี เลือกเสรีในชั้นปีที่ 3 สำหรับแผนกวิชาวิท- ยาศาสตร์ทั่วไป	2511 2517	1	2	1 ภาค- การศึกษา	ต้น	
ธรรมศาสตร์	การใช้ของ สมุด (Use of Libra- ries)	ทุกคณะ	บังคับสำหรับแผนก วิชาสังคมและมานุษย- วิทยา คณะสังคม- สงเคราะห์ศาสตร์ ไม่ กำหนดชั้นเรียน เลือก เสรี สำหรับทุกคณะ ไม่กำหนดชั้นเรียน	2508	2	2	1 ภาค- การศึกษา	ต้นและ ปลาย	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ชื่อวิชา	เปิดสอนในคณะ	ลักษณะวิชา	ปีการศึกษา ที่เริ่มเปิด สอน	จำนวน หน่วยกิต	จำนวน ชั่วโมง สอน/ สัปดาห์	ระยะเวลา ที่สอน	ภาคการ ศึกษาที่เปิด สอน
เกษตรศาสตร์	การให้ทอง สมุด (Introduction to Library)	ทุกคณะ	บังคับสำหรับคณะศึกษา- ศาสตร์ ไม่กำหนดชั้น เรียน เลือกเสรี ไม่ กำหนดชั้นเรียน	2513	1	1	1 ภาค-	ต้น และ ปลาย
ศิลปากร	ห้องสมุด เบื้องต้น	ศึกษาศาสตร์ อักษรศาสตร์ และวิทยา- ศาสตร์	บังคับสำหรับคณะศึกษา- ศาสตร์และอักษรศาสตร์ ในชั้นปีที่ 1 เลือกเสรี สำหรับคณะวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 2	2513	1	1	1 ภาค-	ต้น
เชียงใหม่	LS 103 (Introduc- tion to Library Science)	ทุกคณะ	บังคับสำหรับคณะมนุษย- ศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ ไม่กำหนดชั้นเรียน บังคับสำหรับภาควิชาเศรษฐ ศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 เลือกเสรีสำหรับทุกคณะ	2507	3	3	1 ภาค-	ต้น และ ปลาย
	LS 107 (The Use of Books and Libraries)	ทุกคณะ	เลือกเสรี	2507	1	1	1 ภาค-	ต้น และ ปลาย

ตารางที่ 4 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ชื่อวิชา	เปิดสอนในคณะ	ลักษณะวิชา	ปีการศึกษา ที่เริ่มเปิด สอน	จำนวน หน่วยกิต	จำนวน ชั่วโมง สอน/ สัปดาห์	ระยะเวลา ที่สอน	ภาคการ ศึกษาที่เปิด สอน
ขอนแก่น	หลักการใช้นั่ง หนังสือและ ห้องสมุด (The Use of Books and Libra- ries)	ทุกคณะ	เลือกเสรี	2517	2	2	1 ภาค- การศึกษา	ต้น และ ปลาย
สงขลานครินทร์	การใช้ห้อง สมุด (Use of Libraries)	ศึกษาศาสตร์	บังคับในชั้นปีที่ 1 และ นักศึกษาภาคค่ำ ชั้นปีที่ 3	2512	1	2	1 ภาค- การศึกษา	ต้น และ ปลาย
	บรรณารักษ- ศาสตร์ (Library Science 301)	วิทยาศาสตร์	เลือกเสรี ในชั้น ปีที่ 1	2516	2	2	1 ภาค- การศึกษา	ต้น

ตารางที่ 4 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ชื่อวิชา	เปิดสอนในคณะ	ลักษณะวิชา	ปีการศึกษา ที่เริ่มเปิด สอน	จำนวน หน่วยกิต	จำนวน ชั่วโมง สอน/ สัปดาห์	ระยะเวลา ที่สอน	ภาคการ ศึกษาที่เปิด สอน
รามคำแหง	วิธีใช้ห้อง สมุด (Use of Libraries)	ทุกคณะ	บังคับ ไม่กำหนด ชั้นเรียน	2514	1	1	1 ภาค- การศึกษา	ต้น และ ปลาย
ศรีนครินทร- วิโรฒ	ห้องสมุดและ การศึกษา- คนควา	-	บังคับสำหรับนิสิตทุกคน ในชั้นปีที่ 1 เลือกเสรี สำหรับนักศึกษาที่เขา เรียนในชั้นปี 3	2517	2	2	1 ภาค- การศึกษา	ต้น และ ปลาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการร่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดสอนวิชาวิธีใช้ของสมุดมาก่อนมหาวิทยาลัยอื่น ๆ คือในปีการศึกษา 2500 ในคณะอักษรศาสตร์ ต่อมาจัดสอนวิชานี้ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในปีการศึกษา 2507, 2508 และ 2512 ตามลำดับ จัดสอนในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยศิลปากรในปีเดียวกันคือปีการศึกษา 2513 จัดสอนในมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปีการศึกษา 2514 จัดสอนในมหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในปีเดียวกันคือปีการศึกษา 2517

วิชาวิธีใช้ของสมุดที่จัดสอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่จัดเป็นวิชาบังคับเฉพาะคณะใดคณะหนึ่งเท่านั้น ยกเว้นมหาวิทยาลัยรามคำแหงเพียงแห่งเดียวที่กำหนดวิชานี้เป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาทุกคณะ วิชาวิธีใช้ของสมุดที่กำหนดเป็นวิชาเลือกเสรีจัดสอนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังจัดเป็นวิชาเลือกเสรีของบางคณะที่นั่น

จำนวนหน่วยกิตของวิชาวิธีใช้ของสมุดส่วนใหญ่กำหนดให้ 1 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยที่ให้หน่วยกิตวิชานี้ 2 หน่วยกิตได้แก่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิชาวิธีใช้ของสมุดที่มีหน่วยกิตสูงสุดคือ 3 หน่วยกิตได้แก่วิชา LS 103 (Introduction to Library Science) จัดสอนที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นอกจากนี้วิชาวิธีใช้ของสมุดที่ไม่มีหน่วยกิตให้เลยได้แก่วิชา "วิธีการค้นคว้าและทำรายงาน" จัดสอนที่คณะรัฐศาสตร์ และเคยจัดสอนแก่นิสิตคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระยะเวลาที่ใช้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้นใช้เวลา 1 ภาคการศึกษา เท่ากันหมดและส่วนใหญ่จะ เปิดสอนวิชานี้ในภาคการศึกษาต้นและภาคการศึกษาปลาย ส่วนจำนวนชั่วโมงสอนวิชาวิธีใช้ของสมุดนั้น ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับจำนวนหน่วยกิต แต่มีบางมหาวิทยาลัย ได้แก่อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่กำหนดให้หน่วยกิตวิชาวิธีใช้ของสมุด 1 หน่วยกิต แต่กำหนดให้มีชั่วโมงสอน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

เนื้อหาของวิชาวิธีใช้ห้องสมุด

เนื้อหาของวิชาวิธีใช้ห้องสมุด (ยกเว้นวิชา Chemical Literature) ที่จัดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่งนี้ส่วนใหญ่เหมือนกัน ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายของการเรียนวิชาวิธีใช้ห้องสมุด

ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของห้องสมุด

ประเภทของห้องสมุด

การแบ่งงานของห้องสมุดโดยทั่วไป

หนังสือ วัสดุการอ่านอื่น ๆ และโสภณวัตถุที่มีอยู่ในห้องสมุด

ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง กล่าวถึงประวัติ การแบ่งแผนงาน บริการ

และระเบียบการใช้ห้องสมุด

ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือและการรักษาหนังสือให้คงทนถาวร

ความหมายและความสำคัญของการจัดหมู่หนังสือ

การจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของดิวอี้ (Dewey Decimal Classification)

หรือการจัดหมู่หนังสือแบบรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification)

การจัดหนังสือเข้าตู้หรือชั้นหนังสือ

บัตรรายการชนิดต่าง ๆ

การเรียงบัตรรายการแบบต่าง ๆ

หลักเกณฑ์ในการเรียงบัตรรายการ

หนังสืออ้างอิงประเภทต่าง ๆ

หนังสืออ้างอิงเฉพาะวิชา

การเขียนเชิงบรรณและบรรณานุกรม

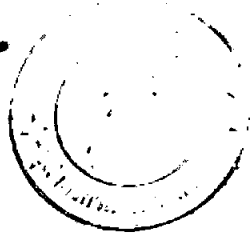
ในหัวข้อการจัดหมู่หนังสือนั้นผู้สอนจะสอนโดยเน้นให้รู้จักการจัดหมู่หนังสือตามระบบ
ที่ห้องสมุดกลางในมหาวิทยาลัยแห่งนั้น ๆ ไข้อยู่กล่าวคือ ผู้สอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยรามคำแหงจะสอนโดยเน้นให้รู้จัก
ระบบการจัดหมู่แบบรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification) ส่วน
ผู้สอนวิชาดังกล่าวนี้ในมหาวิทยาลัยอีก 6 แห่งจะสอนโดยเน้นให้รู้จักระบบการจัดหมู่แบบทศนิยม
ของคิวอี้ (Dewey Decimal Classification)

นอกจากนี้ยังมีบางหัวข้อที่จัดสอนในมหาวิทยาลัยบางแห่งเท่านั้น ได้แก่หัวข้อเกี่ยวกับ
หลักการวิจัยและวิธีวิจัยแบบต่าง ๆ จัดสอนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพียงแห่งเดียว มหา
วิทยาลัยเชียงใหม่จัดสอนหัวข้อเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของห้องสมุดในประเทศไทยและ
ต่างประเทศ ระบบการจัดหมู่หนังสือแบบอื่น ๆ นอกจากระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยม
ของคิวอี้ (Dewey Decimal Classification) และระบบการจัดหมู่หนังสือแบบรัฐสภา
อเมริกัน (Library of Congress Classification) อย่างย่อๆ ตลอดจนหัวข้อเกี่ยวกับ
กับวิธีอ่านหนังสือพิมพ์ซึ่งไม่มีสอนในมหาวิทยาลัยแห่งอื่น สำหรับหัวข้อเกี่ยวกับการเขียน
รายงานภาคินพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์นั้น ไม่มีการสอนในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เพียงแห่งเดียว (ถึงภาคผนวก ก. หน้า 343)

ความรู้บางประการเกี่ยวกับการจัดชั้นเรียน การสอน การออกข้อสอบและการให้คะแนนวิชา
วิธีใช้ห้องสมุด

การจัดชั้นเรียน การจัดชั้นเรียนวิชาวิธีใช้ห้องสมุด (ยกเว้นวิชา Chemical
Literature) ในมหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่งแบ่งออกได้ 3 ลักษณะ คือ

1. แบ่งนิสิตนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม มีจำนวนนิสิตนักศึกษาในแต่ละกลุ่มมากน้อยแตกต่างกัน และให้ผู้สอนแต่ละคนรับผิดชอบในการสอนนิสิตนักศึกษาแต่ละกลุ่มตั้งแต่ต้นจนจบหลักสูตร
2. จัดชั้นเรียนเพียงชั้นเดียวโดยไม่แบ่งนิสิตนักศึกษาออกเป็นกลุ่มเล็ก เพราะจำนวนนิสิตนักศึกษาที่เรียนวิชานี้มีจำนวนไม่มากนัก ไข้ผู้สอนหลายคน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วน ๆ ให้ผู้สอนแต่ละคนรับผิดชอบสอนในเนื้อหาแต่ละส่วนที่ใดตกลงกันนั้น

3. จัดชั้นเรียนเพียงชั้นเดียวแม้ว่าจะมีจำนวนนิสิตนักศึกษาจำนวนมากและใ้ผู้สอนหลายคน เช่นเดียวกับข้อ 2

มหาวิทยาลัยที่จัดชั้นเรียนวิชาวิธีใช้ของสมุดคตามลักษณะที่ 1 ได้แก่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

มหาวิทยาลัยที่จัดชั้นเรียนตามลักษณะที่ 2 ได้แก่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยที่จัดชั้นเรียนตามลักษณะที่ 3 ได้แก่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยรามคำแหง

การสอน ในระยะต้นของการเรียนวิชาวิธีใช้ของสมุด ผู้สอนวิชานี้ในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จะแจกหัวข้อวิชา (course outline) ของวิชานี้พร้อมทั้งรายชื่อหนังสือที่ควรอ่านประกอบเพิ่มเติมแต่ละหัวข้อวิชาด้วย

อนึ่ง ผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้จัดทำตารางเรียนสำเร็จแจกแก่นักศึกษา ตารางเรียนดังกล่าวนี้จะบอกเนื้อหาที่กำหนดสอนในแต่ละชั่วโมงและบอกรายชื่อหนังสือและจำนวนหน้าที่ควรอ่านเพิ่มเติมประกอบแต่ละหัวข้อวิชาให้ และได้นำตารางเรียนสำเร็จนี้พิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ของมหาวิทยาลัยชื่อ "ข่าวรามคำแหง" และนอกจากนี้ได้ติดตารางเรียนดังกล่าวนี้ตามป้ายประกาศในห้องบรรยายต่าง ๆ และห้องสมุด การสอนวิชานี้ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นการสอนโดยทางโทรทัศน์วงจรปิด เนื่องจากมีจำนวนนักศึกษาจำนวนมากและแบ่งนักศึกษาที่เรียนวิชานี้ออกเป็นหมู่ (section) แต่ละหมู่ใช้ห้องบรรยายสองห้อง ๆ หนึ่ง ๆ รุ่นนักศึกษาได้ประมาณ 1,000 คน และติดโทรทัศน์วงจรปิดตามเสาห้องบรรยายห้องละ 50 เครื่อง เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นผู้สอนและอุปกรณ์การสอนที่ผู้สอนแสดง

ผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ไม่แจกหัวข้อวิชาและรายชื่อหนังสืออ่านประกอบ แต่

ใช้วิธีบอกแก่นิสิตนักศึกษาในชั้นเรียน

ส่วนผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะแจกเฉพาะรายชื่อหนังสือที่ควรอ่านเพิ่มเติมทั้งวิชาให้ นอกจากนี้ผู้สอนวิชานี้ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ไม่ได้แจกหัวข้อวิชาและรายชื่อหนังสืออ่านประกอบ เพราะไม่มีทุนในการจัดทำ

ในระหว่างการเรียนการสอนวิชาวิธีใช้ของสมุด ผู้สอนวิชานี้ส่วนใหญ่จะให้แบบฝึกหัดหรือให้ทำรายงานเพื่อเป็นการฝึกหัดให้นิสิตนักศึกษารูจักใช้วัสดุและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ผู้สอนในมหาวิทยาลัยบางแห่งจะให้คะแนนแบบฝึกหัดหรือรายงานที่ให้ทำและเก็บคะแนน ผู้สอนในมหาวิทยาลัยบางแห่งให้คะแนนแบบฝึกหัดหรือรายงาน แต่ไม่คิดเป็นคะแนนเก็บ แต่ผู้สอนวิชานี้ในมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่ให้คะแนนแบบฝึกหัดหรือรายงาน ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

ผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะให้คะแนนแบบฝึกหัด เพื่อทดสอบความเข้าใจและความตั้งใจเรียนแต่ไม่คิดเป็นคะแนนเก็บ ผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรให้คะแนนแบบฝึกหัดทุกครั้ง แต่เก็บคะแนนเป็นบางครั้ง ผู้สอนวิชานี้ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ให้คะแนนรายงานที่นิสิตทำส่งและถือเป็นคะแนนตัดสินผลการเรียนวิชานี้เลย ผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยศิลปากรไม่ให้คะแนนแบบฝึกหัด เนื่องจากนักศึกษาลอกแบบฝึกหัดซึ่งกันและกัน ผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ให้คะแนนแบบฝึกหัดและถือเป็นคะแนนเก็บทุกครั้ง ผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยรามคำแหงจะให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัดทำยบทเรียนแต่ละบทและไม่ต้องส่งแบบฝึกหัดดังกล่าวให้ตรวจเนื่องจากจำนวนนักศึกษามีมากเกินไป นอกจากนี้ผู้สอนวิชานี้ในคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่ได้ให้นิสิตทำแบบฝึกหัดเพราะจำนวนนิสิตมีมาก

การออกข้อสอบและการให้คะแนนวิชาวิธีใช้ของสมุด เนื่องจากจำนวนผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ (ยกเว้นวิชา LS 107 ที่จัดสอนในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และวิชาวิธีใช้ของสมุดที่จัดสอนในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ซึ่งมีผู้สอนวิชานี้เพียงคนเดียว) ส่วนใหญ่ให้ผู้สอนหลายคนจึงมีวิธีการออกข้อสอบแตกต่างกันบางเล็กน้อยดังนี้

ในการออกข้อสอบวิชาวิธีใช้ของสมุดในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรและมหาวิทยาลัยขอนแก่นนั้นจะมีการประชุม ผู้สอนวิชานี้ทั้งหมด และแบ่งหัวข้อวิชาและคะแนนออกเป็นส่วน ๆ และให้ผู้สอนแต่ละคนรับผิดชอบในการออกข้อสอบในส่วนที่ได้รับมอบหมายนั้น

ผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ออกข้อสอบโดยประชุมผู้สอนทั้งหมด และแบ่งหัวข้อวิชาและคะแนนออกเป็นส่วน ๆ ให้ผู้สอนแต่ละคนรับผิดชอบในการออกข้อสอบในส่วนที่ได้รับมอบหมายนั้น แล้วจึงมีการประชุมเพื่อพิจารณา คัดเลือกและแก้ไขข้อสอบให้ดีขึ้น อีกครั้งหนึ่ง

มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีวิธีการออกข้อสอบโดยหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ กำหนดจำนวนข้อของข้อสอบแต่ไม่กำหนดคะแนนให้แกผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดแต่ละคน เมื่อผู้สอนได้ออกข้อสอบแล้วจึงจัดส่งข้อสอบนั้นให้กับหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์เพื่อตรวจพิจารณาและคัดเลือกเพื่อความเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ส่วนใหญ่จะใช้ข้อสอบมาตรฐาน ซึ่งอาจารย์ในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้ช่วยกันออกข้อสอบวิชานี้ไว้หลายชุด และได้ปรับปรุงหลายครั้งจนเห็นว่าดีพอที่จะใช้ทดสอบในคราวต่อ ๆ ไปได้โดยไม่ต้องออกข้อสอบใหม่ ผู้สอนวิชานี้สามารถจะเลือกใช้ข้อสอบชุดใดชุดหนึ่งก็ได้ หรือจะออกข้อสอบใหม่ก็ได้ หรือจะใช้บางส่วนในชุดใดชุดหนึ่งรวมกับบางส่วนของอีกชุดหนึ่งก็ได้

นอกจากนี้วิชาวิธีใช้ของสมุดที่จัดสอนในคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งใช้ผู้สอนมากกว่า 1 คน แต่ในการออกข้อสอบอยู่ในความรับผิดชอบของผู้สอนเพียงคนเดียว

การให้คะแนนวิชาวิธีใช้ของสมุดในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เหมือนกันคือ แบ่งคะแนนทั้งหมดออกเป็นคะแนนเก็บส่วนหนึ่ง และเป็นคะแนนสอบข้อเขียนปลายภาคการศึกษาอีกส่วนหนึ่ง แล้วนำคะแนนทั้งสองส่วนนี้มารวมกัน และคิดคะแนนออกมาเป็นเกรด A B C และ D มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยรามคำแหงไม่ให้คะแนนเก็บ แต่จะให้คะแนนในการ

สอบข้อเขียนปลายภาคการศึกษาครั้งเดียว และให้คะแนนเป็นเกรด สำหรับมหาวิทยาลัย
รวมค่าแห่งให้เกรดเป็น P (Pass) F (Fail และ G Good) สำหรับนักศึกษาเกียรตินิยม
คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยการแพทย์มหาวิทยาลัยให้คะแนนสอบข้อเขียนปลายภาคการศึกษาครั้งเดียว
และตัดสินว่าสอบได้ (S-Satisfactory) หรือสอบตก (U-unsatisfactory) ส่วนการ
ให้คะแนนวิชาวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้น พิจารณาจากรายงานที่ผู้สอนได้
กำหนดให้ตัดสินทำส่ง แล้วให้คะแนนเป็นเกรดโดยไม่มี การทดสอบ

การสอนวิธีใช้ของสมุดในช่วงระยะเวลาอันสั้น (abridged course)

การสอนวิธีใช้ของสมุดในช่วงระยะเวลาอันสั้นเป็นการสอนเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับ
ห้องสมุดโดยสังเขป เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับห้องสมุดเพื่อการศึกษาเล่าเรียนของตน
ไม่มีหน่วยกิตหรือคะแนนให้

การสอนวิธีใช้ของสมุดแบบนี้จัดสอนในมหาวิทยาลัย มหิดลเพียงแห่งเดียว โดยจัด
สอนในคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล คณะพยาบาล
ศาสตร์ นอกจากนี้จัดสอนในคณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งบรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์
ได้จัดสอนแก่นักศึกษาผู้สนใจ แต่ไม่ได้กำหนดอยู่ในหลักสูตรของคณะนี้ ดังจะได้แยกกล่าว
ต่อไป

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ได้สอนวิธีใช้ของสมุด
แก่นักศึกษาที่เรียนวิชาพยาบาลวิทยา ใช้เวลาสอนทั้งสิ้น 3 ชั่วโมง เริ่มสอนตั้งแต่ปีการศึกษา
2513 จำนวนนักศึกษาที่เรียนวิชานี้ในปีหนึ่ง ๆ มีประมาณ 15-20 คน

ในการสอนผู้สอนได้บรรยายเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการ ทรัพย์สินทางด้านการแพทย์
หนังสืออ้างอิง เฉพาะวิชาที่ควรรู้จัก เมื่อจบการบรรยายแล้วก็ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติ
ด้วยตนเอง โดยฝึกให้ใช้บัตรรายการ ผู้สอนก็จะให้แบบฝึกหัดแก่นักศึกษาแต่ละคนไปค้น
ที่ตู้บัตรรายการ เพื่อหารายชื่อหนังสือบ้าง หรือหาเรื่องราวบางอย่างในบัตรรายการบ้าง

เมื่อนักศึกษาทำแบบฝึกหัดเสร็จแล้วก็จะนำมาส่งให้ผู้สอนตรวจดูความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง ในตอนสุดท้ายผู้สอนก็จะนำนักศึกษาตั้งคำถามของสมุด และอธิบายประกอบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นวัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุด¹

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

บรรณารักษ์หัวหน้าซึ่งเป็นผู้บริหารงานห้องสมุดศิริราช ซึ่งทำหน้าที่เป็นห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้ดำเนินการสอนแก่นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล นักศึกษาวิทยาศาสตร์มณฑล (กายภาพบำบัด) และนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ จึงจะได้แยกกล่าวต่อไป

นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ในปีการศึกษา 2500 ได้เริ่มสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลที่เรียนในชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 อย่างไม่เป็นทางการ และได้เลิกสอนในปีต่อมา จนกระทั่งถึงปีการศึกษา 2512 จึงได้เริ่มสอนแก่นักศึกษาคณะดังกล่าวในชั้นปีที่ 1 อีกจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยทางคณะกำหนดไว้ในหลักสูตร

ในการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลนี้ จัดสอนในภาคการศึกษาต้น ใช้เวลาสอนทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง เป็นการบรรยาย 6 ชั่วโมง และนำชมห้องสมุดอีก 3 ชั่วโมง

หัวข้อที่บรรยายได้แก่ ความสำคัญของห้องสมุด การแบ่งส่วนงานของห้องสมุด หนังสือและวัสดุการอ่านในห้องสมุด การจัดหมู่หนังสือระบบต่าง ๆ ได้แก่ ระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของคีิวอี้ (Dewey Decimal Classification System) และระบบการจัดหมู่หนังสือแบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน (National Library of Medicine)

¹สัมภาษณ์ นางบุญทิวา สุขสงเคราะห์ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล 25 มิถุนายน 2517.

Classification System) วิธีใช้บัตรรายการ หนังสืออ้างอิงทั่วไป หนังสืออ้างอิงเฉพาะวิชาทางการแพทย์ วิธีรวบรวมบรรณานุกรม หลักและวิธีลงรายการในบรรณานุกรม ตลอดจนแบบแผนในการเขียนรายการ

ผู้สอนได้แจกดคู่มือการใช้ห้องสมุดเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน แจกคำสอนที่ได้บรรยายไปแล้วทุกชั่วโมง จัดฉายภาพยนตร์ เกี่ยวกับหนังสือและบรรณานุกรมประเภทเรียนเป็นเวลา 30 นาที จัดนำนักศึกษาตั้งกล่าวชมห้องสมุด โดยให้บรรณารักษ์ที่มีวุฒิทั้งปริญญาโทและปริญญาตรี เป็นผู้นำชม ในตอนท้ายสัปดาห์จัดให้มีการทดสอบ โดยใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบ เพื่อวัดความเข้าใจของนักศึกษาตั้งกล่าว เกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนไปแล้ว แต่ไม่มีคะแนนให้

นักศึกษาวิทยาสาตร์บัณฑิต (กายภาพบำบัด)

เริ่มสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาวิทยาสาตร์บัณฑิต (กายภาพบำบัด) ชั้นปีที่ 1 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2515 จนถึงปัจจุบัน ใช้เวลาสอนทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง เป็นการบรรยาย 3 ชั่วโมง และนำชมห้องสมุดอีก 3 ชั่วโมง

นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์

เริ่มสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาพยาบาลอนุปริญญาชั้นปีที่ 1 ใช้เวลาสอน 4 ชั่วโมง เป็นการบรรยาย 2 ชั่วโมง และนำชมห้องสมุดอีก 2 ชั่วโมง และสอนแก่นักศึกษาพยาบาลดุษฎีบัณฑิตซึ่งเรียนวิชาเฉพาะเพื่อรับประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะ ใช้เวลาสอนทั้งสิ้น 4 ชั่วโมง เป็นการบรรยาย 2 ชั่วโมง นำชมห้องสมุด 2 ชั่วโมง เนื่องจากมีการรับนักศึกษาพยาบาลดุษฎีบัณฑิตสองครั้ง จึงต้องสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาดังกล่าวปีละ 2 ครั้ง ในต้นปีการศึกษาและกลางปีการศึกษา

สำหรับเนื้อหาวิชาที่สอนแก่นักศึกษาวิทยาสาตร์บัณฑิต (กายภาพบำบัด) และนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์นี้ เนื้อหาคล้ายกันกับเนื้อหาที่สอนแก่นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล แต่เน้นหนังสืออ้างอิงวารสารและสิ่งพิมพ์อื่นที่เป็นประโยชน์โดยเฉพาะกับ

นักศึกษาแต่ละกลุ่มและไม่มีการทดสอบเพื่อวัดความเข้าใจ

ผู้สอนมีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนเวลาที่กำหนดให้สอนมีน้อยเกินไป ทำให้ต้องรีบสอนให้จบทันเวลา จึงไม่สามารถจะไต่ถามละเอียดได้ทุกหัวข้อ และนักศึกษากลุ่มดังกล่าวไม่มีโอกาสได้ฝึกทำแบบฝึกหัดและปฏิบัติด้วยตนเองเลย¹

คณะวิทยาศาสตร์

เนื่องจากในปีการศึกษา 2517 ไม่มีการสอนวิธีใช้ของสมุคเป็นส่วนหนึ่งของวิชา Cell Biology สำหรับนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ชั้นปีที่ 3 เพราะวิชา Cell Biology ถูกตัดออกจากหลักสูตร บรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุคคณะวิทยาศาสตร์ซึ่งเคยสอนวิธีใช้ของสมุคเป็นส่วนหนึ่งของวิชาดังกล่าวเห็นว่า ความรู้เรื่องการใช้ของสมุคยังมีความจำเป็นและเป็นประโยชน์แก่การศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาอยู่ จึงได้จัดสอนวิธีใช้ของสมุคอย่างไม่เป็นทางการขึ้นในทุกวันเสาร์ ใช้เวลาบรรยายครั้งละ 3 ชั่วโมง โดยประกาศให้นักศึกษาที่สนใจเข้ารับฟังการบรรยายได้

หัวข้อที่บรรยาย ได้แก่ แนะนำวิธีใช้ของสมุค บริการต่าง ๆ ของของสมุค ลักษณะประโยชน์และวิธีใช้สิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ เน้นหนักในเรื่อง วารสาร ธรรมนูญ สารระสังเขป และหนังสืออ้างอิงในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ อาจารย์ผู้สอนได้แจกคำสอนทุกชั่วโมง และแจกรายชื่อวรรณกรรมสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ด้วย จากการสอนที่ผ่านมามีปรากฏว่ามีนักศึกษาส่งใจเข้ารับฟังการบรรยายมาก²

¹สัมภาษณ์ นางสาวอุทัย ทุคย์ไพฑิ บรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุคศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล 20 กรกฎาคม 2517.

²สัมภาษณ์ นางวิภาวรรณ มนต์ปัจจุ บรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุคคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 10 กรกฎาคม 2517.

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชาต่าง ๆ

180

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดในวิชาต่าง ๆ ที่จัดขึ้นก็เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษารู้จักวิธีใช้ห้องสมุด และใช้ความรู้ที่ตนควาหาความรู้เพิ่มเติมประกอบการศึกษาวิชานั้น ๆ หรือค้นคว้าประกอบการศึกษาเล่าเรียนวิชาอื่น ๆ ต่อไปข้างหน้า

มหาวิทยาลัยที่ดำเนินการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบนี้ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ดังจะได้แยกกล่าวในแต่ละมหาวิทยาลัยต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดสอนในคณะครุศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ และคณะเภสัชศาสตร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คณะครุศาสตร์

จัดสอนวิธีใช้ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชา "วิธีการศึกษา"

ซึ่งเป็นวิชาบังคับของนิสิตคณะครุศาสตร์ชั้นปีที่ 1 กำหนดให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต เริ่มสอนในภาคต้นของปีการศึกษา 2515

วิชา "วิธีการศึกษา" มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ปรัชญา จุดมุ่งหมายและกระบวนการของการศึกษาชั้นสูงในประเทศไทย เทคนิคและวิธีการจดบันทึก การเรียนในมหาวิทยาลัย จุดมุ่งหมาย ขอบเขต หลักการและเทคนิคในการเรียน การทำรายงาน วิธีในการค้นคว้าและการใช้ห้องสมุด

เนื้อหาที่ควาควย "การใช้ห้องสมุด" นั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะให้นิสิตได้รู้จักใช้ห้องสมุดได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง หัวข้อที่จัดสอนได้แก่ที่ตั้งของบริการต่าง ๆ ในห้องสมุด การแบ่งหมวดหมู่หนังสือ การใช้บัตรรายการ การค้นหาหนังสือและสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ หนังสืออ้างอิงทั่วไป และหนังสืออ้างอิงเฉพาะวิชาการศึกษา ระเบียบข้อบังคับและมารยาทในการใช้ห้องสมุดใช้เวลาสอนทั้งสิ้น 5 ชั่วโมงสอนโดยอาจารย์ในคณะครุศาสตร์และกำหนดให้คะแนน

ในส่วนนี้รายละเอียดของคะแนนทั้งหมด

ในชั่วโมงแรกของการเรียนการสอนวิชาดังกล่าวนี้ อาจารย์ผู้สอนวิชานี้จะนำนิสิตไปยังห้องสมุดคณะครุศาสตร์ เพื่อชมห้องสมุด ไซเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง เมื่อนิสิตกลับมายังห้องเรียนแล้ว อาจารย์ผู้สอนจะกล่าวทบทวนถึงสิ่งที่นิสิตได้เห็นในห้องสมุดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้นิสิตได้เข้าใจถูกต้องในสิ่งที่ได้พบเห็น¹

คณะนิเทศศาสตร์

จัดสอนวิธีใช้ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นวิชาบังคับของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ชั้นปีที่ 1 จุดประสงค์เพื่อให้นิสิตรู้จักการค้นคว้าและเขียนรายงานประกอบการเรียนวิชาภาษาไทย เริ่มสอนตั้งแต่มีการศึกษา 2516 สอนโดยอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย ซึ่งมีตำแหน่งเป็นบรรณารักษ์ประจำห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์

ส่วนที่เกี่ยวกับวิธีใช้ห้องสมุดเรียกว่า "การเรียนเรียงรายงานและภาคินพนธ์" มีเนื้อหา กล่าวถึง การสอนให้รู้จักวิธีใช้บัตรรายการ วัสดุและสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ในห้องสมุด ตลอดจนหลักและวิธีเรียนเรียงรายงานและภาคินพนธ์ กำหนดให้คะแนนในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีใช้ห้องสมุด 50 คะแนน และอีก 50 คะแนน สำหรับเนื้อหาวิชาภาษาไทย²

คณะเภสัชศาสตร์

จัดสอนวิธีใช้ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชา "เภสัชศาสตร์สัมพันธ์" (Pharmacy Orientation) ซึ่งเป็นวิชาบังคับของนิสิตคณะเภสัชศาสตร์ชั้นปีที่ 3 กำหนดให้หน่วยกิต 2 หน่วยกิต ซึ่งใช้เวลาสอนทั้งภาคการศึกษาต้นและภาคการศึกษาปลาย

¹ สัมภาษณ์ นางสาวฉัตรรัตน์ บุญนุช อาจารย์ในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 6 สิงหาคม 2517.

² สัมภาษณ์ นายมังกร รัชชนะคารา บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 20 มิถุนายน 2517.

วิชา "เภสัชศาสตร์สัมพันธ์" มีเนื้อหากล่าวถึงขอบเขตของวิชาเภสัชศาสตร์
วิธีการศึกษาวิชาเภสัชศาสตร์ ทางก้าวหน้าของอาชีพเภสัชกร จรรยาบรรณของ เภสัชกร
เภสัชภัณฑ์ของประเทศต่าง ๆ ประวัติของเภสัชกรรม ตลอดจนสอนให้รู้จักวิธีใช้ของ
สมุนไพร การเขียนส่วนอ้างอิงในรายงานหรือวิทยานิพนธ์

เนื้อหาส่วนที่เกี่ยวกับการสอนให้รู้จักวิธีใช้ของสมุคนั้นกล่าวถึง ความจำเป็นของ
การค้นเอกสาร แนะนำให้รู้จักห้องสมุดของคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ระเบียบการใช้ห้องสมุด การจัดหมู่หนังสือแบบรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress
Classification System) โดยเน้นหมวด Q และ R ซึ่งเป็นการจัดหมู่หนังสือวิชา
แพทยศาสตร์ และเภสัชศาสตร์ เลขบับสันหลังหนังสือ วิธีใช้บัตรรายการประเภทต่าง ๆ
ประเภทของหนังสือในห้องสมุด วิธีลงรายการในบรรณานุกรม

เนื้อหาที่เกี่ยวกับวิธีใช้ของสมุคนั้นจัดสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ใช้เวลาทั้งสิ้น 5
ชั่วโมง สอนโดยอาจารย์ในคณะเภสัชศาสตร์ ในการสอนเนื้อหาส่วนนี้อาจารย์ผู้สอนได้
แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดของห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีเนื้อหา
ดังกล่าวแล้วข้างต้น เป็นคู่มือในการสอนโดยอธิบายตามเนื้อหาในคู่มือดังกล่าวนี้ ไม่มีคะแนน
ให้ในเนื้อหาดังกล่าวนี้¹

มหาวิทยาลัยมหิดล

จัดสอนวิธีใช้ของสมุคเป็นส่วนหนึ่งของวิชาต่าง ๆ ในคณะเภสัชศาสตร์ และคณะ
วิทยาศาสตร์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

¹ สัมภาษณ์ นางจิตรสมาน กิติรี อาจารย์ในคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะเภสัชศาสตร์

จัดสอนวิธีใช้ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชา "เภสัชศาสตร์สัมพันธ์" (Phar. 322 หรือ Pharmacy Orientation) ซึ่งเป็นวิชาบังคับ 2 หน่วยกิต สำหรับนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ชั้นปีที่ 3 ใช้เวลาเรียนทั้งภาคการศึกษาต้นและภาคการศึกษาปลาย เริ่มเปิดสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2513

จุดมุ่งหมายของการเรียนวิชานี้เพื่อจะให้นักศึกษาเข้าใจถึงขอบเขตของวิชาเภสัชศาสตร์ วิธีการศึกษาวิชาเภสัชศาสตร์ ทางกาหนดหาของอาชีพเภสัชกร ใหญ่จักรวรรดกรรมและการค้นหาวรรณกรรมในสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ ตลอดจนใหญ่จักรการเขียนรายงานและใหญ่จักรวิธีใช้ห้องสมุด

ในส่วน (section) ที่ว่าด้วยวิธีใช้ห้องสมุดและวรรณกรรมในสาขาวิชาเภสัชศาสตร์นั้นใช้เวลาสอนทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง และจัดสอนในภาคการศึกษาต้น สอนโดยบรรณารักษ์ประจำห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ และแบ่งเนื้อหาในส่วนดังกล่าวนี้ออกเป็น 2 ตอน (section) ตอนแรก กล่าวถึงวรรณกรรมในสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ (Pharmaceutical Literature) เริ่มตั้งแต่ประวัติของวรรณกรรมในสาขาวิชานี้ หนังสืออ้างอิงและบรรณานุกรมเฉพาะสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ วารสารในสาขาวิชาเภสัชศาสตร์ และวารสารวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิชาเภสัชศาสตร์ ตอนที่ 2 มีชื่อหัวข้อว่า "บรรณารักษศาสตร์" (Library Science) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนหัวข้อนี้ ความสำคัญของห้องสมุดต่อวิชาเภสัชศาสตร์ และเภสัชกร การค้นหาสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด การจัดหมู่หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด ชนิดของบัตรรายการ วิธีค้นหาวรรณกรรม (Literature Search Technique) การจัดโน้ตแบบ และวิธีการเขียนรายงาน การลงรายการในบรรณานุกรมและเชิงอรรถ เมื่อสอนจบในตอนนี้แล้วก็จะพานักศึกษาชมห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ และแบ่งนักศึกษาออกเป็นสองกลุ่มชมห้องสมุดใช้เวลา 30 นาที

ในการสอบเพื่อวัดผลวิชานี้ในภาคการศึกษาปลาย จะมีข้อสอบเกี่ยวกับวิธีใช้ห้องสมุด

ทั้งสองตอนดังกล่าวแล้วข้างต้น คิดเป็นคะแนนร้อยละสิบของคะแนนทั้งหมด¹

คณะวิทยาศาสตร์

จัดสอนวิธีไชของสมุดแก่นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ชั้นปีที่ 3 เป็นส่วนหนึ่งของวิชา Cell Biology ซึ่งเป็นวิชาบังคับ เริ่มสอนตั้งแต่ภาคการศึกษาต้นของปีการศึกษา 2511 ถึงปีการศึกษา 2516 หยุดสอนในปีการศึกษา 2517 และเริ่มสอนอีกในปีการศึกษา 2518 สอนโดยบรรณารักษะหัวหน้าห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแห่งนี้

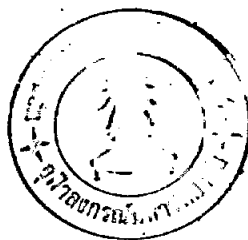
ส่วนที่กล่าวถึงเรื่องวิธีไชของสมุดมีชื่อว่า Library Familiarization วิชา เวลาสอน 3 ชั่วโมง หัวข้อที่สอน ได้แก่ บริการของห้องสมุด วิธีไชของสมุด ลักษณะ ประโยชน์ และวิธีไชสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ เน้นหนักเกี่ยวกับ วารสาร วรรณคดี สารคดี และ หนังสืออ้างอิงในสาขาวิทยาศาสตร์

ในการสอนผู้สอนได้บรรยายตามหัวข้อดังกล่าว และนำอุปกรณ์มาแสดงให้ดู แจก คำสอนทุกชั่วโมง แจกรายชื่อวรรณกรรมสาขาวิทยาศาสตร์ตั้งแต่เอกสารอันดับแรก (Primary Source) เอกสารอันดับสอง (Secondary Source) และเอกสารอันดับสาม (Tertiary Source) ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษา มีการวัดผล การเรียนโดยออกข้อทดสอบแบบปรนัย 2 ข้อ และนำไปรวมกับข้อทดสอบของวิชา Cell Biology

เนื่องจากเวลาที่กำหนดให้สอนมีน้อยเกินไป นักศึกษาจึงได้แต่รับฟังเพียงคำ บรรยายเท่านั้น ไม่มีโอกาสฝึกคนสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เลย

วิชา Cell Biology ถูกตัดออกจากหลักสูตรในปีการศึกษา 2517 ดังนั้นในปี การศึกษาดังกล่าวนี้อาจไม่มีการสอนวิธีไชของสมุดด้วย แต่ในปีการศึกษา 2518 นี้ ทาง มหาวิทยาลัยมหิดลได้บรรจุวิชาขึ้นลงในหลักสูตรอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นจึงมีการสอนวิธีไชของสมุด

¹สัมภาษณ์ นางสาวสุนีย์ นุ้ยจันทร์ บรรณารักษะห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหิดล 20 สิงหาคม 2517.

เป็นส่วนหนึ่งของวิชานี้ อีกเช่นเดิม¹

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จัดสอนวิธีใช้หนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในคณะเภสัชศาสตร์ โดยสอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชา Pharmaceutical Technology ซึ่งเป็นวิชาบังคับ 3 หน่วยกิต ของนักศึกษา คณะเภสัชศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 เริ่มสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 ในภาคการศึกษาต้นเพียงภาคเดียว

เนื้อหาที่เกี่ยวกับวิธีใช้หนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทางด้านวิชาเภสัชศาสตร์นี้ สอนโดยอาจารย์ผู้สอนวิชาเภสัชศาสตร์ ใช้เวลาสอน 2 ชั่วโมง และให้คะแนนในการสอบเกี่ยวกับเนื้อหาส่วนนี้ 3 คะแนน²

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จัดสอนวิธีใช้ห้องสมุดในคณะศึกษาศาสตร์ โดยสอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชา "วิธีการศึกษาค้นคว้า" (Studying Methods) ซึ่งเป็นวิชาบังคับของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 และให้หน่วยกิต 1 หน่วยกิต

วิชา "วิธีการศึกษาค้นคว้า" มีจุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับ สภาพของการเรียนในมหาวิทยาลัย ความต้องการ และมาตรฐานอันพึงปฏิบัติของมหาวิทยาลัย วิธีการเรียนที่ถูกต้อง อุปกรณ์ แหล่งศึกษาค้นคว้า และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียนด้วยดี

¹ สัมภาษณ์ นางวิภาวรรณ มนูญิจุ บรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล , 10 กรกฎาคม 2517 และ 13 พฤษภาคม 2518.

² สัมภาษณ์ นางสาวสุปราณี เสียงใส อาจารย์ในคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 21 เมษายน 2518.

ส่วนที่วาทายเรื่องวิธีใช้ของสมุด ซึ่งจัดสอนโดยอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ ผู้ซึ่งมีความรู้ในวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีเนื้อหาสำคัญ 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องของสมุด การเขียนรายงาน และการทำบรรณานุกรมและเชิงอรรถ และกำหนดให้คะแนนร้อยละสิบของคะแนนทั้งหมด ดังจะได้อีกกล่าวแต่ละเรื่องต่อไปนี้

เรื่องของสมุดใช้เวลาสอน 2 ชั่วโมง กล่าวถึงหน่วยงานภายในของสมุด การจัดหมู่หนังสือ บักรายการ และบริการของของสมุด

การเขียนรายงานใช้เวลาสอน 2 ชั่วโมง มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ชนิดของรายงาน การเลือกหัวเรื่อง การรวบรวมเอกสาร การวางโครงเรื่อง และรูปแบบที่สมบูรณ์ของรายงาน

การทำบรรณานุกรมและเชิงอรรถ ใช้เวลาสอน 3 ชั่วโมง กล่าวถึง ประโยชน์ ส่วนของหนังสือที่นำมาทำบรรณานุกรม และเชิงอรรถ ตลอดจนรูปแบบที่สมบูรณ์ของบรรณานุกรม และเชิงอรรถ¹

การสอนวิธีใช้ของสมุดแก่นิสิตนักศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยที่มีการสอนระดับสูงกว่าปริญญาตรี ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การสอนวิธีใช้ของสมุดแก่นิสิตนักศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการสอนเพื่อให้ิสิตนักศึกษาในระดับนี้รู้จักหนังสือ สิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาที่นิสิตนักศึกษากำลังศึกษาอยู่ สอนให้รู้จักแบบและหลักเกณฑ์การเขียนงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์

¹สัมภาษณ์ นายบุญรอด ลากะสัมปันโน อาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ และบรรณารักษ์ของสมุดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 29 กรกฎาคม 2517.

นิพนธ์ ตลอดจนหลักการเขียนการอ้างอิงในงานวิจัย ซึ่งได้แก่เชิงอรรถ และบรรณานุกรม เพื่อประกอบการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ เพราะมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่กำหนดให้นักศึกษาในระดับนี้เสนอวิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา สำหรับแบบของการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีแยกออกได้เป็น 2 แบบ เช่นเดียวกับที่สอนนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งได้แก่การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ (Informal Library Instruction) และการสอนวิธีการใช้ห้องสมุดแบบเป็นทางการ (Formal Library Instruction) ดังจะได้แยกกล่าวต่อไปนี้คือ

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ (Informal Library Instruction)

ได้แก่การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแทรกในกระบวนการตอบคำถามของบรรณารักษ์ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าในห้องสมุดกลาง หรือบรรณารักษ์ประจำห้องสมุด คณะ ซึ่งจัดสอนในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่ง และจะได้แยกกล่าวในแต่ละมหาวิทยาลัยต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องสมุดที่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการแก่นิสิตระดับสูงกว่าปริญญาตรีได้แก่ ห้องสมุดกลาง ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะ รัฐศาสตร์ และห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ห้องสมุดที่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ ห้องสมุดกลาง ห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ และห้องสมุดคณะสังคม เศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

ห้องสมุดที่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ ห้องสมุดคณะ - ทันตแพทยศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อนและห้องสมุดคณะ

สาธารณสุขและหอสมุดศิริราช

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ห้องสมุดที่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ ห้องสมุดกลาง
ห้องสมุดคณะประมง และห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ห้องสมุดที่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ ห้องสมุดกลาง
วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร และห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ และห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มีการสอนวิธีใช้ห้อง
สมุดแบบไม่เป็นทางการ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีการสอนวิธีใช้
ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการแก่นักศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพียงแห่งเดียว

ตารางที่ 5 ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่ง ที่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการแก่นิสิตนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

มหาวิทยาลัย	ห้องสมุด
จุฬาลงกรณ์	กลาง คณะครุศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์
ธรรมศาสตร์	กลาง คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหิดล	คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเวชศาสตร์เขตร้อน คณะสาธารณสุขศาสตร์ หอสมุดศิริราช
เกษตรศาสตร์	กลาง คณะประมง คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ
ศิลปากร	กลาง (วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
เชียงใหม่	คณะแพทยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	สำนักบรรณสารการพัฒนา
ศรีนครินทรวิโรฒ	ประสานมิตร

จะเห็นได้ว่าห้องสมุดในมหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่ง ที่มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการนั้น มักจะเป็นห้องสมุดที่ตั้งอยู่ในคณะวิชาหรือสถาบันที่มีการสอนในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี

ผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการแก่นิสิตนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น เป็นผู้สอนชุดเดียวกันกับที่สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการแก่นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี เพราะห้องสมุดเหล่านั้น ได้ให้บริการแก่นิสิตนักศึกษาทั้งสองระดับ ยกเว้นห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งมีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการแก่นักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีเพียง ระดับเดียว ผู้สอนเป็นบรรณารักษ์มีวุฒิปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ มีประสบการณ์ในงานด้านนี้มาแล้วเป็นเวลา 7 ปี

ผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่งที่กล่าวมาแล้วนั้น ได้สอนนิสิตนักศึกษาสูงสุดประมาณวันละ 10 คน ต่ำสุดประมาณวันละ 1 คน และโดยเฉลี่ยประมาณวันละ 4 คน

สำหรับเรื่องที่ได้สอนแก่นิสิตนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ปรากฏในตารางที่ 6 ดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยน้ำหนักเรื่องที่ทดสอบแก่นิสิตนักศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี
ในการสอนวิธีสอนของสมุคแบบไม่เป็นทางการ

เรื่องที่ทดสอบ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
วิธีปฏิบัติราชการ	3.90	0.97	มาก
วิธีพจนานุกรม	1.90	0.85	น้อย
วิธีสารานุกรม	2.20	1.05	น้อย
วิธีครรรชนีวารสาร	3.20	1.39	ปานกลาง
วิธีครรรชนีหนังสือพิมพ์	2.30	1.38	น้อย
วิธีสาระสังเขป	2.40	1.31	น้อย
วิธีคนบรรณานุกรม	2.65	1.35	ปานกลาง
วิธีคนรายชื่อโสคทัศนวัสดุ	1.45	0.76	น้อยที่สุด
วิธีคนวิทยานิพนธ์	3.10	1.45	ปานกลาง
วิธีคนหาวารสารฉบับที่ต้องการ	3.70	0.98	มาก
วิธีคนหารายชื่อวารสารจากห้องสมุด	2.50	1.19	น้อย
วิธีคนสิ่งพิมพ์รัฐบาล	2.10	1.02	น้อย
วิธีทำบรรณนิทัศน์สังเขป	1.85	1.09	น้อย
วิธีเขียนเชิงอรทด	2.40	1.38	น้อย
วิธีเขียนบรรณานุกรม	2.45	1.36	น้อย

ตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่าเรื่องที่ผู้สอนได้สอนมากที่สุดได้แก่ วิธีปฏิบัติราชการและวิธีคนหาวารสารฉบับที่ต้องการ เรื่องที่ได้อ่านอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ วิธีครรรชนีวารสารวิธีคนบรรณานุกรม และวิธีคนวิทยานิพนธ์ เรื่องที่ได้อ่านน้อย ได้แก่ วิธีพจนานุกรม วิธีครรรชนีหนังสือพิมพ์ วิธีสาระสังเขป วิธีคนหารายชื่อวารสารจากห้องสมุดวิธีคนสิ่งพิมพ์

รัฐบาล วิธีทำบรรณทัศน์สังเขป วิธีเขียนเชิงอรรถ และวิธีเขียนบรรณานุกรม เรื่องที่ได้
สอนนอที่สุค ไคแก วิธีคนรายชื่อโสคทัศนวิสุค

ในการดำเนินการสอนวิธีไซของสมุคแบบไมเป็นทางการแกนิสิตนักศึกษาระดับสูงกวา
ปริญญาตรีนั้น ผู้สอนทั้งหมดไมประสบปัญหาใด ๆ

การสอนวิธีไซของสมุคแบบเป็นทางการ (Formal Library Instruction)

มีการสอนวิธีไซของสมุคแบบเป็นทางการตามทัมหวิทยาลัยกำหนดให้สอนเช่นเดียว
กับการสอนวิธีไซของสมุคแบบเป็นทางการแกนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งไคแก การปฐม
นิเทศ เรื่องของสมุค (Library Orientation) และการสอนเรื่องของสมุค (Library
Instruction) ดังจะไคแยกกล่าวแคละแบบคอไปนี้

การปฐมนิเทศ เรื่องของสมุค (Library Orientation) ไคแก การแนะนำให้
นิสิตนักศึกษารูจักของสมุคและบริการของของสมุคอยางสังเขป โดยการบรรยายเรื่องของ
สมุคในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษาใหม่ และการนำชมของสมุค ดังมีรายละเอียดคอไปนี้

บรรยายเรื่องของสมุคในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษาใหม่

ในวันเปิดภาคค่นของปีการศึกษา มหาวิทยาลัยแคละแห่งไคจัดให้มีการปฐมนิเทศ
นิสิตนักศึกษาระดับสูงกวาปริญญาตรี เพื่อชี้แจงให้เขาใจถึงวิธีการเรียน การปฏิบัติค่นในขณะ
เลาเรียนและรับรูระเบียบค่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไคจัดให้มีการปฐม
นิเทศ นิสิตนักศึกษารวมกันทุกคณะวิชา แคมมหาวิทยาลัยบางแห่งจัดปฐมนิเทศ แยกแคละคณะ
วิชา รายการปฐมนิเทศ ส่วนใหญ่เป็นการบรรยายให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวแคละขางค่น
ส่วนรายการบรรยายเรื่องของสมุคนี้มีเป็นส่วนนอยมาก

จากจำนวนมหาวิทยาลัย 8 แห่ง ที่เปิดสอนชั้นสูงกวาระดับปริญญาตรี มีมหาวิทยาลัย
เพียง 2 แห่งเท่านั้น ไคแก สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร ที่มีรายการบรรยายเรื่องของสมุคในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษาใหม่ ส่วนรายการ
บรรยายเรื่องของสมุคที่จัดในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษาระดับคณะมีอยู่เพียง 2 แห่ง ไคแก

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล ดังจะได้อีกกล่าวต่อไป

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ในวันประชุมนี้ นักศึกษาใหม่ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ทุกคนจะร่วมกันบรรณาธิการหัวหน้าฝ่ายบริการได้รับเชิญให้ไปบรรยายเรื่องห้องสมุดเป็นเวลา 1 ชั่วโมง บรรณาธิการดังกล่าวได้บรรยายเรื่องห้องสมุดและนายสไลด์ประกอบในห้องประชุมของสำนักบรรณสารการพัฒนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สไลด์นี้ได้จัดทำขึ้นในปีการศึกษา 2516 มีทั้งหมด 62 ภาพ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการแนะนำให้รู้จักสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และประวัติการก่อตั้ง แนะนำให้รู้จักสำนักบรรณสารการพัฒนา การแบ่งงานในสำนักบรรณสารการพัฒนา และหน้าที่ของแต่ละฝ่าย กำหนดเปิดเปิดของสำนักบรรณสารการพัฒนา มารยาทของการใช้ห้องสมุด บริการต่าง ๆ ของสำนักบรรณสารการพัฒนา ประโยชน์ของบัตรรายการ บัตรรายการชนิดต่าง ๆ วัสดุต่าง ๆ ที่มีอยู่และการใช้ เมื่อจบการบรรยายประกอบการฉายสไลด์ ซึ่งใช้เวลาประมาณ 20 นาทีแล้ว ก็ได้แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดและเปิดโอกาสให้นักศึกษาลงมโนทัศน์เกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่านและชมไปแล้ว 10 นาที แล้วจึงพานักศึกษาชมสำนักบรรณสารการพัฒนา¹

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ทางมหาวิทยาลัยได้จัดให้มีการประชุมนี้ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับที่สูงกว่านี้ร่วมกัน บรรณาธิการหัวหน้าของห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรได้รับเชิญให้ไปบรรยายเรื่องห้องสมุดเป็นเวลาครึ่งชั่วโมง บรรณาธิการดังกล่าวได้บรรยายเกี่ยวกับ ความจำเป็นที่ต้องใช้ห้องสมุด ระเบียบขอมั่งคัมของห้องสมุด บริการของห้องสมุด

¹สัมภาษณ์ นางสมพิศ คูศรีพิทักษ์ และนางสาวจุรี ปฏิเวช บรรณาธิการฝ่ายบริการ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 18 มิถุนายน 2517.

วัสดุและที่ตั้งของวัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุด¹

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในวันปฐมนิเทศ นักศึกษาใหม่ของคณะเศรษฐศาสตร์ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะนี้ได้รับเชิญให้ไปบรรยายเรื่องห้องสมุดเป็นเวลาครึ่งชั่วโมง บรรณารักษ์ดังกล่าวได้บรรยายเกี่ยวกับ นโยบายและวัตถุประสงค์ของห้องสมุด บริการของห้องสมุด วัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุด ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด และการทำบัตรสมาชิกห้องสมุด ในคอนทายของการบรรยายได้แจกคู่มือการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย²

คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล

ในวันปฐมนิเทศ นักศึกษาเพื่อรับประกาศนียบัตรอายุรศาสตร์เขตร้อนและสุขวิทยา บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะนี้ได้รับเชิญให้ไปบรรยายเรื่องห้องสมุดภายในเวลาครึ่งชั่วโมง และได้บรรยายเรื่อง ความสำคัญของห้องสมุด การเขียนหนังสือและวารสารเฉพาะวิชา และได้บรรยายเป็นภาษาอังกฤษ เนื่องจากนักศึกษาดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาต่างชาติ หลังจากการบรรยายแล้ว บรรณารักษ์ได้พานักศึกษาดังกล่าวชมห้องสมุด แต่ไม่ได้นำคู่มือการใช้ห้องสมุด

การนำชมห้องสมุด

ได้แก่การที่บรรณารักษ์พานิสิตนักศึกษาเข้าชมแผนกงานต่าง ๆ ของห้องสมุด วัสดุต่าง ๆ ของห้องสมุดโดยบรรยายประกอบ การนำชมห้องสมุดในมหาวิทยาลัยบางแห่งจัดเป็น

¹สัมภาษณ์ นายวิชัย ทับเที่ยง บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 17 กันยายน 2517.

²สัมภาษณ์ นางสาวवलณี สุธรรมวงศ์ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 30 มิถุนายน 2517.

รายการหนึ่งในวันปฐมนิเทศ แคมมหาวิทยาลัยบางแห่งก็นำชมห้องสมุดในโอกาสที่อาจารย์
 ผู้สอนวิชาต่าง ๆ พาบัณฑิตศึกษามาขอเข้าชมหนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
 วิชาเรียนนั้น ๆ

มหาวิทยาลัยที่จัดบริการนำชมห้องสมุดสำหรับบัณฑิตศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี
 ได้แก่ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 คณะวิทยาศาสตร์ และคณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล ดังจะได้อีกกล่าว
 ต่อไปนี้

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บรรณารักษ์ของสำนักบรรณสารการพัฒนา ให้บริการนำชมห้องสมุดแก่นักศึกษาใน
 วันปฐมนิเทศ และให้บริการแก่นักศึกษาบางคณะตามที่อาจารย์ผู้สอนในคณะนั้น ๆ พานักศึกษา
 มาขอรับบริการ

ในการนำนักศึกษาชมห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นั้นกระทำหลังจากที่นักศึกษาได้ชม
 สไลด์และฟังคำบรรยายเรื่องห้องสมุดแล้ว โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ ประมาณ
 15 คน แต่ละกลุ่มก็จะมีบรรณารักษ์นำชมและอธิบายประกอบกลุ่มละ 1 คน ใช้เวลานำชม
 ประมาณ 30 นาที

ในการให้บริการนำชมห้องสมุดตามที่อาจารย์ผู้สอนวิชาต่าง ๆ พานักศึกษามาขอชม
 หนังสือ สิ่งพิมพ์เฉพาะเรื่องที่สามารถนำไปใช้กับการเรียนในวิชานั้น ๆ ถ้ามีนักศึกษาจำนวน
 มากก็จะแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ส่วนระยะเวลาที่ใช้ในการนำชมนั้นขึ้นอยู่กับเรื่องและวัสดุที่
 ต้องการเข้าชม การให้บริการเช่นนี้มีอยู่ตลอดปี บรรณารักษ์ที่ให้บริการนี้โดยตรงมี 2 คน
 มีวุฒิปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ และปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ได้ให้บริการนำชมห้องสมุดแก่นักศึกษา
 คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ระดับปริญญาโทในระหว่างสัปดาห์ปฐมนิเทศ ให้บริการนี้แก่ -

นักศึกษาดังกล่าวตามคำสั่งของคณบดีคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ เพราะนักศึกษาดังกล่าวต้อง
ไขเอกสารประกอบการวิจัยมาก ก่อนการนำชมห้องสมุดบรรณารักษ์ก็ได้บรรยายเรื่องห้องสมุด
อย่างสั้น ๆ ก่อนโดยใช้เวลา 10 นาที แล้วจึงนำนักศึกษาทั้งชั้นชมห้องสมุดอีกประมาณ 15
นาที บรรณารักษ์ผู้ให้บริการนี้จบการศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์¹

คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน ซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีและอนุปริญญา
บรรณารักษศาสตร์ เป็นผู้ให้บริการนำชมห้องสมุดแก่นักศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี เพื่อรับ
ประกาศนียบัตรอายุรศาสตร์เขตร้อนและสุขวิทยา และนักศึกษاپริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาอายุรศาสตร์เขตร้อนในวันประชุมในเทศ หลังจากให้นักศึกษาดังกล่าวได้รับฟังการบรรยาย
เรื่องห้องสมุดแล้วก็นักศึกษาดังกล่าวนำชมห้องสมุดใช้เวลาเข้าชม 10 นาที แต่ทางห้องสมุด
ไม่ได้นำเอกสารไขของสมุด

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะนี้ 4 คน ซึ่งมีวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
3 คน และปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก 1 คน รับผิดชอบให้บริการนำชมของ
สมุดแก่นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ตามความต้องการของภาควิชาต่าง ๆ ที่ได้จัดส่งนักศึกษา
แต่ละภาควิชามาชมห้องสมุด ก่อนการนำชมห้องสมุดได้มีการบรรยายแนะนำใหญ่จุ๊กของสมุด
และวัสดุสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ก่อนเป็นเวลา 30 นาที แล้วจึงพาชมห้องสมุด โดยแบ่งนักศึกษา
ออกเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 15 คน และบรรณารักษ์แต่ละคนก็นำนักศึกษาแต่ละกลุ่มชมของ
สมุด ไขเวลาประมาณ 30 นาที

¹สัมภาษณ์ นางสาวนวลณี สุธรรมวงศ์ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 30 มิถุนายน 2517.

การสอนเรื่องห้องสมุด (Library Instruction)

การสอนเรื่องห้องสมุดแก่นิสิตนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีแตกต่างจากการสอนนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี กล่าวคือ ยังไม่มีการสอนเป็นวิชาวิธีใช้ห้องสมุดโดยเฉพาะ ยกตัวอย่าง เช่น วิชา Advanced Pharmaceutical Literature แม้ได้กำหนดลงในหลักสูตรให้เป็นวิชาโท (minor) ของนิสิตระดับปริญญาโท คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้วก็ตามแต่ยังไม่ได้มีการสอนเลย¹ เท่าที่ปฏิบัติกันอยู่ก็มีการสอนเน้นหนักให้นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาโท หนึ่งชั่วโมงต่อสัปดาห์เกี่ยวกับเรื่องพิมพ์เฉพาะสาขาวิชา แบบและหลักเกณฑ์การเขียนงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ ตลอดจนหลักการเขียนการอ้างอิงในงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้แก่เชิงอรรถ และบรรณานุกรมเป็นส่วนหนึ่งของวิชาวิจัยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาโท และส่วนใหญ่ดำเนินการสอนโดยอาจารย์ผู้สอนวิชาวิจัย นอกจากนี้ก็มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดในช่วงระยะเวลาอันสั้น (abridged course) ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร แต่บรรณารักษ์ได้จัดสอนขึ้นเอง ดังจะกล่าวถึงการสอนแต่ละแบบต่อไปนี้

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชาวิจัย

วิชาวิจัยระดับปริญญาโทเปิดสอนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย² มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์³

¹สัมภาษณ์ นางจิตรสมา กิติริ อาจารย์ในคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3 เมษายน 2518.

²Chulalongkorn University Graduate School. Chulalongkorn University Graduate Courses and Degrees 1973 (Bangkok: Karnsasana Press, 1973)

³สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ เทวี รัชคานนท์ อาจารย์ในคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 8 สิงหาคม 2517.

มหาวิทยาลัยมหิดล¹ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์² มหาวิทยาลัยศิลปากร³ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์⁴ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร⁵ ส่วนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเริ่มเปิดสอนระดับปริญญาโทสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ในปีการศึกษา 2517 ไม่มีการสอนวิชาวิจัย⁶

เนื้อหาของวิชาวิจัยส่วนใหญ่ เน้นหนักในค่านิยมดำเนินการวิจัยเฉพาะสาขาวิชา และมีเนื้อหาในส่วนที่แนะนำให้รู้จักหนังสือและสิ่งพิมพ์ในแต่ละสาขาวิชา แบบและหลักเกณฑ์การเขียนงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ ตลอดจนหลักการเขียนเชิงอรรถและบรรณานุกรม กำหนด

¹ Mahidol University. Faculty of Graduate Studies. Graduate Programs in the Life Sciences 1973 - 1974 (Bangkok: 1973).

² มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย. คู่มือนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (พระนคร : 2517).

³ วิรัช มีชอบธรรม สมนึก ลิมทอง และสุพัตรา เพชรสุทธิ. เตรียมสอบปริญญาโท สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยศิลปากร (กรุงเทพมหานคร : ทางหุ้นส่วนจำกัดอักษรบัณฑิต, 2518) หน้า 15.

⁴ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. คู่มือการเข้าศึกษาชั้นปริญญาโท คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ คณะสถิติประยุกต์ (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516).

⁵ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บัณฑิตวิทยาลัย. หลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต พุทธศักราช 2517 (พระนคร : 2517).

⁶ สัมภาษณ์ นายวันชัย โพธิ์พิจิตร เลขาธิการคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 20 กันยายน 2517.

อยู่ในหลักสูตรของวิชาวิจัยบางวิชาเท่านั้น ซึ่งเนื้อหาในส่วนนี้ส่วนใหญ่ไม่ไต่คะแนน แต่เป็นการเรียนเพื่อใช้ประกอบการเขียนงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์เท่านั้น จัดสอนเนื้อหาดังกล่าวนี้ในวิชาวิจัยของบางแผนกวิชาในมหาวิทยาลัย 5 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ดังจะไต่แยกกล่าวต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดสอนวิธีใช้ของสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชาวิจัยใน 6 แผนกวิชา ได้แก่ แผนกวิชาการต่างประเทศและการทูต แผนกวิชาชีววิทยา แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ แผนกวิชาประวัติศาสตร์ แผนกวิชาภาษาไทย และแผนกโสตทัศนศึกษา ดังจะไต่แยกกล่าวแต่ละวิชาในแต่ละแผนกวิชาดังนี้

แผนกวิชาการต่างประเทศและการทูต

จัดสอนวิชา PS 601 หรือ Research Methodology ซึ่งเป็นวิชาบังคับ 4 หน่วยกิต มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีวิจัยทางานสังคมศาสตร์ ตลอดจนการรวบรวมข้อมูลแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ได้จัดสอนเกี่ยวกับแบบและหลักเกณฑ์การเขียนวิทยานิพนธ์และหลักการลงบรรณานุกรม และเชิงอรรถ ใช้เวลาสอนทั้งสิ้น 4 ชั่วโมง

แผนกวิชาชีววิทยา

จัดสอนวิชา ZO 601 หรือ Research Methods in Biology ซึ่งเป็นวิชาบังคับ 3 หน่วยกิต มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีวิจัยทางานชีววิทยา การรวบรวมข้อมูลและการตีความหมายของข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์และการทดลอง วิธีเสนอผลงานวิจัย การสำรวจวรรณกรรมทางานชีววิทยา ซึ่งเน้นเฉพาะเอกสารที่สำคัญ เช่น หนังสืออ้างอิง อาจารย์ผู้สอนได้สอนให้นักศึกษารู้จักสิ่งพิมพ์ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีววิทยา และแนะนำแหล่งที่จะไปค้นคว้าให้ สอนแบบและหลักเกณฑ์การเขียนวิทยานิพนธ์

ตลอดจนหลักการลงบรรณานุกรมและเชิงอรรถ ใช้เวลาสอนประมาณ 8 - 10 ชั่วโมง นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนได้ออกใบสั่งทำรายงานเกี่ยวกับการสำรวจห้องสมุดทางการแพทย์และทางวิทยาศาสตร์ โดยให้ใบสั่งแต่ละคนเลือกห้องสมุดทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์ 3 แห่ง และให้สำรวจควาห้องสมุดแห่งนั้น ๆ มีเอกสาร สิ่งพิมพ์ หนักไปทางสาขาวิชาใด ระบบการจัดหมวดหมู่ของหนังสือในห้องสมุดแห่งนั้น ๆ เหมาะสมหรือไม่ และให้คะแนนรายงานนี้รายละเอียดของคะแนนวิชานี้ทั้งหมด อาจารย์ผู้สอนวิชานี้มีความรู้ในสาขาวิชา วิทยาศาสตร์ และบรรณารักษศาสตร์ควบ

แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

จัดสอนวิชา Research in Librarianship เป็นวิชาบังคับ แต่เดิมวิชานี้ให้หน่วยกิต 4 หน่วยกิต แต่เมื่อทางแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ จึงลดจำนวนหน่วยกิตลงเหลือเพียง 2 หน่วยกิต

วิชานี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัยทางสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ วิธีวิจัย แบบวิธีวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และวิธีเรียบเรียงงานวิจัย นอกจากนี้ยังกล่าวถึงวัสดุ สิ่งพิมพ์ ประกอบการวิจัยทางคานสาขาวิชานี้ ตลอดจนแหล่งรวบรวมสิ่งพิมพ์ทั้งกล่าวภายในประเทศ และต่างประเทศ แต่เดิมเนื้อหาส่วนที่เกี่ยวกับการสอนใหญ่จัดแหล่งและวัสดุประกอบการวิจัย ใช้เวลาสอนทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง เมื่อจำนวนหน่วยกิตลดลง จำนวนชั่วโมงสอนลดลง อาจารย์ผู้สอนจึงไม่ได้นั้นเนื้อหาส่วนดังกล่าวนี้มาก เพียงแต่เป็นการให้คำแนะนำและให้ใบสั่งไปคนควาอ่านเพิ่มเติมด้วยตนเอง¹

แผนกวิชาประวัติศาสตร์

จัดสอนวิชา H 552 หรือ Research methods ซึ่งเป็นวิชาบังคับ 2 หน่วยกิต

¹สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ หัวหน้าแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10 เมษายน 2518.

มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัยทางประวัติศาสตร์ ประเภทของการทำวิจัย การวิจัยตามลำดับชั้น การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนงานวิจัยและวิทยานิพนธ์

จุดประสงค์ของการสอนวิชานี้ เพื่อจะให้มีความรู้พื้นฐานในการทำรายงาน ภาคนิพนธ์ และวิทยานิพนธ์ ส่งเสริมให้มีความสามารถในการทำรายงาน ภาคนิพนธ์ และวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพสูง

เนื่องจากเป็นการวิจัยทางประวัติศาสตร์ จึงต้องอาศัยเอกสารมาก ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนจึงสอนเน้นในเรื่องวรรณกรรมในสาขาวิชานี้ และแหล่งที่จะหาวรรณกรรมเฉพาะสาขาวิชานี้มาก โดยใช้เวลาสอนประมาณ 1 เดือน ถึงหนึ่งเดือนครึ่ง สำหรับเนื้อหาเกี่ยวกับแบบและหลักเกณฑ์การเขียนงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์นั้นใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง หลักการลงบรรณานุกรมและเชิงอรรถใช้เวลาสอน 4 ชั่วโมง

นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนได้แจกคำสอนที่ได้อ่านไปทุกชั่วโมง แจกรายชื่อหนังสือสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ ได้แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสาร คณับบัตว์เขียน และหนังสืออ้างอิง พร้อมทั้งวิเคราะห์แต่ละเล่มควยว่ามีขอบเขตและมีความน่าเชื่อถือได้หรือไม่เพียงใด¹

แผนกวิชาภาษาไทย

จัดสอนวิชา Research methods ซึ่งเป็นวิชาที่ไม่ให้หน่วยกิต (non-credit) มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย การเสนอข้อมูลแบบต่าง ๆ การลงบรรณานุกรม เชิงอรรถ ครรชนนี้

อาจารย์ผู้สอนซึ่งมีความรู้ทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ควย ได้นำวิธีค้นหาหนังสือสิ่งพิมพ์เฉพาะสาขาวิชานี้ใช้เวลาสอน 2 ชั่วโมง ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับแบบและหลักเกณฑ์การเขียนวิทยานิพนธ์นั้นอาจารย์จะแนะนำหลักเกณฑ์อย่างย่อ ๆ และให้หนังสือไปอ่านเพิ่มเติมเอง

¹สัมภาษณ์ นางจันทร์มา บุรณกษ อาจารย์ในแผนกวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 25 มีนาคม 2518.

นอกจากนี้ เนื้อหาเกี่ยวกับหลักการลงบรรณานุกรมและเชิงอรรถ ซึ่งกำหนดอยู่ในหลักสูตรใช้ เวลาสอน 5 ชั่วโมง¹

แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา

จัดสอนวิชา Ed. AV. 674 หรือ Research and Theory in Audiovisual Communication ซึ่งเป็นวิชาบังคับ 2 หน่วยกิต

นอกจากอาจารย์ผู้สอนจะสอนวิธีดำเนินการวิจัยแล้ว ยังได้สอนเกี่ยวกับ หนังสือ สิ่งพิมพ์ ตลอดจนวิธีค้นหาหนังสือ สิ่งพิมพ์ในสาขาวิชานี้ โดยใช้เวลา 2 ชั่วโมง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์จัดสอนวิชา Research methods (Econ 695) เป็นวิชา บังคับ 3 หน่วยกิต และคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์แผนกวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ จัด สอนวิชา "การวิจัยทางสังคม" กำหนดให้คะแนน 100

นอกจากอาจารย์ผู้สอนทั้งสองวิชาดังกล่าวได้สอนวิธีวิจัยเฉพาะสาขาวิชาแล้ว ยัง ได้ใช้เวลา 20 นาที เพื่อสอนถึงความสำคัญของหอสมุดต่อการวิจัย วิธีค้นหาสิ่งพิมพ์ที่ เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาดังกล่าว การเขียนเชิงอรรถและบรรณานุกรม² แต่ไม่เนิ่นมาก เพราะคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ได้จัดพิมพ์หนังสือประกอบคำสอน ในนักศึกษาเพิ่มเติมเองใน เรื่องเกี่ยวกับแบบของการเสนองานวิจัย การเขียนเชิงอรรถและบรรณานุกรม³

¹สัมภาษณ์ นางจรรยาพร สิ้นสุโสภณ หัวหน้าแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะ ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 15 มกราคม 2518.

²สัมภาษณ์ นางสาวवलวิ สุธรรมวงศ์ บรรณารักษ์หอสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 30 มิถุนายน 2517.

³สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ เทวี รัชทานนท์ และนางสาวสุภารัตน์ กุญพิพัฒน์ อาจารย์ ในคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 8 สิงหาคม 2517.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรจัดสอนวิชา "เศรษฐศาสตร์เกษตร 591" (Ag. Econ. 591 Advanced Research methodology in Agricultural Economics) เป็นวิชาบังคับ 3 หน่วยกิต

นอกจากอาจารย์ผู้สอนจะสอนวิธีวิจัยเฉพาะสาขาวิชานี้แล้ว ยังแนะนำให้รู้จักหนังสือ สิ่งพิมพ์ในสาขาวิชานี้ ใช้เวลาสอน 3 ชั่วโมง และบอกแหล่งที่จะค้นหาหนังสือ สิ่งพิมพ์ดังกล่าว โดยใช้เวลาอีก 1 ชั่วโมง สอนแบบและหลักเกณฑ์การเขียนงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ ใช้เวลาสอน 6 ชั่วโมง นอกจากนี้สอนหลักการลงบรรณานุกรมและเชิงอรรถอีก 6 ชั่วโมง

สถาบันมักพิศพัฒนบริหารศาสตร์

คณะรัฐประศาสนศาสตร์จัดสอนวิชา รศ. 601 หรือวิทยาว่าด้วยการวิจัย เป็นวิชาบังคับ 3 หน่วยกิต

อาจารย์ผู้สอนจะสอนวิธีดำเนินการวิจัยเฉพาะสาขาวิชานี้ และสอนให้รู้จักหนังสือ สิ่งพิมพ์เฉพาะสาขาวิชานี้เป็นเวลา 6 ชั่วโมง สอนให้รู้จักแหล่งและวิธีค้นหาหนังสือ สิ่งพิมพ์ดังกล่าวเป็นเวลา 1 ชั่วโมง สอนให้รู้จักแบบและหลักเกณฑ์การเขียนงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ ตลอดจนหลักการลงบรรณานุกรมและเชิงอรรถเป็นเวลา 3 ชั่วโมง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

จัดสอนวิชา "วิจัย 501 วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคม" (Res. 501 Research methods in Behavioral and social sciences) ซึ่งเป็นวิชาบังคับ สำหรับบัณฑิตทุกคนในทุกแผนกวิชา กำหนดให้หน่วยกิต 3 หน่วยกิต

นอกจากจะสอนเกี่ยวกับวิธีวิจัยแล้ว อาจารย์ผู้สอนได้สอนให้รู้จักหนังสือ สิ่งพิมพ์เฉพาะสาขาวิชา แบบและหลักเกณฑ์ในการเขียนวิทยานิพนธ์ ใช้เวลาสอน 3 ชั่วโมง นอกจากนี้ได้เชิญบรรณารักษ์มาสอนเกี่ยวกับแหล่งและวิธีค้นหาหนังสือ สิ่งพิมพ์ดังกล่าว

ตลอดจนหลักการลงบรรณานุกรมและเชิงอรรถเป็นเวลา 6 ชั่วโมง

นอกจากมีการสอนวิธีใช้ของสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชาวิจัยแล้ว ยังมีการสอนวิธีใช้ของสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชาอื่น โคแก สอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชา Cell Biology ซึ่งเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และนักศึกษาปริญญาโทคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

เนื้อหาส่วนที่เกี่ยวกับการใช้ของสมุด เรียกว่า Library Familiarization ใช้เวลาสอน 3 ชั่วโมง เริ่มสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2511

หัวข้อที่สอน โคแก บริการของของสมุด ลักษณะ ประโยชน์ และวิธีใช้สิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ เน้นหนักเกี่ยวกับ วารสาร วรรณคดี สารระสังเขป และหนังสืออ้างอิงในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ กำหนดให้คะแนนแก่นเนื้อหาดังกล่าวนี้ 2 คะแนน โดยออกข้อทดสอบแบบปรนัย 2 ข้อ รวมกับข้อทดสอบของวิชา Cell Biology

ในปีการศึกษา 2517 ทางมหาวิทยาลัยมหิดลได้ตัดวิชา Cell Biology ออกจากหลักสูตร จึงไม่มีการสอนวิธีใช้ของสมุดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิชานี้อีกในปีการศึกษาดังกล่าว แต่ในปีการศึกษา 2518 ทางมหาวิทยาลัยโคมบรูจวิชานี้ลงในหลักสูตรอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นจึงมีการสอนวิธีใช้ของสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชานี้อีกเช่นเดิม

การสอนวิธีใช้ของสมุดในช่วงระยะเวลาอันสั้น (abridged courses)

โคแกการ จัดสอนวิธีใช้ของสมุดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ จัดสอนนิสิตนักศึกษาตามที่คณะวิชาใดขอรองไปยังบรรณารักษ์ ไม่มีคะแนนหรือหน่วยกิตให้ อีกลักษณะหนึ่งเป็นการสอนที่บรรณารักษ์จัดขึ้นเอง เพื่อให้ความรู้แก่นิสิตนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีที่สนใจ ไม่มีคะแนนหรือหน่วยกิตให้เช่นเดียวกัน

การสอนแบบนี้จัดสอนที่คณะเวชศาสตร์เขตรอน และคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นอกจากนี้สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ก็มีโครงการที่จะจัดสอนวิธีใช้ของสมุดในช่วงระยะเวลาอันสั้นด้วย คงจะโคแกกล่าวต่อไป

มหาวิทยาลัยมหิดล

บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน ได้รับเชิญให้ไปสอนวิธีใช้ห้องสมุด เป็นเวลา 1 ชั่วโมง แก่นักศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต และคุณวุฒิบัณฑิตสาขาอายุรศาสตร์เขตร้อน เนื่องจากนักศึกษาดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาต่างชาติ จึงต้องสอนเป็นภาษาอังกฤษ หัวข้อที่สอนได้แก่ ความสำคัญของห้องสมุด การใช้หนังสือและวารสารเฉพาะวิชา การใช้หนังสืออ้างอิงเฉพาะสาขาวิชา¹

ในปีการศึกษา 2517 บรรณารักษ์หัวหน้าของห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ ได้จัดสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ ทุกวันเสาร์ โดยใช้เวลาานครั้งละ 3 ชั่วโมง และไปประกาศเชิญชวนนักศึกษาที่สนใจเข้ารับฟัง หัวข้อที่สอนได้แก่ บริการของห้องสมุด ลักษณะ ประโยชน์และวิธีใช้สิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ เน้นหนักเกี่ยวกับ วารสาร วรรณกรรมสาระสังเขป และหนังสืออ้างอิงในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เทาที่ผ่านมามีปรากฏว่ามีนักศึกษาสนใจเข้ารับฟังการบรรยายมาก²

สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีโครงการที่จะจัดสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาที่สนใจ โดยลงชื่อสมัครเข้ารับฟังได้ที่โต๊ะรับจ่ายหนังสือในสำนักบรรณสารการพัฒนา ตามวันเวลาที่ตนสะดวก ในการสอนครั้งหนึ่ง ๆ จะรับนักศึกษาเข้าฟังได้ไม่เกิน 60 คน

¹ สัมภาษณ์ นางวิลาวัลย์ หาญพาณิชย์ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล 28 พฤศจิกายน 2518.

² สัมภาษณ์ นางวิภาวรรณ มัญญปิฎุ บรรณารักษ์หัวหน้าของห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 10 กรกฎาคม 2517 และ 13 พฤษภาคม 2518.

วัตถุประสงค์ของการสอนเพื่อแนะนำให้นักศึกษารู้จักวิธีดำเนินการวิจัย การค้นคว้า เอกสารด้วยตนเอง รู้จักการเขียนรายงานประจำภาคที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ โดยมีหัวข้อ การสอน ดังนี้

1. การบริการและกิจกรรมของสมุด ให้นักศึกษาได้ทราบถึงความเป็นมาของห้องสมุด ระเบียบขอมั้บังคับและมารยาทการใช้ห้องสมุดที่ถูกต้อง ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง กำหนดสอนในวันจันทร์ พุธ และศุกร์

2. วิธีใช้หนังสืออ้างอิง แนะนำให้นักศึกษาให้ทราบถึงประโยชน์และวิธีค้นหนังสืออ้างอิงประเภทต่าง ๆ เช่น บรรณานุกรม ธรรมเนียม วารสาร สารานุกรม ตลอดจนแนะนำให้รู้จักหนังสืออ้างอิงเฉพาะวิชาต่าง ๆ ที่จะประโยชน์ต่อการค้นคว้าและวิจัยของนักศึกษา ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง 30 นาที กำหนดสอนในวันจันทร์ พุธ และศุกร์

3. วิธีเขียนรายงาน ให้นักศึกษารู้จักวิธีการเขียนรายงานที่ถูกต้อง การจดบันทึก จากเอกสารที่ได้อ่านไปแล้ว การอ้างอิงหนังสือและวัสดุต่าง ๆ ประกอบในการเขียนรายงานค้นคว้าวิจัย ตลอดจนวิธีรวบรวมบรรณานุกรม และการเขียนเชิงอรรถ ใช้เวลาสอน 1 ชั่วโมง 30 นาที กำหนดสอนในวันอังคาร และพฤหัสบดี¹

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า การสอนวิธีใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้จัดสอนแก่นิสิตนักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี การสอนแบ่งออกเป็นสองแบบ คือ แบบไม่เป็นทางการ (Informal Library Instruction) และแบบเป็นทางการ (Formal Library Instruction) การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบเป็นทางการ หมายถึง การปฐมนิเทศ เรื่องห้องสมุด (Library Orientation) และการสอนเรื่องห้องสมุด (Library Instruction) การปฐมนิเทศ เรื่องห้องสมุด ได้แก่ การบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษา (Orientation lecture) และการนำชมห้องสมุด (Library Tour)

¹สัมภาษณ์ นางสมพิศ คุณศรีพิทักษ์ บรรณารักษ์หัวหน้าฝ่ายบริการ สำนักบรรณสาร การพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 18 มิถุนายน 2517.

สำหรับการสอนวิธีใช้ของสมุดแบบไม่เป็นทางการ ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างทั่วถึง ในห้องสมุดทุกแห่ง เนื่องจากไม่มีบรรณารักษ์ประจำ เรื่องที่ผู้สอนได้สอนแก่นิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรีมากที่สุด ได้แก่ วิธีใช้บัตรรายการ เรื่องที่ได้อสอนมาก ได้แก่ วิธีใช้ครรชนีย์ หายเล่มหนังสือ วิธีค้นวิทยานิพนธ์ วิธีเขียนเชิงอรรถ และวิธีการทำรายงานและรูปแบบ ของรายงาน เรื่องที่ได้อสอนน้อยที่สุด ได้แก่ วิธีใช้ครรชนีย์หนังสือพิมพ์และวิธีทำบรรณนิทัศน์ สังเขป ส่วนเรื่องที่ผู้สอนได้อสอนนิสิตนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีในระดับมากได้แก่ วิธี ใช้บัตรรายการ และวิธีค้นทวารสารฉบับที่ต้องการ เรื่องที่ได้อสอนน้อยที่สุดได้แก่ วิธีค้น รายชื่อโสภณทัศนวิศุ และผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการให้บริการนี้

การบรรยายเรื่องห้องสมุด^{สมุด}ในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษา ได้จัดบรรยายแก่นิสิตนักศึกษา ในที่ประชุมปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษาทุกคณะรวมกัน และแต่ละคณะโดยมีบรรณารักษ์ผู้อาวุโส อันได้แก่ บรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุดกลาง หรือหัวหน้ากอง/แผนกห้องสมุด เป็นผู้บรรยาย ในที่ประชุมปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษาทุกคณะรวมกัน ส่วนการบรรยายเรื่องห้องสมุดในที่ประชุม ปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษาแต่ละคณะนั้นบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะนั้น ๆ ได้รับเชิญให้ไปบรรยาย ส่วนใหญ่บรรยายใช้เวลาบรรยายตั้งแต่ 10 นาที ถึง 1 ชั่วโมง โดยให้ความรู้เรื่อง ทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับห้องสมุดอย่างสังเขป ผู้บรรยายแก่นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ ประสบปัญหาเนื่องจากเวลาที่กำหนดให้บรรยายน้อยเกินไป แต่ผู้บรรยายแก่นิสิตนักศึกษา ระดับสูงกว่าปริญญาตรีไม่ประสบปัญหาใด ๆ

ได้มีการนำนิสิตนักศึกษาชมห้องสมุดกลางและห้องสมุดคณะ ห้องสมุดกลางได้ให้ บริการแก่นิสิตนักศึกษาไม่จำกัดคณะ โดยจัดเป็นรายการหนึ่งในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษา หรือในโอกาสที่คณาจารย์ผู้สอนวิชาการต่าง ๆ นำนิสิตนักศึกษาในชั้นของตนมาขอรับบริการ ผู้นำนิสิตนักศึกษาชมห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นบรรณารักษ์ ผู้นำนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีชม ห้องสมุดส่วนใหญ่มีปัญหามาเนื่องจากไม่ได้จัดแบ่งนิสิตนักศึกษาออกเป็นกลุ่มเล็กเพื่อชมห้องสมุด เพราะมีบรรณารักษ์ไม่เพียงพอ ส่วนผู้นำนิสิตนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีชมห้องสมุดไม่ ประสบปัญหาใด ๆ

การสอนเรื่องห้องสมุดแก่นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่จัดเป็นวิชาบังคับ หรือวิชาเลือกเสรี โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดสอนเป็นครั้งแรกก่อนมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในปีการศึกษา 2500 เป็นวิชาบังคับสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์ และต่อมา มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ก็ได้จัดสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดขึ้นรวมทั้งสิ้น 8 แห่ง ส่วนการสอนเรื่องห้องสมุดแก่นิสิตนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่จัดสอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาวิจัย เท่านั้น

หมายเหตุ เนื้อหาที่ไม่ได้บอกแหล่งที่มาในบทที่ 3 นี้ เป็นข้อมูลที่ไ้จากการสำรวจ โดยส่งแบบสอบถาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย